

Crna Gora
VLADA CRNE GORE
Broj: 08-478
Podgorica, 25. mart 2016. godine

PRIMLJENO:	1. IV	20 16	GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ:	00-72/16-8		
VEZA:			
EPA:	1066 XXV		
SKRAĆENICA:	CRNA GORA	PRILOG	
MINISTARSTVO ZA Ljudska I MANJINSKA PRAVA PODGORICA			
Primljeno	30.03.16		
Org jed	Broj	Prilog	Vrijednost
01-023	-	361	/16-4

PREDSJEDNIKU SKUPŠTINE CRNE GORE

PODGORICA

Vlada Crne Gore, na sjednici od 10. marta 2016. godine, usvojila je **IZVJEŠTAJ O RAZVOJU I ZAŠTITI PRAVA MANJINSKIH NARODA I DRUGIH MANJINSKIH NACIONALNIH ZAJEDNICA U 2015. GODINI**, koji Vam u prilogu dostavljamo radi stavljanja u proceduru Skupštine Crne Gore.

Za predstavnike Vlade koji će učestvovati u radu Skupštine i njenih radnih tijela, prilikom razmatranja ovog izvještaja, određeni su dr SUAD NUMANOVIĆ, ministar za ljudska i manjinska prava i LEON GJOKAJ, generalni direktor Direktorata za unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

PREDSJEDNIK
Milo Đukanović, s. r.

Crna Gora

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava

Izvještaj o razvoju i zaštiti prava
manjinskih naroda i drugih manjinskih
nacionalnih zajednica za 2015. godinu

Podgorica, mart 2016. godine

REZIME

Programom rada Ministarstva za ljudska i manjinska prava za I kvartal 2016. godine predviđena je izrada Izvještaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica za 2015. godinu i njegovo podnošenje Skupštini Crne Gore na usvajanje. Osnovni cilj Izvještaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih nacionalnih zajednica za 2015. godinu jeste da pruži prikaz politike zaštite manjina, kako u normativnom dijelu, tako i po pojedinim oblastima društvenog života značajnim za zaštitu manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u saradnji sa Upravom za kadrove, uradilo je istraživanje o zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda u državnim organima, organima državne uprave, organima lokalnih uprava, sudovima i Državnom tužilaštvu, koje je Vlada usvojila u julu 2015. godine.

Podaci koji su prikupljeni na osnovu utvrđenog upitnika obuhvatili su državne organe, organe državne uprave, lokalne uprave, sudove i Državno tužilaštvo.

Od ukupnog broja od 13.900 upitnika, zaposleni su se, u nacionalnom smislu, izjasnili kao: Crnogorci 8650 (74,76%), Srbi 1301 (11,24%), Bošnjaci 650 (5,62%), Albanci 291 (2,51%), Muslimani 285 (2,46%), Hrvati 88 (0,76%), Romi 2 (0,02%), ostali 49 (0,42%).

Prema istraživanju iz 2011. godine, zaposleni su se, u nacionalnom smislu, izjasnili kao: Crnogorci 79,03%, Srbi 8,59%, Bošnjaci 4,14%, Albanci 2,80%, Muslimani 2,39%, Hrvati 0,89%, Romi 0,01%, ostali 0,42%.

Na osnovu dobijenih podataka se može zaključiti da je posebno vidljiv rast kada je riječ o zastupljenosti Srba i Bošnjaka, ali da se još uvijek treba raditi kako bi se sprovodilo u praksi ono što je predviđeno zakonodavstvom kojim se reguliše ovo pitanje.

Djelotvorno učešće i zastupljenost pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u političkom i javnom životu Crne Gore jedan je od najvažnijih segmenata unutrašnje integracije crnogorskog društva. Da bi se dosljedno sprovele ustavne i zakonske garancije o srazmjernoj zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim i drugim organima neophodan je multidisciplinarni pristup, tj. potrebno je preduzeti sljedeće mjere:

Obezbijediti dosledno sprovođenje člana 25 Zakona o državnim službenicima i namještenicima ("Starješina državnog organa, prilikom donošenja odluke o izboru, mora voditi računa o ostvarivanju prava na srazmjernu zastupljenost pripadnika manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica").

S obzirom na buduće aktivnosti u dijelu reforme javne uprave, obavezati starješine organa da, prilikom izrada planova potrebnog broja zaposlenih, pored stručnosti i referentnosti, moraju voditi računa o ustavnim i zakonskim garancijama o srazmjernoj zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave;

Sprovesti dugoročne aktivnosti u cilju školovanja i osposobljavanja određenog broja kadrova iz redova pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, uz finansijsku podršku države;

Pitanje zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica složen je i dugoročan proces. Crna Gora je među rijetkim zemljama koja iz godine u godinu radi ovakva istraživanja i to najbolje pokazuje s kolikom pažnjom pristupamo ovom pitanju.

Tokom 2015. godine Ministarstvo je nastavilo sa aktivnostima u cilju praćenja realizovanih mjera iz potpisanih Memoranduma sa državnim Institucijama. Podsjećanja radi, tokom 2014. potpisani su Memorandum o saradnji u ostvarivanju prava pripadnika/ca manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica između Ministarstva i različitih institucija (Savjeti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, Univerzitet Crne Gore, Unija poslodavaca, Uprava za kadrove).

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je 15. aprila 2015. godine u Danilovgradu potpisalo Memorandum o saradnji sa Policijskom akademijom.

Sistemske zakoni u oblasti obrazovanja uvažili su koncept opšte ustavne garancije o obrazovanju manjina, na nivou opštih ciljeva i principa obrazovanja i pojedinačnih odredbi. Suštinski, sistem je usmjeren na integraciju manjina, uz očuvanje njihovog identiteta.

Učenici manjinskih zajednica imaju pravo na obrazovanje na maternjem jeziku. Akcenat je na nastavnom planu i programu koji uključuje teme iz domena maternjeg jezika i književnosti, istorije, umjetnosti i kulture manjina, i druge sadržaje koji promovišu međusobnu toleranciju i suživot.

Pored sadržaja uključenih u redovne predmetne programe, na raspolaganju je mogućnost da kroz 20% otvorenog sadržaja prepoznaju specifičnosti u smislu nacionalne kulture, istorije, umjetnosti, i dr.

Nastavni predmet Građansko vaspitanje uveden je kao obavezni predmet u osnovnoj školi, dok je Građansko obrazovanje izborni predmet u gimnaziji. Zatim su elementi multikulturalnosti i specifičnosti naroda potencirani i kroz reviziju predmetnog programa istorije. Osim toga, revizija predmetnih programa Likovna kultura/Likovna Umjetnost i Muzička kultura/Muzička umjetnost podstiče interkulturalnu razmjenu i bogatstvo različitosti. Potom, definisane su međupredmetne oblasti u osnovnoj školi: Obrazovanje za i o ljudskim pravima ima cilj da učenici: razumiju kako se u grupi raspravlja i donose pravila ponašanja; kako se dijele zaduženja i preuzima odgovornost; kako se odlučuje i donosi zajednički cilj i u grupi odgovorno postupaju; kako se u grupi obezbjeđuje ravnopravnost i bori protiv diskriminacije i sl.

U okviru informisanja pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica putem štampanih medija u Crnoj Gori najveći broj se izdaje na albanskom jeziku, hrvatski, romski i bosanski jezik. Štampani mediji se uglavnom finansiraju iz sredstava Fonda za manjine, izuzev nedjeljnika „Koha Javore“ (finansiran od strane Skupštine Crne Gore) i časopisa „Alav“ (finansiran od strane Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina).

U odnosu na unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica prije svega treba napomenuti uspostavljanje tri važna institucionalna mehanizma, odnosno uspostavljanje savjeta svih manjinskih zajednica, formiranje Fonda za manjine kroz koji se vrši finansiranje projekata od značaja za zaštitu manjinskih prava, kao i osnivanje Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina. Ovi mehanizmi su zakonske kategorije i čine dio korpusa manjinskih prava bliže uređenih Zakonom o manjinskim pravima i slobodama.

Ustav Crne Gore članom 79 pripadnicima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica jemči prava i slobode koja mogu koristiti pojedinačno i u zajednici sa drugima, između ostalog i na osnivanje Savjeta za zaštitu i unapređenje posebnih prava (član 79 stav 1 tačka 13). Zakonom o manjinskim pravima i slobodama (»Službeni list RCG«, br. 31/06, 51/06 i 38/07 i »Službeni list CG«, broj 2/11), članom 33 definisano je sljedeće:

„Manjinski narod ili druga manjinska nacionalna zajednica i njihovi pripadnici, u cilju očuvanja svog ukupnog nacionalnog identiteta i unapređenja svojih sloboda i prava, mogu osnovati savjet tog manjinskog naroda ili druge manjinske nacionalne zajednice“.

Radi boljeg unapređenja manjinskih prava neophodna je saradnja sa Savjetima, i u tom kontekstu Ministarstvo za ljudska i manjinska prava tokom 2015. godine nastavilo je sa kontinuiranom saradnjom sa svim manjinskim savjetima u Crnoj Gori.

Centar za očuvanje i razvoj kultura manjina Crne Gore je jedinstvena ustanova koju je osnovala Vlada Crne Gore sa ciljem unapređenja manjinskih prava u oblasti kulture i afirmacije multikulturalizma – suživota kao jedne od temeljnih vrijednosti savremene Crne Gore. Po tome je ovo iznimna institucija ne samo u zemlji, već i u regionu i šire. Upravo sadržaji, projekti, aktivnosti koji predstavljaju suživot su osnova i suština cjelokupne koncepcije rada ove ustanove. CEKUM je u 2015. godini kroz svoje programe radio na tome da uzdigne unapređenje prava manjinskih naroda u oblasti kulture i kulturnog nasljeđa manjinskih naroda koji žive u Crnoj Gori. Kako je kultura najčvršća i najinspirativnija osnova za povezivanje naroda u tom smislu su kreirani i programi koje ova ustanova promovise u zemlji i regionu. Poseban akcenat se stavlja na očuvanju kulturnog nasljeđa.

Podsticaj i podršku zaštiti, razvoju i afirmaciji posebnosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih i etničkih zajednica u Crnoj Gori, u oblasti nacionalnog, etničkog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta, kao i zaštiti i unapredjivanju manjinskih prava i sloboda, Fond ostvaruje putem finansiranja i sufinansiranja kvalitetnih projekata/programa značajnih za manjinske nacionalne zajednice i njihove individualne i kolektivne pripadnike. Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava je u 2015. godini dva puta raspisivao konkurs za raspodjelu sredstava projektima.

U prvoj raspodjeli za sredstva Fonda konkurisalo je 256 projekata, sa zahtjevima za finansijsku podršku u ukupnom iznosu od 1.845.082,94€. Zbog neispunjavanja formalno- pravnih uslova eliminisano je 98 projekata. Od 158 projekata koji su ispunili konkursne uslove, finansijskom podrškom obuhvaćeno je 94 projekata, u iznosu od 500.000,00€. Upravni odbor Fonda izvršio je drugu raspodjelu dijela sredstava Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, na osnovu javnog Konkursa u ukupnom iznosu od 269.030,00€. U drugoj raspodjeli za sredstva Fonda konkurisalo je 152 projekata. Zbog neispunjavanja formalno-pravnih uslova eliminisano je 59 projekata. Od 93 projekata koji su ispunili konkursne uslove, finansijskom podrškom obuhvaćeno je 54 projekata.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u okviru svojih kontinuiranih aktivnosti, svake godine opredjeljuje sredstva za obezbjeđivanje besplatnih udžbenika za učenike/učenicke romske i egipćanske populacije I, II i III razreda osnovnih škola. Na osnovu Ugovora o finansiranju/sufinansiranju programa/projekata koji je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava potpisalo sa Ministarstvom prosvjete, za školsku 2015-16. godinu, Ministarstvo je opredjelilo sredstva za 765. kompleta udžbenika.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, svake godine obezbjeđuje sredstva za stipendiranje srednjoškolaca i studenata, pripadnika romske i egipćanske populacije, kako bi iste motivisali da dosegnu što veći obrazovni nivo, samim tim, integraciju u društvo i smanjenje začaranog kruga siromaštva koji ovu populaciju karakteriše. Aktivnost se realizuje u saradnji sa Romskim Obrazovnim Fondom (REF) i Zavodom za školstvo. Srednjoškolcima se isplaćuju stipendije u iznosu od 70eura a studentima 150eura na mjesečnom nivou. Godišnje se za ovu namjenu u budžetu opredijeli blizu 80.000 eura.

Da su promjene primjetne govori i činjenica da je broj djevojaka iz romske i egipćanske populacije iz godine u godinu veći i da je gotovo jednak broju muškaraca. To je značajan pokazatelj da se tradicionalni obrasci ponašanja mijenjaju i da žene postaju sve više zastupljene u obrazovanju.

Prvi Crnogorsko-romski/Romsko – crnogorski rječnik objavljen je 2. septembra 2015. godine u izdanju Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica. Finansijska

sredstva za izradu Rječnika obezbijedena su u budžetu Ministarstva za ljudska i manjinska prava.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je uključeno u regionalni projekat (Crna Gora, Srbija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina, BJR Makedonija, Albanija i Kosovo) Savjeta Evrope i Evropske unije „Unapređenje ljudskih prava i zaštita manjina u jugoistočnoj Evropi“ koji imaju za cilj da poboljšaju pristup pravima manjina na raznim nivoima vlasti ,u skladu sa standardima SE u ovoj oblasti, a prije svega u skladu sa Okvirnom konvencijom za zaštitu nacionalnih manjina i Evropskom poveljom o regionalnim i manjinskim jezicima. Projekat obuhvata sistem grantova (donacija u vidu bespovratne novčane pomoći), koji se daju kao podrška izabranim opštinama i gradovima da razrade projektne ideje radi otklanjanja prepreka koje stoje na putu ostvarivanja prava manjina u svojim lokalnim zajednicama. Izjavu o implementaciji granta su potpisali i predstavnici četiri opštine iz Crne Gore, i to:

Opština Tivat za projekat: „RE asistent u nastavi“, čiji je cilj unapređenje uslova za edukaciju romske i egipatske djece, uz angažovanje RE asistenata u nastavi i poboljšanje pristupa obrazovanju RE djece u opštini Tivat.

Opština Plav za projekat: „Otvaranje kancelarije za prevođenje“, koji ima za cilj poboljšanje rada opštinskih službi, otvaranjem kancelarije za prevođenje glavnih opštinskih dokumenata na jezike nacionalnih manjina.

Opština Kotor za projekat: „Očuvanje jezika hrvatske nacionalne manjine – časopis „Hrvatski glasnik“, čiji je cilj očuvanje hrvatskog jezika i sjećanja na znamenite hrvatske ličnosti u Crnoj Gori.

Opština Bijelo Polje za projekat: „Bošnjaci – ustavno pravni položaj manjina i razvijanje prilagodljivog modela u zemljama jugoistočne Evrope“, čiji je cilj očuvanje identiteta, kroz promociju i afirmaciju tradicije, kulture i običaja Bošnjaka, kao i afirmaciju zajedničkih vrijednosti i tradicija koje dijele sa lokalnim većinskim stanovništvom, kao i aktivno učešće službenika organa lokalne uprave u projektu. Imajući u vidu da se zbog objektivnih razloga kasnilo sa realizacijom projekta u opštini Bijelo Polje ovaj ugovor o realizaciji projekta je u međuvremenu raskinut.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava kontinuirano sprovodi istraživanje, na osnovu kojeg prati promjene u stavovima građana po pitanju diskriminacije. Tokom 2011. i 2013. godine, sprovedena su prva dva istraživanja na ovu temu. U 2015. godini je sprovedeno treće istraživanje, čiji je cilj bio utvrđivanje percepcije, stavova i iskustva o diskriminaciji u Crnoj Gori. Na osnovu ukupnih rezultata napravljeno je rangiranje društvenih grupa prema stepenu diskriminacije, pri čemu rezultati pokazuju da su najviše diskriminisani Romi, zatim homoseksualci, a potom lica sa invaliditetom. U srednje diskriminisane grupe spadaju oboljeli od AIDS-a, osobe zavisne od psiho-aktivnih supstanci, HIV pozitivne osobe i nacionalne manjine, dok su najmanje diskriminisane grupe, žene i starije osobe.

Upoređivanje dobijenih rezultata sa onima iz ranijih ciklusa, odnosno 2011. i 2013. godine, pokazuje da nema velikih promjena u redosljedu diskriminisanih društvenih grupa. Položaj prve tri rangirane grupe koje trpe najveću diskriminaciju u Crnoj Gori se nije značajnije mijenjao, iako je prema rezultatima iz 2015. godini došlo do blagog smanjenja stepena diskriminacije prema svakoj od njih pojedinačno.

Direktorat za unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih zajednica tokom 2015. godine održavalo je redovne kvartalne sastanke sa nevladinim organizacijama, te okrugle stolove i tribine sa NVO sektorom o temama koje se odnose na unapređenje prava manjinskih naroda i drugih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori.

Shodno odredbama Uredbe o načinu i postupku ostvarivanja saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija („Službeni list CG“, broj 07/12), Ministarstvo je, putem javnih poziva, uključivalo predstavnike nevladinog sektora u izradi zakona za

koje je predlagač ovo Ministarstvo, i radnih tijela za praćenje sprovođenja definisanih politika. Pored toga, prilikom održavanja okruglih stolova, konferencija, seminara, treninga i dr. u organizaciji Ministarstva, aktivno su učestvovali i predstavnici nevladinih organizacija koje se bave pitanjima zaštite ljudskih prava, bilo kao predavači, voditelji radionica ili polaznici edukacija.

Poslije dobijanja Mišljenja EK za članstvo Crne Gore u Evropskoj uniji, otvaranja pregovora, obrazovanja radnih grupa za pregovaračka Poglavlja 23 i 19, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je uzelo učešće u izradi i realizaciji Akcionog plana za potrebe pregovaračkog Poglavlja 23 i istim je prepoznato kao jedan od ključnih činilaca u oblasti "Temeljnih prava".

IZVJEŠTAJ

O RAZVOJU I ZAŠTITI PRAVA MANJINSKIH NARODA I DRUGIH MANJINSKIH NACIONALNIH ZAJEDNICA U 2015. GODINI

Obaveza Vlade Crne Gore je da najmanje jednom godišnje podnosi Skupštini Crne Gore **Izveštaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica**. Ova obaveza propisana je u skladu sa članom 38 Zakona o manjinskim pravima i slobodama (»Službeni list RCG«, br. 31/06, 51/06 i 38/07 i »Službeni list Crne Gore«, broj 2/11).

Programom rada Ministarstva za ljudska i manjinska prava za 2016. godinu (prvi kvartal 2016. godine) predviđena je izrada Izveštaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica za 2015. godinu i njegovo podnošenje Skupštini Crne Gore na usvajanje.

Osnovni cilj Izveštaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih nacionalnih zajednica za 2015. godinu jeste da pruži prikaz politike zaštite manjina, kako u normativnom dijelu, tako i po pojedinim oblastima društvenog života značajnim za zaštitu manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Izveštaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih nacionalnih zajednica za 2014. godinu, Skupština Crne Gore je usvojila na sedmoj sjednici prvog redovnog (proljećnog) zasjedanja u 2015. godini, 04. 06. 2015. godine.

1. PRAVNI OKVIR ZAŠTITE MANJINSKIH NARODA I DRUGIH MANJINSKIH NACIONALNIH ZAJEDNICA U CRNOJ GORI

Crna Gora je ustavno definisana kao građanska, demokratska, ekološka i država socijalne pravde, zasnovana na vladavini prava. Nosioc suverenosti je građanin koji ima crnogorsko državljanstvo. Ustav Crne Gore daje pravnu osnovu za promovisanje, jačanje i unapređenje zaštite osnovnih ljudskih prava i sloboda i potvrđuje obavezu Crne Gore da poštuje međunarodne standarde u tom kontekstu. Gotovo polovina članova Ustava (68 od 158) se odnose na ljudska prava i slobode, čime je normativno potvrđen njihov značaj. Osnovne odredbe Ustava sadrže tri odredbe, suštinske za uživanje ljudskih prava i sloboda. Članom 6 data je opšta garancija zaštite ljudskih prava i sloboda, kao nepovrjedivih kategorija. Član 7 propisuje zabranu izazivanja mržnje ili netrpeljivosti po bilo kojem osnovu, a član 8 propisuje zabranu diskriminacije, kao opšteg preduslova za uživanje svih ljudskih prava i sloboda. Tačnije, u članu 8 jemči se zabrana svake »posredne ili neposredne diskriminacije po bilo kom osnovu«, a takođe » neće se smatrati diskriminacijom propisi i uvođenje posebnih mjera koji su usmjereni na stvaranje uslova za ostvarivanje nacionalne, rodne i ukupne ravnopravnosti i zaštite lica koja su po bilo kom osnovu u nejednakom položaju. Posebne mjere se mogu primjenjivati, samo dok se ne ostvare ciljevi zbog kojih su preduzete«, što ostavlja prostor za uspostavljanje dodatnih mehanizama zaštite i unapređenja prava manjina, odnosno integraciju manjina sa očuvanjem svoje posebnosti. Drugi dio Ustava, sadrži 65 članova kojim se garantuju ljudska prava i slobode, građanska i politička, ekonomska, socijalna i kulturna, kao i prava manjina. Ustav i zakoni Crne Gore manjinama daju i set dodatnih prava. Ustav u drugom dijelu, u članovima 79 i 80 pripadnicima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica jemči prava i slobode, koja mogu koristiti pojedinačno i u zajednici sa drugima, a zabranjuje asimilaciju pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Ustavom se jemče sljedeća posebna - manjinska prava:

- na izražavanje, čuvanje, razvijanje i javno ispoljavanje nacionalne, etničke, kulturne i vjerske posebnosti;
- na izbor, upotrebu i javno isticanje nacionalnih simbola i obilježavanje nacionalnih praznika;
- na upotrebu svog jezika i pisma u privatnoj, javnoj i službenoj upotrebi;
- na školovanje na svom jeziku i pismu u državnim ustanovama i da nastavni programi obuhvataju i istoriju i kulturu pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica;
- da u sredinama sa značajnim učešćem u stanovništvu organi lokalne samouprave, državni i sudski organi, vode postupak i na jeziku manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica;
- da osnivaju prosvjetna, kulturna i vjerska udruženja uz materijalnu pomoć države;
- da sopstveno ime i prezime upisuju i koriste na svom jeziku i pismu u službenim ispravama;
- da u sredinama sa značajnim učešćem u stanovništvu tradicionalni lokalni nazivi, imena ulica i naselja, kao i topografske oznake budu ispisani i na jeziku manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica;
- na autentičnu zastupljenost u Skupštini Crne Gore i skupštinama jedinica lokalne samouprave u kojima čine značajan dio stanovništva, shodno principu afirmativne akcije;
- na srazmjernu zastupljenost u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave;
- na informisanje na svom jeziku;
- da uspostavljaju i održavaju kontakte sa građanima i udruženjima van Crne Gore sa kojima imaju zajedničko nacionalno i etničko porijeklo, kulturno- istorijsko nasljeđe, kao i vjerska ubjeđenja;
- na osnivanje savjeta za zaštitu i unapređenje posebnih prava.

Pored nacionalnog zakonodavstva, kojim se garantuje poštovanje osnovnih ljudskih prava i sloboda, kao i prava manjina, Crna Gora je, odredbom člana 9 Ustava, utvrdila da potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava su sastavni dio unutrašnjeg pravnog poretka, te da imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drugačije od unutrašnjeg zakonodavstva. Od pravnih instrumenata UN-a, to su: Pakt o građanskim i političkim pravima, sa oba fakultativna protokola, kao i Pakt o socijalnim, ekonomskim i kulturnim pravima, Međunarodna konvencija o eliminisanju svih oblika rasne diskriminacije. Takođe, Crnu Goru obavezuje i Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima, ali ne kao ugovorna, već kao međunarodno običajno - pravna obaveza.

Od pravnih instrumenata Savjeta Evrope, to su: Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Evropska socijalna povelja, Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina i Evropska povelja o regionalnim i manjinskim jezicima. Pored osnovnih ljudskih prava i sloboda, u cilju zaštite ukupnog nacionalnog identiteta. Država je dužna da zaštiti pripadnike manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica od svih oblika nasilne asimilacije. Zakonom o manjinskim pravima i slobodama («Službeni list RCG», br. 31/06, 51/06 i 38/07 i „Službeni list Crne Gore”, broj 2/11) na bliži način uređuje se set manjinskih prava i mehanizama zaštite tih prava. Zakon se odnosi na očuvanje nacionalnog identiteta manjina, tj. zaštiti od asimilacije manjina, kao i omogućavanje djelotvornog učešća manjina u javnom životu. Shodno definiciji iz Zakona, manjinski narod i druga manjinska nacionalna zajednica je svaka grupa državljana Crne Gore, brojčano manja od ostalog preovlađujućeg stanovništva,

koja ima zajedničke etničke, vjerske ili jezičke karakteristike, različite od ostalog stanovništva, istorijski je vezana za Crnu Goru i motivisana je željom za iskazivanjem i očuvanjem nacionalnog, etničkog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta.

Pored Zakona o manjinskim pravima i slobodama, pravni okvir kojim su regulisana prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica čine zakoni i drugi akti kojim se reguliše ostvarivanje prava iz pojedinih oblasti, kao što su obrazovanje, informisanje, kultura, upotreba jezika i pisma itd. Pored toga, na predlog Vlade Crne Gore Skupština je 27. jula 2010. godine usvojila opšti Zakon o zabrani diskriminacije. Zakon o zabrani diskriminacije je sistemski zakon koji pruža osnovu i mehanizme za borbu protiv diskriminacije po bilo kom ličnom svojstvu (rasi, boji kože, državljanstvu, nacionalnoj pripadnosti ili etničkom porijeklu, vjerskim ili političkim ubjedenjima, polu, rodnom identitetu, seksualnoj orijentaciji, rođenju, genetskim osobenostima, zdravstvenom stanju, invaliditetu, bračnom i porodičnom statusu, starosnom dobu, članstvu u političkim, sindikalnim i drugim organizacijama, i drugim stvarnim odnosno pretpostavljenim ličnim svojstvima). Ovim Zakonom je i podsticanje na diskriminaciju okarakterisano kao diskriminacija. Zakonom se želi zaštititi svaki/a savjesni/a građanin/građanka koji/a je prijavio/la slučaj diskriminacije ili u bilo kom svojstvu dao/la iskaz pred nadležnim organom u postupku u kojem se ispituje slučaj diskriminacije-zaštita od viktimizacije.

2. INSTITUCIONALNI OKVIR ZAŠTITE MANJINSKIH NARODA I DRUGIH MANJINSKIH NACIONALNIH ZAJEDNICA

U Crnoj Gori je dosta raširena mreža institucionalnih oblika zaštite ljudskih prava i sloboda, čiju osnovu čini institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda. Pored ove čitav niz drugih institucija bavi se zaštitom ljudskih prava i sloboda koje utiču na stepen eliminacije diskriminacije u društvu (kao što su Savjet za borbu protiv diskriminacije, Savjet za građansku kontrolu rada policije regulatorne agencije za radio-difuziju, zaštitu podataka o ličnosti i slično).

U odnosu na unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica prije svega treba napomenuti uspostavljanje tri važna institucionalna mehanizma, odnosno uspostavljanje savjeta svih manjinskih zajednica, formiranje Fonda za manjine kroz koji se vrši finansiranje projekata od značaja za zaštitu manjinskih prava, kao i osnivanje Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina. Ovi mehanizmi su zakonske kategorije i čine dio korpusa manjinskih prava bliže uređenih Zakonom o manjinskim pravima i slobodama.

3. MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA

Shodno članu 24 Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list C", br. 5/12, 25/12 i 61/12) Ministarstvo za ljudska i manjinska prava vrši poslove uprave koji se odnose na: zaštitu ljudskih prava i sloboda, ako ta zaštita nije u nadležnosti drugih ministarstava; zaštitu od diskriminacije; praćenje ostvarivanja i zaštitu prava pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u dijelu nacionalnog, etničkog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta; unapređivanje međusobnih odnosa pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica; unapređenje međuetničke tolerancije u Crnoj Gori, kao i uspostavljanje i održavanje nesmetanih kontakata pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica sa građanima i udruženjima van Crne Gore sa kojima imaju zajedničko nacionalno i etničko porijeklo, kulturno - istorijsko nasljeđe kao i vjerska ubjedenja; odnose države sa vjerskim zajednicama u Crnoj Gori; rodnu ravnopravnost;

unapređenje položaja Roma i Egipćana i njihovu integraciju u sve tokove društvenog života; kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost, Na osnovu člana 37 st. 2 Zakona o državnoj upravi („Sl. list RCG“, br. 38/03 i „Sl. list CG“, br. 22/08 i 42/11), na predlog ministra za ljudska i manjinska prava, Vlada Crne Gore, na sjednici od 26. februara 2015. godine, utvrdila je Pravilnik kojim su utvrđene sljedeće unutrašnje organizacione jedinice:

- 1. Direktorat za unapređenje i zaštitu ljudskih prava i sloboda;**
- 2. Direktorat za unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih zajednica;**
- 3. Direktorat za odnose sa vjerskim zajednicama;**
- 4. Odjeljenje za poslove rodne ravnopravnosti;**
- 5. Odjeljenje za unapređenje i zaštitu prava Roma i Egipćana;**
- 6. Odjeljenje za evropske integracije, programiranje i implementaciju EU fondova;**
- 7. Kabinet ministra;**
- 8. Služba za opšte poslove i finansije.**

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji utvrđeno je da poslove iz djelokruga rada Ministarstva obavlja ukupno 31 izvršilac, dok je u toku 2015. godine pomenute poslove obavljao ministar i 21 službenik i namještenik. Imajući u vidu djelokrug rada Ministarstva, brojne obaveze koje proizilaze iz evropskih integracija Crne Gore, te nedovoljne kadrovske kapacitete, treba imati u vidu potrebe Ministarstva za ljudska i manjinska prava, u narednom periodu, za jačanjem kadrovskih kapaciteta, odnosno angažman dodatnog stručno-osposobljenog kadra.

3.1. Direktorat za unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih zajednice

U skladu sa članom 38 Zakona o manjinskim pravima i slobodama, Vlada Crne Gore najmanje jednom godišnje podnosi Skupštini izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Osnovni cilj Izvještaja bio je da pruži prikaz politike zaštite manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, kako u normativnom dijelu, tako i po pojedinim oblastima društvenog života značajnim za zaštitu manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Izvještaj za 2014. godinu je, pored pregleda domaćeg zakonodavstva i prakse i institucionalne zaštite prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, sadržavao i prikaz aktivnosti u toku 2014. godine na planu unapređenja položaja manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Izvještaj je usvojen na 105. sjednici Vlade Crne Gore – 26. marta 2015. godine.

3.1.1 Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima

Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima postavljaju se osnovni pravci reforme Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava koji su fokusirani na sprečavanje objektivno mogućeg konflikta interesa.

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama je razmatran na sjednici Vlade Crne Gore 8. maja 2015. godine, te shodno Zaključku Vlade sprovedene potrebne konsultacije sa članovima Vlade. Nakon toga Predlog zakona je upućen Komisiji za politički sistem, unutrašnju i vanjsku politiku Vlade na razmatranje, 26. maja 2015. godine, te utvrđen na sjednici Vlade, 28. maja 2015. godine.

Skupština Crne Gore na sedmoj sjednici prvog redovnog (proljećnog) zasjedanja u 2015. godini, koja je održana dana 04.06.2015. godine, razmatrala je Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama. Nakon rasprave poslanici Skupštine Crne Gore navedeni Predlog zakona nijesu usvojili, jer isti nije dobio potrebnu dvotrećinsku većinu glasova, koja je bila potrebna za usvajanje istog. O Predlogu Zakona o izmjenama i dopunama zakona o manjinskim pravima i slobodama Skupština odlučuje u skladu sa članom 91 stav 4 Ustava Crne Gore, kojim je propisano da u prvom glasanju dvotrećinskom većinom i u drugom glasanju većinom svih poslanika najranije nakon tri mjeseca, Skupština odlučuje o zakonima kojima se uređuje način ostvarivanja stečenih manjinskih prava i upotreba jedinica Vojske u međunarodnim snagama.

Takođe, ni prilikom drugog glasanja, 28. decembra 2015. Godine, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama nije dobio potrebnu podršku.

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama je analiziran na 104. Plenarnoj sjednici Venecijanske komisije, koja je održana u Veneciji 23-24. oktobra 2015. godine.

Poslije nedovoljne podrške za usvanje Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama Ministarstvo za ljudska i manjinska prava pristupilo je formiranju nove Radne grupe koja ima za cilj da budući Predlog zakona o manjinskim pravima i slobodama uskladi sa preporukama Venecijanske komisije, kao i sa potvrđenim međunarodnim ugovorima i drugim dokumentima donešenim pod okriljem Ujedinjenih Nacija i Savjeta Evrope, a posebno:

- Univerzalnom deklaracijom o pravima čovjeka,
- Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima iz 1966. godine,
- Međunarodnim paktom o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima iz 1966. godine,
- Međunarodnom konvencijom o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije iz 1965. godine,
- Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda iz 1950. i Protokolom br. 12 uz Konvenciju iz 2000. godine,
- Okvirnom konvencijom za zaštitu nacionalnih manjina Savjeta Evrope iz 1995. godine.

Takođe, principi na kojima se temelji ovaj zakon imaju za cilj implementaciju principa ne-diskriminacije sadržanu u čl.21. Povelje o fundamentalnim pravima EU prema kojoj je zabranjena svaka diskriminacija po osnovu pola, rase, boje kože, etničkog ili socijalnog porijekla, genetskih karakteristika, jezika, vjeroispovjesti ili uvjerenja, političkog ili bilo kojeg drugog mišljenja, pripadnosti nacionalnoj manjini, imovnog stanja, rođenja, invalidnosti, starosne dobi ili seksualne orijentacije.

3.1.2. Predlog Zakona o izboru, upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola

Vlada Crne Gore, na 49. sjednici održanoj dana 26.12.2013 godine, utvrdila je Predlog zakona o izboru, upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore na 29. sjednici, održanoj dana 01.04.2014. godine, razmotrio je Predlog zakona o izboru, upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola i predložio Skupštini Crne Gore da ga usvoji. Na sjednici Skupštine Crne Gore održanoj dana 25. 02. 2015. godine, saglasno članu 147 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Vlada Crne Gore je povukla iz procedure, u cilju sveobuhvatnog dijaloga i većeg stepena usaglašavanja teksta, predlog zakona o izboru, upotrebi i javnom isticanju nacionalnih

simbola koji je Skupštini Crne Gore bio dostavljen dana 16. 01. 2014. godine, zbog velikog broja amandmana koji su bili u koliziji jedni sa drugim, a koji su dostavljeni iz istog poslaničkog kluba.

Zbog značaja i potrebe zakonskog definisanja (uređenja) ovog pitanja, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je pristupilo formiranju Radne grupe čiji je radni zadatak izrada "novog" Nacrta zakona o izboru, upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola. Radna grupa je formirana u decembru 2015. godine, održala prvi sastanak i usaglasila dalje korake u izradi Nacrta zakona o izboru, upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola.

3.1.3. Informacija o zastupljenosti manjina u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u saradnji sa Upravom za kadrove uradilo je istraživanje o zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda u državnim organima, organima državne uprave, organima lokalnih uprava, sudovima i Državnom tužilaštvu, koje je Vlada usvojila u julu 2015. godine.

Djelotvorno učešće i zastupljenost pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u političkom i javnom životu Crne Gore jedan je od najvažnijih segmenata unutrašnje integracije crnogorskog društva. Bez prisustva predstavnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica na važnim mjestima u sistemu državne i lokalne vlasti, na mjestima gdje se kreira politika i donose odluke, nema dosljednog sprovođenja zacrtanih i garantovanih prava.

Ustav Crne Gore u članu 79, tačka 9 i 10 jemči manjinama pravo na **autentičnu zastupljenost** u Skupštini Crne Gore i skupštinama jedinica lokalne samouprave u kojima čine značajan dio stanovništva, shodno principu afirmativne akcije, kao i pravo na **srazmjernu zastupljenost** u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave. Takođe, Zakon o manjinskim pravima i slobodama daje iste garancije, kako u zakonodavnim tijelima, tako i u državnim organima i organima lokalne uprave.

Osnovni cilj ovog obimnog posla jeste da ispitivanjem dođemo do tačnih i pouzdanih podataka o nacionalnoj strukturi zaposlenih, kako bi, narednim koracima, dosljedno sproveli pomenute ustavne i zakonske garancije. Ovim ispitivanjem, takođe, želimo utvrditi i pozicije predstavnika manjina, jer je veoma važno da li manjine djelotvorno učestvuju u vršenju vlasti na svim nivoima.

Napominjemo da su prikupljeni podaci korišćeni samo za pomenute svrhe i da se kompletan proces odvijao u skladu sa zakonskim rješenjima o tajnosti ličnih podataka.

Za prikupljanje podataka korišćen je anketni metod, sa upitnikom kao instrumentom, posebno kreiranom za ostvarivanje cilja istraživanja. Upitnik je bio standardizovan i sadržavao je devet osnovnih pitanja, na koja se odgovaralo upisom odgovora ili zaokruživanjem ponuđenih odgovora. Pitanja su se odnosila na: naziv organa, sjedište organa, mjesto rada (opština), pol, starost ispitanika, najviše završenu školu, radno mjesto (zvanje), radno angažovanje i nacionalnost. Svaki obrazac je sadržavao i kratko uputstvo za popunjavanje upitnika. Upitnici su bili anonimni, odnosno od ispitanika se nije zahtjevalo da upiše svoje lično ime.

Svaki popunjeni upitnik, odnosno podaci iz upitnika, su unešeni u posebno izrađen računarski program. Poseban računarski program je bio potreban i zbog obimnosti istraživanja, odnosno obimnosti prikupljenih podataka, te brze dostupnosti podataka po kriterijumu koji je potreban. Poslije unosa podataka iz svih prispjelih obrazaca, izvršena je i kontrola tačnosti unosa.

Podaci koji su prikupljeni na osnovu utvrđenog upitnika obuhvatili su državne organe, organe državne uprave, lokalne uprave, sudove i Državno tužilaštvo.

Od ukupnog broja od 13.900 upitnika, u nacionalnom smislu, zaposleni su se izjasnili kao: Crnogorci 8650 (**74,76%**), Srbi 1301 (**11,24%**), Bošnjaci 650 (**5,62%**), Albanci 291 (**2,51%**), Muslimani 285 (**2,46%**), Hrvati 88 (**0,76%**), Romi 2 (**0,02%**), ostali 49 (**0,42%**).

Prema istraživanju od 2011. godine u nacionalnom smislu, zaposleni su se izjasnili kao: Crnogorci **79,03%**, Srbi **8,59%**, Bošnjaci **4,14%**, Albanci **2,80%**, Muslimani **2,39%**, Hrvati **0,89%**, Romi **0,01%**, ostali **0,42%**.

Takođe, ovim istraživanjem dobijeni su podaci i o polnoj, starosnoj, obrazovnoj i dr. strukturi zaposlenih. Iz dobijenih podataka se može zaključiti da je posebno vidljiv rast kada je riječ o zastupljenosti Srba i Bošnjaka, ali da se još uvijek treba raditi kako bi se sprovedilo u praksi ono što je predviđeno zakonodavstvom kojim se reguliše ovo pitanje. Djelotvorno učešće i zastupljenost pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u političkom i javnom životu Crne Gore jedan je od najvažnijih segmenata unutrašnje integracije crnogorskog društva. Da bi se dosljedno sprovele ustavne i zakonske garancije o srazmjernoj zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim i drugim organima neophodan je multidisciplinarni pristup, tj. potrebno je preduzeti sljedeće mjere:

Obezbijediti dosledno sprovođenje člana 25 Zakona o državnim službenicima i namještenicima ("Starješina državnog organa, prilikom donošenja odluke o izboru, mora voditi računa o ostvarivanju prava na srazmjernu zastupljenost pripadnika manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica");

S obzirom na buduće aktivnosti u dijelu reforme javne uprave, obavezati starješine organa da, prilikom izrada planova potrebnog broja zaposlenih, pored stručnosti i referentnosti, moraju voditi računa o ustavnim i zakonskim garancijama o srazmjernoj zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave;

Sprovesti dugoročne aktivnosti u cilju školovanja i osposobljavanja određenog broja kadrova iz redova pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, uz finansijsku podršku države;

Pitanje zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica složen i dugoročan proces. Crna Gora je među rijetkim zemljama koja iz godine u godinu radi ovakva istraživanja i to najbolje pokazuje s kolikom pažnjom pristupamo ovom pitanju.

3.1.4. Memorandum o saradnji sa Policijskom akademijom

Tokom 2015. godine Ministarstvo je nastavilo sa aktivnostima u cilju praćenja realizovanih mjera iz potpisanih Memoranduma sa državnim Institucijama. Podsjećanja radi, tokom 2014. potpisani su Memorandum o saradnji u ostvarivanju prava pripadnika/ca manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica između Ministarstva i različitih institucija (savjeti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, Univerzitet Crne Gore, Unija poslodavaca, Uprava za kadrove).

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava 15. aprila 2015. godine je u Danilovgradu potpisalo Memorandum o saradnji sa Policijskom akademijom. Cilj sporazuma je dalji razvoj manjinskih prava i sloboda kroz afirmaciju Ustava Crne Gore i zakonskih rješenja koja se tiču njihovih prava i sloboda, kao i unapređenje principa rodne ravnopravnosti. Ministarstvo daje svoju punu podršku u okviru Komunikacionog plana za predstavljanje aktivnosti akademije i upoznavanja sa radom same ustanove potencijalnih kandidata/kinja, a konkretno u opštinama gdje većinu stanovništva čine pripadnici/e manjinskih naroda.

3.1.5. Izvještaji o sprovođenju međunarodnih dokumenata

Tokom 2015. godine pripremljen je "follow up" izvještaja o sprovođenju Konvencije o eliminisanju svih oblika rasne diskriminacije. Ovaj izvještaj sadrži prije svega odgovore na pitanja koja se tiču primjena Zakona o zabrani diskriminacije, slučajeva rasne diskriminacije pred sudovima i osuđujuće presude u takvim slučajevima, slučajeve izazivanja rasne mržnje, sprovedenim kampanjama za podizanje svijesti na lokalnom i nacionalnom nivou o tome kako se prijavljuju slučajevi rasne diskriminacije i izazivanja rasne mržnje Ombudsmanu i drugim nadležnim organima i kako da se takvi slučajevi pokrenu pred sudom, stručno usavršavanje sudija, tužilaca, advokata i policijskih službenika o tome kako prepoznati i sankcionisati rasno motivisana djela, kao i informacije o tome da se krivična djela koja se odnose na rasnu diskriminaciju, izazivanje rasne mržnje i rasno motivisani zločin iz mržnje procesuiraju na nivou u skladu sa njihovom ozbiljnošću, odnosno da se takvi slučajevi rješavaju u hitnom postupku. Komitet za eliminaciju svih oblika diskriminacije očekuje da se uspostavi mehanizam za prepoznavanje, evidentiranje i analiziranje takvih slučajeva i pruži informaciju o učestalosti u sljedećem periodičnom izvještaju.

Komitet se je u okviru ovog izvještavanja tražio odgovore o pravnom statusu "raseljenih" i "interno raseljenih" lica, kao i pohađanja škole kod djece romskog, i egipćanskog porijekla, te borbe protiv dječjeg rada, ranih i prisilnih brakova.

3.1.6. Rekonstrukcija spomen-obeležja svim civilnim žrtvama ratova na prostoru ex-Jugoslavije

Vlada Crne Gore je na sjednici 28. maja 2015. godine, usvojila Informaciju o rekonstrukciji spomen-obilježja svim civilnim žrtvama ratova vođenih na prostorima bivše Jugoslavije.

Za rekonstrukciju spomen-obilježja svim civilnim žrtvama ratova vođenih na prostorima bivše Jugoslavije na Pobrežju Vlada je opredijelila 17.000 eura. Skupština Glavnog grada je u junu 2009. godine donijela Program podizanja spomen-obilježja, a u aprilu 2010. godine i Odluku o davanju naziva javnom objektu-parku i postavljanju spomen ploče na Pobrežju. Povodom Dana sjećanja na genocid u Srebrenici, 11. jula 2011. godine, spomen-ploču je otkrio predsjednik Vlade Crne Gore Igor Lukšić. Spomen ploča civilnim žrtvama ratova 1991-2001. godine od dana postavljanja više puta je oštećena. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Glavni grad Podgorica za rekonstrukciju spomen obilježja, na osnovu javnog i anonimnog konkursa, angažovali mr Željka Reljića.

Rekonstruisano spomen obilježje svim civilnim žrtvama ratova vođenih na prostorima bivše Jugoslavije otkriveno je 11. jula 2015. godine uz prigodnu ceremoniju na kojoj je u ime Vlade Crne Gore učestvovao ministar za ljudska i manjinska prava, Dr Suad Numanović.

3.1.7. Prevod i štampanje pravnih propisa na albanski i romski jezik

U cilju očuvanja i unapređenja kulturnog identiteta, kao jednog od najvažnijeg prava manjina, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava tokom 2015. godine nastavilo je publikovanje propisa i druge literature koja se tiče manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica na manjinskim jezicima.

3.1.8. Aktivnosti u okviru radnih grupa za pregovaračka Poglavlja 23 i 19

Poslije dobijanja Mišljenja EK za članstvo Crne Gore u Evropskoj uniji, otvaranja pregovora, obrazovanja radnih grupa za pregovaračka Poglavlja 23 i 19, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je uzelo učešće u izradi i realizaciji Akcionog plana za potrebe pregovaračkog Poglavlja 23, a Direktorat za unapređenje i zaštitu manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica Ministarstva je, ovim AP, prepoznat kao jedan od ključnih činilaca u oblasti "Temeljnih prava". U odnosu na otvoreno pregovaračko Poglavlje 23, praćene su i definisane mjere iz Akcionog plana i urađeni su periodični izvještaji o stepenu njihove realizacije, a sve u cilju bolje zaštite i unapređivanja manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Takođe, dio aktivnosti ovog Direktorata, koji je obuhvaćen mjerama iz Poglavlja 19, je realizovan u okviru pratećeg Akcionog plana za ovo Poglavlje.

3.1.9. Saradnja na projektima

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je uključeno u regionalni projekat (Crna Gora, Srbija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina, BJR makedonija, Albanija i Kosovo) Savjeta Evrope i Evropske unije **„Unapređenje ljudskih prava i zaštita manjina u jugoistočnoj Evropi“**, koje ima za **cilj da poboljša pristup pravima manjina** na raznim nivoima vlasti, u skladu sa standardima SE u ovoj oblasti, a prije svega u skladu sa Okvirnom konvencijom za zaštitu nacionalnih manjina i Evropskom poveljom o regionalnim i manjinskim jezicima. Projekat obuhvata sistem grantova (donacija u vidu bespovratne novčane pomoći), koji se daju kao podrška izabranim opštinama i gradovima da razrade projektne ideje radi otklanjanja prepreka koje stoje na putu ostvarivanja prava manjina u svojim lokalnim zajednicama. Izjavu o implementaciji granta su potpisali i predstavnici četiri opštine iz Crne Gore, i to:

Opština Tivat za projekat: „RE asistent u nastavi“, čiji je cilj unapređenje uslova za edukaciju romske i egipatske djece, uz angažovanje RE asistenata u nastavi i poboljšanje pristupa obrazovanju RE djece u opštini Tivat.

Opština Plav za projekat: „Otvaranje kancelarije za prevođenje“, koji ima za cilj poboljšanje rada opštinskih službi, otvaranjem kancelarije za prevođenje glavnih opštinskih dokumenata na jezike nacionalnih manjina.

Opština Kotor za projekat: „Očuvanje jezika hrvatske nacionalne manjine – časopis „Hrvatski glasnik“, čiji je cilj očuvanje hrvatskog jezika i sjećanja na znamenite hrvatske ličnosti u Crnoj Gori.

Opština Bijelo Polje za projekat: „Bošnjaci – ustavno pravni položaj manjina i razvijanje prilagodljivog modela u zemljama jugoistočne Evrope“, čiji je cilj očuvanje identiteta, kroz promociju i afirmaciju tradicije, kulture i običaja Bošnjaka, kao i afirmaciju zajedničkih vrijednosti i tradicija koje dijele sa lokalnim većinskim stanovništvom, kao i aktivno učešće službenika organa lokalne uprave u projektu. Imajući u vidu da se zbog objektivnih razloga kasnilo sa realizacijom projekta u opštini Bijelo Polje ovaj ugovor je o realizaciji projekta je u međuvremenu raskinut.

3.1.10. Okrugli stolovi, konferencije i predavanja

Povodom Dana interkulturalnosti, 29-og januara, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je, u Gimnaziji „25. maj“ u gradskoj Opštini Tuzi, organizovalo tematski čas „Crna Gora – primjer interkulturalne države na Zapadnom Balkanu“.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava održalo je 23. marta 2015. godine skup u Gimnaziji „Slobodan Škerović“ u Podgorici na temu “Manjinski narodi u procesu evropskih integracija”.

U skladu sa dogovorenom dinamikom organizovani su sljedeći okrugli stolovi: Okrugli sto na temu: "Prava manjinskih naroda u kontekstu euroatlanskih integracija". Cilj ovog okruglog stola je bio upoznavanje učesnika sa kriterijumima koji su neophodni za prijem u članstvo u NATO, s posebnim fokusom na ljudska i manjinska prava, kao i okrugli sto na temu: " Doprinos NATO-a stabilnosti i svjetskom miru ". Cilj drugog okruglog stola je bilo upoznavanje učesnika sa misijom NATO-a i doprinosom koji ovaj savez daje u oblasti stabilnosti i svjetskom miru.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je povodom 10. decembra- Međunarodnog dana ljudskih prava u gimnaziji „Stojan Cerović“ u Nikšiću održalo javni čas o ljudskim pravima. Ovaj događaj je organizovan u cilju informisanja mladih generacija i njihovih profesora o stanju, unapređenju i poštovanju ljudskih prava u Crnoj Gori. Poseban akcenat je stavljen na unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i njihovom uključenju u crnogorsko društvo.

3.1.11. Saradnja sa nevladinim organizacijama

Direktorat za unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih zajednica tokom 2015. godine održavalo je redovne kvartalne sastanke sa nevladinim organizacijama, te okrugle stolove i tribine sa NVO sektorom o temama koje se odnose na unapređenje prava manjinskih naroda i drugih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori.

Shodno odredbama Uredbe o načinu i postupku ostvarivanja saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija („Službeni list CG”, broj 07/12), Ministarstvo je, putem javnih poziva, uključivalo predstavnike nevladinog sektora u izradu zakona za koje je predlagač ovo Ministarstvo i radnih tijela za praćenje sprovođenja definisanih politika. Pored toga, prilikom održavanja okruglih stolova, konferencija, seminara, treninga i dr. u organizaciji Ministarstva, aktivno su učestvovali i predstavnici nevladinih organizacija koje se bave pitanjima zaštite ljudskih prava, bilo kao predavači, voditelji radionica ili polaznici edukacija.

Tokom 2015. godine posebno dobru saradnju Direktorat za unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih zajednica je imalo sa ovim NVO-ima: Juventas, Građanska inicijativa, Centar za građansko obrazovanje, Cedem, Mladi Romi, Forum bošnjaka, Matica Muslimanska, Centar za romske inicijative, Koalicija Romski krug, Koalicija Romi i Egipćani zajedno, Udruženje raseljenih Roma i Egipćana, Novi Horizonti, Hrvatsko građansko društvo, Centar za liberalne studije i druge nevladine organizacije.

Ministarstvo je unaprijedilo i saradnju sa nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom ljudskih i manjinskih prava, posebno marginalizovanih društvenih grupa. Takođe, predstavnici NVO bili su aktivni učesnici medijske kampanje o zabrani diskriminacije ranjivih grupa koje je organizovalo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava.

4. SAVJETI MANJINSKIH NARODA I DRUGIH MANJINSKIH NACIONALNIH ZAJEDNICA U CRNOJ GORI

Ustav Crne Gore, članom 79 pripadnicima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica jemči prava i slobode koja mogu koristiti pojedinačno i u zajednici sa drugima, između ostalog i na osnivanje Savjeta za zaštitu i unapređenje posebnih prava (član 79 stav 1 tačka 13). Zakonom o manjinskim pravima i slobodama («Službeni

list RCG«, br. 31/06, 51/06 i 38/07 i »Službeni list CG«, broj 2/11), članom 33 definisano je sljedeće:

“Manjinski narod ili druga manjinska nacionalna zajednica i njihovi pripadnici, u cilju očuvanja svog ukupnog nacionalnog identiteta i unapređenja svojih sloboda i prava, mogu osnovati savjet tog manjinskog naroda ili druge manjinske nacionalne zajednice“.

Radi boljeg unapređenja manjinskih prava neophodna je saradnja sa Savjetima, i u tom kontekstu Ministarstvo za ljudska i manjinska prava tokom 2015. godine nastavilo je sa kontinuiranom saradnjom sa svim manjinskim savjetima u Crnoj Gori.

4.1. Nacionalni savjet Albanaca u Crnoj Gori

Na osnovu člana 34 Zakona o manjinskim pravima i slobodama (»Službeni list RCG«, br. 31/06, 51/06 i 38/07 i »Službeni list Crne Gore«, broj 02/11) i Pravilnika o obrascu i načinu vođenja evidencije savjeta (»Službeni list Crne Gore«, broj 37/08), Ministarstvo je Rješenjem broj 01-2709/13 od 01.11.2013. godine u Evidenciju savjeta upisalo Albanski savjet. Aktivnosti Nacionalnog Savjeta Albanaca u Crnoj Gori (skr. NSA) za 2015. godinu koje su obuhvaćene ovim izvještajem su:

Na osnovu Statuta i Poslovnika o radu, ali i prema potrebi, NSA je tokom 2015. godine održao tri redovne sjednice.

Na zahtjev Ministarstva za ljudska i manjinska prava, br. 03-023-15/15-1 od 14. 01. 2015. Godine. NSA je pripremio i dostavio ovom ministarstvu narativni i finansijski izvještaj o njegovim aktivnostima tokom 2014. godine.

Predsjednik NSA, g-din Genci Nimanbegu imao je u januaru u Ulcinju radni sastanak sa ministrom za ljudska i manjinska prava dr Suadom Numanovićem. Na sastanku se razgovaralo o problemima s kojim se suočavaju Albanci u Crnoj Gori, o problemima u oblasti obrazovanja na albanskom jeziku, o neadekvatnoj zastupljenosti Albanaca u organima državne uprave u Crnoj Gori, o upotrebi albanskog jezika u institucijama, o ograničenim mogućnostima funkcionisanja savjeta nacionalnih manjina s obzirom na ograničena finansijska sredstva i kadrovske resurse itd.

Polazeći od žalbi albanskih studenata iz Crne Gore koji studiraju u Albaniji da prilikom ulaska u tu zemlju granične vlasti Albanije traže od njih dozvolu za boravak, u januaru 2015. godine NSA se obratila Ambasadoru Republike Albanije u Podgorici od koga je tražila da interveniše i obavijesti državne vlasti o ovom problemu. Prema sporazumu između Crne Gore i Albanije od 2012. godine, studenti moraju imati dozvolu za boravak izdatu od nadležnih državnih organa ali su oslobođeni od plaćanja takse.

U februaru 2015. godine, NSA je počela pripremne aktivnosti za održavanje tradicionalne manifestacije obeležavanja 7. Marta – Dana učitelja, u skladu sa projektom podržanog od strane Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava u Crnoj Gori. Tokom ove pripremne faze, NSA je kontaktirala sve obrazovne institucije u Crnoj Gori gdje se nastava izvodi na albanskom jeziku.

Na inicijativu predsjednika Komisije za kulturu, medije i sport, g. Cano Lazoja, NSA obratila se dopisom predsjedniku Opštine i predsjedniku Skupštine Opštine Ulcinj radi informisanja o tome na kojoj lokaciji se planiraju izgraditi sportski tereni, a naročito fudbalski teren, prema Prostornom planu Opštine Ulcinj koji je (bio) u fazi izrade.

Povodom 7. Marta – Dana učitelja, NSA je u Centru za kulturu - Ulcinj organizovala svečanu manifestaciju sa kulturno-umjetničkim programom. U okviru programa je otvorena izložba slika đaka osnovnih i srednjih škola, pod kordinacijom slikarke Vahide Hasanaga – Nimanbegu. Ovim povodom, NSA je djelila simbolične poklone za albanske učitelje u penziji.

Na poziv direktora Osnovne škole “Đerđ Kastrioti Skënderbeu” u Ostrosu, predstavnici NSA su prisustvovali aktivnostima povodom proslave Dana ove škole.

U martu 2015., NSA je organizovala svečani prijem prilikom posjete Predsjednika Republike Albanije, g. Bujara Nishanija. Ovim povodom, NSA je priredila svečani ručak na kojem su pored članova NSA prisustvovali i poznate ličnosti iz različitih oblasti i predstavnici albanskog naroda u Crnoj Gori.

NSA je konkurisala sa projektom “Kremtimi i festave kombëtare dhe i datave me rëndësi historike për kombin shqiptar në Malin e Zi” (“Proslava nacionalnih praznika i datuma od istorijskog značaja za Albance u Crnoj Gori”) na prvom konkursu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava u Crnoj Gori za 2015. godinu.

U znak sjećanja na 70. godišnjicu Barskog masakra i njegovih žrtvi, NSA je organizovao posjetu na mjestu gdje se dogodio ovaj masakar. Ovim povodom, prisutnim su se obratili predsjednik NSA g. Genci Nimanbegu i dr Nail Draga. U znak sjećanja i poštovanja prema žrtvama, na mjestu zločina je postavljen vjenac. Pored članova NSA, ovom događaju su prisustvovali i građani iz svih krajeva gdje žive Albanci u Crnoj Gori kao i predstavnici medija.

Predsjednik NSA g. Genci Nimanbegu održao je radni sastanak sa ministrom prosvjete g. Predragom Boškovićem, na kojem je iznio nekoliko zahtjeva u cilju poboljšanja stanja obrazovanja na albanskom jeziku u Crnoj Gori. Između ostalog, razgovarali su o potrebi otklanjanja grešaka u školskim udžbenicima na albanskom jeziku, izmjeni i unapređenju nastavnih planova i programa, o lošem kvalitetu prevoda udžbenika sa crnogorskog na albanski jezik. Na sastanku je takođe razgovarano i o potrebi skraćanja procedura priznavanja diploma albanskih studenata koji su diplomirali van Crne Gore.

Uz podršku i aktivnostima poslanika i predsjednika NSA g. Gencija Nimanbegua, postignuto je rješenje da nedjeljnik na albanskom jeziku „Koha javore“ nastavlja da izlazi u okviru NSA, uz finansijsku podršku Skupštine Crne Gore i da zaposleni u nedjeljniku „Koha javore“ nastave svoj radni angažman u NSA.

NSA je reagovao saopštenjem za javnost o događaju u Osnovnoj školi “Boško Strugar” u Ulcinju, osuđujući pojavu grafita sa nacionalističkim sadržajem i podsticanje međuetničke mržnje na zidovima ove škole.

Dana 16. aprila 2015. godine, delegacija NSA na čelu sa predsjednikom Gencijem Nimanbeguom sastala se u Ministarstvu prosvjete sa ministrom Predragom Boškovićem i njegovim saradnicima. Sastanku je prisustvovao i poslanik Nik Gjeloshaj. Na sastanku je dogovoreno da obje strane rade zajedno na rješavanju problema u oblasti obrazovanja na albanskom jeziku u Crnoj Gori. U tom smislu, postignut je dogovor o formiranju zajedničke radne grupe sastavljene od predstavnika Ministarstva prosvjete, Zavoda za školstvo, Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva i Nacionalnog savjeta Albanaca. Takođe, na sastanku je dogovoreno da NSA predloži jednog člana iz redova Albanaca za Nacionalni savjet za obrazovanje Crne Gore.

Ministar Bošković imenovao je g. Maraša Dukaja, v.d. generalnog direktora Direktorata za obrazovanje pripadnika manjinskih naroda i drugih nacionalnih zajednica pri Ministarstvu prosvjete, kao koordinatora Radne grupe za rješavanje pitanja i problema obrazovanja na albanskom jeziku.

U skladu sa postignutim dogovorom sa Ministarstvom prosvjete na sastanku od 16. aprila 2015. godine, NSA je predložila g. Ismeta Kallabu, predsjednika Komisije za obrazovanje pri NSA, za člana Radne grupe. Prema dogovoru, NSA je predložio kandidata za člana Nacionalnog savjeta za obrazovanje.

U aprilu 2015., NSA je dostavio Fondu za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava narativni i finansijski izvještaj o realizaciji prve faze projekta “Dita e Mësuesit - 7 Marsi dhe analiza e teksteve shkollore në gjuhën shqipe” (Dan učitelja - 7. Mart i analiza školskih udžbenika na albanskom jeziku”).

Dana 24. aprila 2015. god. održana je konstitutivna sjednica Komisije za obrazovanje i službenu upotrebu albanskog jezika pri NSA.

Tokom aprila, NSA odnosno sekretar i članovi NSA sproveli su anketiranje albanskih maturanata u Crnoj Gori. Anketiranje je imalo za cilj da sa upozna koliko maturanata planira nastaviti školovanje, gdje i koji studijski program. Na osnovu dobijenih podataka, NSA se obraća zahtjevom za kvote Ministarstvu prosvjete i sporta Republike Albanije i Ministarstvu prosvjete, nauke i tehnologije Republike Kosova.

Dana 5. maja 2015. god., u Podgorici je održan prvi sastanak Radne grupe za rješavanje problema obrazovanja na albanskom jeziku u Crnoj Gori.

U aprilu, u posjeti NSA je bila delegacija Opštine Struga – Makedonija koju su činili: predsjednik Skupštine Opštine Abdulah Ćazimovski, sekretar Opštine Krenar Lloga i direktor Javnog Preduzeća Vodovod i kanalizacije – Struga, g. Verim Kaba. Između ostalog, na sastanku je razgovarano o mogućnostima saradnje između dve države u oblasti kulture. Predloženo je da kulturna-umjetnička društva Albanaca u Crnoj Gori učestvuju na tradicionalnom festivalu “Këngë jeho” koji se održava u Strugi. Takođe je razgovarano o mogućnostima da kulturna-umjetnička društva iz Struge učestvuju na festivalima koje se održavaju u krajevima gdje žive Albanci u Crnoj Gori.

Tokom aprila 2015. godine, NSA u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i Policijskom akademijom posjetili su srednje škole u Crnoj Gori gdje se nastava izvodi na albanskom jeziku. Cilj posjeta je bila promovisanje Policijske akademije u Danilovgradu kako bi se albanski maturanti upisali u ovoj akademiji. Na promociji održanom u Ulcinju učestvovali su predsjednik NSA Genci Nimanbegu, ministar za ljudska i manjinska prava dr Suad Numanović, direktorica Policijske akademije Milica Pajović, sekretar NSA Faik Nika i profesori Policijske akademije u Danilovgradu.

U junu 2015. god., predsjednik NSA Genci Nimanbegu, potpredsjednik Pal Dreshaj i sekretar Faik Nika imali su u Podgorici radni sastanak sa predstavnicima Generalnog sekretarijata Konsultativnog vijeća za zajednice Kosova.

NSA uz finansijsku podršku Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava u Crnoj Gori realizovao je projekat “Kremtimi i festave kombëtare dhe datave me rëndësi historike për kombin shqiptar” (“Proslava nacionalnih praznika i datuma od historijskog značaja za albanski narod”). Kroz ovaj projekat, NSA je pomogao realizaciju tradicionalnih manifestacija koje se organizuju u krajevima gdje žive Albanci u Crnoj Gori, a koje imaju sa cilj promociju nacionalnih vrijednosti, kao i organizovanje manifestacije povodom 28. Novembra – Dana Zastave u Ulcinju, Malesiji-Tuzima i Plavu-Gusinje. NSA je organizovao i podržao tradicionalne manifestacije Albanaca u Crnoj Gori.

NSA je učestvovao u organizaciji manifestacije povodom Malesijskog ustanka 6. aprila u Tuzima, podržao tradicionalnu manifestaciju “Dita e Verës në Krajë”, “Pranvera në Anë të Malit”, učešće ansambla Albanaca u Crnoj Gori na Festivalu folklornih grupa - Đirokastra 2015, tradicionalnu manifestaciju „Alpet Shqiptare 2015“ u Plavu, tradicionalnu manifestaciju „Ora e Maleve“ u Rožajama itd.

NSA je 26. juna poslao zahtjev za kvote Ministarstvu prosvjete, nauke i tehnologije Republike Kosova, kao i Prištinskom univerzitetu „Hasan Prishtina“.

Povodom Dana Nezavisnosti Sjedinjenih Američkih Država, NSA odnosno njen predsjednik uputio telegram čestitke Ambasadi SAD u Podgorici.

Dana 16. jula 2015. godine, NSA je pripremio i predao projekat “Dita e Mësuesit - 7 Marsi - Mësimi i gjuhës shqipe për nxënësit shqiptarë të diasporës” (Dan učitelja – 7. Mart – Učenje albanskog jezika za albanske učenike iz dijaspore“) na konkursu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava. Predstavnicima NSA u julu imali su sastanak sa predstavnicima organizacije “Albanian American Success Stories” na čelu sa predsjednicom Verom Mjeku. Na sastanku je dogovoreno da NSA u saradnji sa ovom

organizacijom rade na realizaciji zajedničkih projekata. U tom smislu, predloženo je nekoliko konkretnih aktivnosti.

NSA je formirao radne grupe za analizu udžbenika na albanskom jeziku za sledeće predmete: za predmete prvog ciklusa osnovne škole, kao i za istoriju, geografiju, muzičku kulturu i likovnu umjetnost, u osnovnoj i srednjoj školi.

Predsjednik NSA Genci Nimanbegu, sekretar Faik Nika, predsjednik Komisije za obrazovanje i službenu upotrebu albanskog jezika Ismet Kallaba, predsjednik Komisije za kulturu, medije i sport Cano Lazoja imali su u julu u Ulcinju sastanak sa ministarkom kulture Republike Albanije gospođom Mirela Kumbaro. Na sastanku se razgovaralo o institucionalnoj saradnji između NSA i Ministarstva kulture Albanije. Predstavnicima NSA su tražili od Ministarstva kulture Albanije da podrži kulturne aktivnosti Albanaca u Crnoj Gori. Ministarka Kumbaro je izrazila spremnost za saradnju sa NSA u organizovanju kulturnih aktivnosti. NSA i Ministarstvo kulture Albanije su se složili da sačine Memorandum o saradnji između ove dve institucije.

Dana 1. avgusta 2015. godine, NSA je dostavio Ministarstvu prosvjete i sporta Republike Albanije predlog o broju kvota za upis albanskih kandidata iz Crne Gore na javnim univerzitetima u Albaniji, za akademsku 2015/2016. godinu.

Predsjednik NSA g. Genci Nimanbegu zajedno sa članovima NSA, 1. avgusta 2015. godine sastali su se u Ulcinju sa ministrom prosvjete, nauke i tehnologije Republike Kosova prof. dr Arsimom Bajramijem sa svojim saradnicima. Na sastanku je razgovarano o stanju obrazovanja na albanskom jeziku u Crnoj Gori, o mogućnostima saradnje u cilju poboljšanja kvaliteta obrazovanja, kao i o pomoći koje može pružiti Republika Kosova u tom pravcu. NSA je preko svoje web stranice, medija i socijalnih mreža redovno informisao zainteresovane kandidate za upis studija u Albaniji i na Kosovu o procedurama, rokovima i potrebnom dokumentacijom za upis.

Tokom 2015. godine, NSA se obratilo u nekoliko navrata Ministarstvu prosvjete Crne Gore, Ministarstvu prosvjete i sporta Republike Albanije i Ministarstvu prosvjete, nauke i tehnologije Republike Kosova sa zahtjevom o ubrzanju procedura priznavanja diploma studenata albanske nacionalnosti koje su diplomirali u Albaniji i na Kosovu.

Predsjednik NSA sa svojim saradnicima primio je predstavnike albanske dijasporu u SAD, predsjednika Albansko-Američkog udruženja "Ana e Malit" g. Ismeta Kurtija i člana ovog udruženja g. Cafa Bogu. Na sastanku je razgovarano o mogućnostima saradnje između NSA i albanske dijasporu kroz realizaciju zajedničkih projekata.

Dana 10. septembra 2015. godine, na poziv Ministarstva za ljudska i manjinska prava predsjednik NSA Genci Nimanbegu i sekretar Faik Nika učestvovali su na okruglom stolu na temu "Manjinski narodi u procesu NATO integracija". Tom prilikom, predsjednik NSA Genci Nimanbegu u ulozi panelista održao je predavanje o ovoj temi. Sekretar NSA je pripremio detaljan izvještaj o ovom okruglom stolu, koji se nalazi u arhivi Savjeta. Istog dana, predsjednik i sekretar NSA imali su sastanak sa ministrom prosvjete Predragom Boškovićem. Na sastanku je razgovarano o obrazovanju na albanskom jeziku u Crnoj Gori, Samostalnom studijskom programu za obrazovanje učitelja na albanskom jeziku u Podgorici, studentskim stipendijama, deficitarnim i suficitarnim kadrovima u Crnoj Gori, o decentralizaciji obrazovnog sistema u smislu imenovanja direktora i članova upravnih odbora škola itd.

Kao rezultat saradnje između NSA i Ministarstva prosvjete, nauke i tehnologije Republike Kosova, u septembru je direktor Direktorata za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje g. Agim Bërdyna predao je predsjedniku NSA g. Genciju Nimanbeguu bukvaru - donaciju Ministarstva prosvjete, nauke i tehnologije Republike Kosova za albanske đake prvake u Crnoj Gori.

Dana 12. oktobra 2015. godine, predsjednik NSA Genci Nimanbegu i sekretar Faik Nika imali su u Tirani radni sastanak u Ministarstvu prosvjete i sporta Republike

Albanije. Na sastanku je razgovarano o problemima tokom procesa upisa albanskih studenata iz Crne Gore na univerzitetima Albanije, broju kvota, procesu priznavanja diploma stečenih u Albaniji itd.

Dana 26. oktobra, predsjednik Genci Nimanbegu i predstavnici NSA sastali su se u Ulcinju sa članovima Komisije za zdravstvo, rad i socijalno staranje Skupštine Republike Kosova, na čelu sa predsjednicom Komisije, dr Florom Brovinom.

Na zahtjev Ministarstva prosvjete i sporta Republike Albanije, NSA je 30. novembra poslao predlog sa kvotama za studente albanske nacionalnosti iz Crne Gore koji su zainteresovani pohađati master studije na univerzitetima Republike Albanije. Predlog je sačinjen na osnovu interesovanja samih kandidata.

NSA, odnosno njen predsjednik Genci Nimanbegu uputio je telegram saučešća Ambasadi Francuske u Crnoj Gori povodom terorističkih napada u Parizu.

Od 26. - 28. novembra 2015. godine, povodom 28. Novembra – Dana zastave, NSA je organizovao maratonu Skadar – Ulcinj 2015., kulturne manifestacije (umjetničke programe) u krajevima gdje žive Albanci u Crnoj Gori, u Malesiji, Plavu i Ulcinju.

Na zahtjev Ministarstva za ljudska i manjinska prava od 9. novembra, NSA je dostavio ime njegovog predstavnika u Radnoj grupi za izradu Nacrta zakona o izboru, upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola.

Povodom dobijanja poziva Crne Gore o početku pregovora za pristupanje u NATO, predsjednik NSA uputio je telegram čestitke premijeru Crne Gore Milu Đukanoviću.

Predstavnici NSA učestvovali su na jednodnevnom edukativnom seminaru na temu "Osnaživanje pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica za bavljenje politikom", održanom u Ulcinju od strane Ministarstva za ljudska i manjinska prava.

NSA je u decembru 2015. godine otvorio Kancelariju za kordinaciju u Plavu. Na svečanosti povodom otvaranja Kancelarije prisustvovali su predsjednik NSA Genci Nimanbegu, potpredsjednik Bujar Hasangjekaj, članovi NSA, predstavnici albanskih političkih partija iz Plava, Gusinja, Rožaja, predstavnici civilnog društva i građani Plava i Gusinja.

Dana 19. decembra 2015. godine održana je treća redovna sjednica NSA. Na ovoj sjednici, između ostalog, usvojeni su zapisnici sa prethodnih sjednica, Izvještaj o radu i Finansijski izvještaj za 2014. godinu, informacije o radu članova NSA u institucijama ili radnim grupama itd. Takođe su izabrani članovi Programskog odbora lista "Koha javore".

Tokom 2015. godine, NSA je finansijski podržao izdavanje knjiga albanskih autora iz Crne Gore, kao i održavanje manifestacija i kulturnih događaja u cilju promovisanja kulture i nacionalnog identiteta Albanaca. Predstavnici NSA su tokom 2015. godine aktivno učestvovali u radnim grupama, okruglim stolovima, seminarima, sastancima, dali svoja mišljenja i sugestije na osnovu nadležnosti i zakonskih obaveza u različitim institucijama u Crnoj Gori.

Služba NSA redovno upućuje čestitke albanskom narodu povodom nacionalnih i vjerskih praznika. Takođe upućuje čestitke državnim i međunarodnim institucijama povodom raznih događaja.

4.2. Bošnjački savjet u Crnoj Gori

Na osnovu člana 34 Zakona o manjinskim pravima i slobodama (»Službeni list RCG«, br. 31/06, 51/06 i 38/07 i »Službeni list Crne Gore«, broj 02/11) i Pravilnika o obrascu i načinu vođenja evidencije savjeta (»Službeni list Crne Gore«, broj 37/08), Ministarstvo je Rješenjem broj 01-2678/13 od 29.10.2013. godine u Evidenciju savjeta

upisalo Bošnjački savjet. Bošnjački savjet u Crnoj Gori tokom 2015. godine realizovalo je sledeće aktivnosti:

Osim redovnih aktivnosti, koje se odvijaju kroz dnevnu komunikaciju sa građanima preko kancelarije Bošnjačkog savjeta, dat je pregled održanih sjednica Savjeta, Izvršnog odbora, realizovanih projekata, učešća po raznim pozivima, kao i druge aktivnosti.

U 2015. godini, održano je pet sjednica Savjeta, na kojima su donijete određene odluke iz nadležnosti Savjeta, od kojih ističemo Odluku o praznicima Bošnjaka u Crnoj Gori, kao i Odluku o danima sjećanja na stradanja Bošnjaka, Odluku o formiranju Odbora za razne oblasti iz nadležnosti Savjeta, kao i Odluku o sporazumu o saradnji sa Bošnjačkim nacionalnim vijećem iz Srbije. Pored prethodnog donijet je još niz značajnih odluka iz nadležnosti Savjeta.

Održane su tri sjednice Izvršnog odbora Bošnjačkog savjeta, na kojima je usvojen plan rada i aktivnosti za naredni period, sa akcentom na aktivnosti oko jezika, obrazovanja, informisanja, kulture, dijaspora i dr.

Održano je više sastanaka na nivou predsjedništva Bošnjačkog nacionalnog vijeća iz Srbije i Bošnjačkog savjeta u Crnoj Gori, na kojim je razgovarano o saradnji, a proizvod tih razgovora je i potpisivanje sporazuma o saradnji.

Kod Fonda za manjine aplicirali smo sa tri projekta, za koja su dijelom odobrena sredstva, a dio finansiramo iz drugih izvora. Jedan projekat je realizovan, a za dva realizacija je počela i dijelom su realizovani u 2015. godini, dok će se dalja realizacija nastaviti u 2016. godini.

Imali smo aktivnu pisanu komunikaciju sa članovima Savjeta RTCG, kao i tri sastanka sa članovima Komisije Savjeta RTCG, za programske sadržaje na albanskom i jezicima pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, zbog prijedloga da se iz komisije isključi jedan član, a da u radu komisije učestvuje jedan ekspert za crnogorski, srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost.

U komunikaciji u vezi sa prethodno istaknutim problemima, u dopisima, a i na sastancima pozvali smo se na Poglavlje V Ustava Crne Gore, član 79, koji se odnosi na zaštitu identiteta, stav 11 „Pripadnicima manjinskih naroda i drugih manjinskih zajednica jamči se pravo na informisanje na maternjem jeziku“.

Organizovali smo 4 sastanka sa predsjednicima Savjeta, u cilju konsultacija i utvrđivanja zajedničkih prijedloga vezano za izmjene i dopune Zakona o zaštiti ljudskih i manjinskih prava.

Učestvovali smo na okruglom stolu u Bijelom Polju, u organizaciji Leberalne partije, na temu, “Uzroci i posljedice iseljavanja stanovništva sjevernog dijela Crne Gore”.

Zabrinuti zbog masovnog iseljavanja stanovništva u najvećem procentu Bošnjaka, Bošnjački savjet je tom pitanju posvetio sjednicu, na kojoj su usvojeni zaključci i dato saopštenje za medije, a koje je u suštini poziv na preduzimanje aktivnosti na zaustavljanje daljeg iseljavanja.

Učestvovali smo u radnoj grupi za utvrđivanje Izmjena i dopuna Zakona o zaštiti ljudskih i manjinskih prava.

Potpisali smo Sporazum o organizaciji i finansiranju Manifestacije „DANI DIJASPORE“, sa opštinom Rožaje i JU „Centar za kulturu Rožaje“, i ista je realizovana tokom jula i avgusta 2015. godine.

Po našem zahtjevu organizovan je sastanak sa Prorektorom Univerziteta Crne Gore, gospodinom Andrijaševićem, oko pitanja upošljavanja i izbora u zvanja iz reda bošnjačkog naroda u Crnoj Gori.

Učestvovali smo na javnim raspravama oko predloženih izmjena i dopuna Zakona o ljudskim i manjiskim pravima, održanim u nekoliko gradova Crne Gore.

Učestvovali smo na konferenciji za štampu u saradnji sa predsjednicima svih Savjeta i direktorom Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, vezano za izmjene i dopune Zakona o ljudskim i manjinskim pravima.

Prisustvovali smo raznim svečanostima, izložbama, promocijama, obilježavanjima značajnih datuma, kao i drugim događajima.

Učestvovali smo na više sastanaka u organizaciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava.

Imali smo više posjeta raznim institucijama i raznim povodima u više gradova Crne Gore.

Učestvovali smo u više radio i tv emisija, a dato je i više izjava za štampane medije, raznim povodima.

Po našem mišljenju dosta je rađeno, pojedinačno i u saradnji sa drugim Savjetima, kao i određenim institucijama, ali je pitanje svih pitanja, koji su efekti nakon svega.

4.3. Hrvatski savjet u Crnoj Gori

Na osnovu člana 34 Zakona o manjinskim pravima i slobodama («Službeni list RCG», br. 31/06, 51/06 i 38/07 i «Službeni list Crne Gore», broj 02/11) i Pravilnika o obrascu i načinu vođenja evidencije savjeta («Službeni list Crne Gore», broj 37/08), Ministarstvo je Rješenjem broj 01-2040/13 od 31.07.2013. godine u evidenciju savjeta upisalo Hrvatski savjet.

Hrvatski nacionalni savjet u Crnoj Gori tokom 2015. godine realizovalo je sledeće aktivnosti:

- U mjesecu junu je Hrvatsko nacionalno vijeće i hrvatsku zajednicu u Crnoj Gori posjetilo dvoje najviših državnika Republike Hrvatske - novoizabrana predsjednica Republike Hrvatske, gospođa Kolinda Grabar - Kitarović, kao i bivši predsjednik Hrvatskoga sabora, gospodin Josip Leko. Tom je prilikom bilo riječi o daljnjem unapređenju položaja hrvatskoga naroda u Crnoj Gori. Napomenimo da je to druga posjeta predsjednice Grabar - Kitarović, a treća posjeta jednog predsjednika RH hrvatskoj zajednici u Crnoj Gori u protekle dvije i po godine. Predstavnicima iz hrvatske zajednice u Crnoj Gori ukazana je i čast da budu pozvani na inauguraciju Predsjednice u januaru 2016.

- Podržali su jedinu radijsku stanicu hrvatske nacionalne manjine na hrvatskome jeziku, Radiju Dux, u ishodovanju frekvencije na nacionalnom nivou, što je uspješno realizovano početkom godine. Sada se Radio Dux može čuti na području cijele Boke i Budve na kojem živi najveći broj Hrvata u Crnoj Gori.

- Ilija Janović je kao kandidat iz redova hrvatskoga naroda u Crnoj Gori kandidovan u XI Izornoj jedinici za dijasporu na parlamentarnim izborima u RH u novembru.

- Gospodin Marvučić je aktivno sudjelovao u radu i sastancima Međuvladinog mješovitog odbora Crne Gore za sprovođenje Sporazuma između Crne Gore i Republike Hrvatske o zaštiti prava crnogorske manjine u Republici Hrvatskoj i hrvatske manjine u Crnoj Gori, prvom takvom sporazumu između Crne Gore i neke druge države.

- Predstavnik u Radnoj grupi za Prijedlog Zakona o slobodi vjeroispovijesti, gospodin Vladimir Marvučić, dipl. iur. i potpredsjednik HNV-a sudjelovao je aktivno u radu Grupe, a predstavnici Savjeta aktivno su učestvovali i na Javnim raspravama, odnosno jedinoj održanoj, na temu navedenog zakona.

- Na poziv Ministarstva u Radnu grupu za izradu Nacrta Zakona o upotrebi i isticanju nacionalnih simbola u ime je Vijeća delegiran Marin Čaveliš.

- Aktivno su preko delegata Hrvatskog nacionalnog savjeta, gospodina Marvučića, sudjelovali u pripremi prethodnog Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o

manjinskim pravima i slobodama. Na poziv Ministarstva u Radnu grupu za izradu Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama imenovana je gospođa Jovanka Pasković, dipl.iur.

- Aktivno su učestvovali na sastancima sa svim nacionalnim savjetima i okruglim stolovima na temu referentnih zakona za prava i položaj manjinskih naroda u Crnoj Gori (Zakona o manjinskim pravima i slobodama prije svega).

- Učestvovali su na XX Forumu hrvatskih manjina u Zagrebu sredinom mjeseca novembra, koji je za temu imao kulturnu baštinu Hrvata u susjednim zemljama.

- Adrijan Vuksanović je član Savjeta Vlade RH za Hrvate izvan Republike Hrvatske, u čijem je radu aktivno djelovao.

- Učestvovali su, preko delegata Marina Čaveliša, i na okruglom stolu u organizaciji Ministarstva na temu „Manjinski narodi i NATO integracija” i EU integracija.

- Koordinirali su radom Savjeta, HGI-ja i udruga s hrvatskim predznakom, te pomogli organizovanje manifestacija u Tivtu, Kotoru, Baru i Podgorici koje su održane ispred udružena s hrvatskim predznakom, a u cilju promoviranja tradicije i kulture pripadnika/ca hrvatskoga naroda u Crnoj Gori.

- Hrvatski nacionalni savjet je podržao štampanje i/ ili organizovanje promocije sljedećih knjiga: monografije „Tivat kroz stoljeća- mjesto kmetova i gospodara“ , autorice Anite Mažibradić, koja je u kratkom periodu doživjela dva izdanja(drugo je podržala Opština Tivat), a u posljednjoj fazi realizacije je i treće izdanje pod okriljem Hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice 809. ; kao i separat o Josipu Slade-Šiloviću.

- Učestvovao je u pripremi i organizaciji okruglog stola o Josipu Slade-Šiloviću, hrvatskome graditelju, koji je ostavio neizbrisiv trag u graditeljstvu, infrastrukturi i arhitekturi Crne Gore. Okrugli sto je održan 3. oktobra na Cetinju u saradnji s Narodnim muzejima Cetinja.

- Uprilичeno je po prvi put i pjesničko veče posvećeno Vjenceslavu Čižeku, hrvatskome pjesniku iz Đenovića. Organizovano je i književno veče posvećeno doajenu crnogorske književnosti Jevremu Brkoviću; organizovana je promocija Hrvatske književne enciklopedije, te tradicionalna Fešta od rogača. Sve ove manifestacije su organizovane u partnerstvu Hrvatskog nacionalnog savjeta i Hrvatske krovne zajednice „Dux Croatorum“ .

- U saradnji s Nezavisnom zajednicom Crnogoraca, ugošćena je hrvatska književnica Ivana Simić- Bodrožić.

- Gostovali su u Boki zborovi i KUD-ovi iz domovine i iseljeništa, u cilju promocije i razvijanja kulturne suradnje.

- Sponzorirali su predstavu „Bokeljski akord“ , s temom iz tradicije hrvatskoga naroda u Boki, koja je gostovala na Dubrovačkim ljetnim igrama.

- Pozorišna sekcija HNV-a nastavila je s djelovanjem. U sklopu udruženja s hrvatskim predznakom aktivno djeluju i Dječji zbor „Leptirići“, koji su u nekolicini navrata imali nastupe u Tivtu, Kotoru i Podgorici; Mandolinski orkestar „Tripo Tomas“, (HGD), koji je također uspješno gostovao u Crnoj Gori i u inostranstvu, vrlo uspješno djelovanje HKUD-a „Tomislav“, da nabrojimo samo neke. Djeluje i Društvo „Sveti Jeronim“ u Baru i „Zajednica Hrvata i prijatelja Crne Gore“ u Podgorici.

- Učestvovali su u održavanju Hrvatskoga doma, odnosno Doma kulture „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi.

- Pružali su savjetodavnu pomoć u ostvarivanju prava udruženjima i pojedincima u potrebi, kao i pomogli obnovu crkve sv. Ane u Peanima.

- Predstavnici/ce Hrvatskog savjeta aktivno su sudjelovali/e u popuni fundusa Hrvatske biblioteke „Ljudevit Gaj“, koja djeluje u sklopu Tajništva Vijeća(Savjeta).

- Predstavnicu/ce Hrvatskog savjeta pomogli/e su djelovanje Hrvatske škole u Crnoj Gori, pod okriljem koje učenici uče jezik, književnost, istoriju i kulturu svoga naroda i matične države.

- Hrvatski savjet podržava i jedini štampani medij na hrvatskome jeziku „Hrvatski glasnik“ koji redovno izlazi u okviru Hrvatskog građanskoga društva.

- Predstavnicu/ce Hrvatskog savjeta protestovali/e su i djelovali/le protiv aktivnosti koje su bile usmjerene protiv tradicijske i kulturno- istorijske baštine Hrvata u Crnoj Gori(karneval u korizmi recimo).

- Upriličena su gostovanja predstavnika/ca Hrvatskog savjeta u emisijama RTCG-a i HRT-a posvećenima manjinama, odnosno dijaspori, i tom prilikom su predstavili njihov rad i djelovanje za dobrobit hrvatskoga naroda u Crnoj Gori.

- Dogovorena je saradnja s prof. dr. Vandom Babić, profesoricom na Sveučilištu u Zadru i dr. Miloradom Nikčevićem sa Sveučilišta u Osijeku, koji će pisati knjigu o temama iz kulturno-istorijske baštine hrvatskog naroda u Crnoj Gori. Takođe je već u poodmakloj fazi realizacije okrugli sto o mons. Pavlu Butorcu u Dubrovniku i književno veće poznatog crnogorskog književnika i istoričara umjetnosti, akademika i predsjednika crnogorskoga PEN- a, Mladena Lompara, u Zagrebu. Veće će biti upriličeno u saradnji sa zajednicom Crnogoraca u Zagrebu.

4.4. Savjet Muslimanskog naroda Crne Gore

Na osnovu člana 34 Zakona o manjinskim pravima i slobodama (»Službeni list RCG«, br. 31/06, 51/06 i 38/07 i »Službeni list Crne Gore«, broj 02/11) i Pravilnika o obrascu i načinu vođenja evidencije savjeta (»Službeni list Crne Gore«, broj 37/08), Ministarstvo je Rješenjem broj 01-2223/13 od 11.09.2013. godine u Evidenciju savjeta upisalo Muslimanski savjet.

U skladu sa Statutom Savjeta Muslimanskog naroda Crne Gore I u 2015/oj godini Savjet je obavljao poslove od javnog interesa u skladu sa Zakonom o manjinskim pravima i slobodama kao samostalna institucija u oblasti posebnih prava pripadnika Muslimanskog naroda Crne Gore.

Savjet je unapređivao i štutio posebna prava Muslimanskog naroda Crne Gore, afirmišući njihov kulturni i nacionalni identitet, promovišući i doprinoseći multikulturnom i multietničkom karakteru Crne Gore, toleranciji, saradnji i razumijevanju za dobrobit svih građana Crne Gore.

Predstavnicu Savjeta MNCG su aktivno učestvovali u radu Radne grupe za Između Zakona o ljudskim i manjinskim pravima kao i na Javnim raspravama po istom pitanju iskazujući nezadovoljstvo da njihovi stavovi nijesu iskazani u završnim dokumentima sa istih.

U 2015.g. Savjet je održao dvije sjednice Savjeta na kojima su između ostalog usvojeni izvještaji o radu u prethodnoj godini kao i planovi rada za tekuću u skladu sa Statutom Savjeta.

U istom periodu održano je pet sjednica Izvršnog odbora na kojima se raspravljalo o tekućim aktivnostima i realizaciji postavljenih zadataka u cilju očuvanja kulturnog i nacionalnog identiteta Muslimanskog naroda Crne Gore.

Savjet Muslimana Crne Gore aktivno je učestvovao i podržao rad nekoliko nevladinih organizacija i njihove akcije koje su bile u interesu očuvanja kulturnog i nacionalnog identiteta Muslimana Crne Gore.

Predstavnicu Savjeta održali su nekoliko sastanaka sa predstavnicima Ministarstva za ljudska i manjinska prava u Vladi Crne Gore, kao i sa predstavnicima relevantnih institucija iz okruženja koja se bave istim pitanjima.

Predstavници Savjeta aktivno su učestvovali u radu okruglih stolova i skupova u organizaciji nevladinog sektora i resornog Ministarstva.

Savjet Muslimanskog naroda Crne Gore i dalje izražava nezadovoljstvo što u Skupštini Crne Gore nema svog izvornog predstavnika što dovodi do situacije da čak i u nabranju nacionalnih manjina u skupštinskim izlaganjima često budu izostavljeni, slučajno ili namjerno, a posebno se to odnosi na izlaganja predstavnika bošnjačke nacionalne manjine svih političkih subjekata bez obzira kojoj partiji pripadaju. Kao dokaz tome može poslužiti intervencija Andrije Popovica predstavnika Liberalne partije koji je na jednom od Skupštinskih zasjedanja zahtijevao da se Muslimani ne preskaču u istim.

Savjet Muslimanskog naroda je nezadovoljan činjenicom da u Fondu za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore nema niti jednog zaposlenog Muslimana.

Savjet Muslimanskog naroda Crne Gore je svojim donacijama pomagao socijalno ugroženim pojedincima i porodicama iz redova Muslimanskog naroda Crne Gore, kao i uspješnim studentima.

Savjet Muslimanskog naroda je četvrti put za redom organizovao podjelu novogodišnjih poklona djeci sa posebnim potrebama bez obzira na njihovu vjersku i nacionalnu pripadnost.

Savjet Muslimanskog naroda i dalje čvrsto ostaje na svom kursu da je Crna Gora njihova jedina domovina, a crnogorski jezik, jezik kojim govore.

4.5. Romski savjet

Na osnovu člana 34 Zakona o manjinskim pravima i slobodama («Službeni list RCG», br. 31/06, 51/06 i 38/07 i «Službeni list Crne Gore», broj 02/11) i Pravilnika o obrascu i načinu vođenja evidencije savjeta («Službeni list Crne Gore», broj 37/08), Ministarstvo je Rješenjem broj 01-2015/13 od 29.07.2013. godine u Evidenciju savjeta upisalo Romski savjet.

Uloga i funkcija Romskog Savjeta je da radi na očuvanju i afirmaciji nacionalnog, kulturnog, vjerskog i jezičkog identiteta Roma u Crnoj Gori, kroz saradnju sa državnim i lokalnim institucijama. Romski Savjet kao i ostali nacionalni savjeti su uglavnom kao savjetodavna tijela i funkcionišu na način, što rade na identifikaciji eventualnih problema i o tome obavjeste nadležne institucije. Smatramo da nema potrebe šire elaborirati da je romska zajednica u Crnoj Gori najranjivija. Romi kao zajednica suočavaju se sa mnogim problemima. Vlada Crne Gore se maksimalno trudi da uglavnom najznačajnije probleme i rješava u skladu sa mogućnostima. Najznačajnije aktivnosti Romakosg savjeta 2015 godine su:

- U saradnji sa Turskim kulturnim centrom organizovan tromjesečni kurs turskog jezika za 15. romske djece;
- Organizovana saradnja sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava u vezi organizovanja kursa za neformalno učenje romskog jezika za djecu romske populacije;
- Sprovedeno anketiranje o utvrđivanju tačnog broja romske djece koja nisu upisana u matične knjige rođenih;
- Sprovedeno anketiranje u cilju utvrđivanja tačnog broja pripadnika romske populacije koji još uvijek nisu predali zahtjev za prijem u crnogorsko državljanstvo;
- Obračanje Min. za ljudska i manjinska prava za rješavanje problema upisa djece u matične knjige i rješavanje problema oko prijema u crnogorsko državljanstvo pripadnika romske populacije;
- Obračanje zahtjevom Ispitnom centru radi ukidanja pismenog polaganja crnogorskog jezika za pripadnike romske populacije koji su nepismeni a kojima je znanje crnogorskog jezika neophodno za sticanje crnogorskog državljanstva;

- Prisustvovanje manifestaciji-Prezentacija turske kafe i čaja-u organizaciji Turskog kulturnog centra;
- Učestvovanje člana savjeta Mensura Šaljaja u prikupljanju podataka o tome koliko pripadnika romske populacije je napustilo Crnu Goru, odnosno kamp Konik I i II;
- Priprema i dostavljanje izvještaja o položaju i stanju romske populacije u Crnoj Gori romskoj svetskoj organizaciji ERU iz Slovenije;
- Učešće predstavnika Savjeta na okruglom stolu: "Manjinski narodi u procesu EU integracija" u organizaciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta na konferenciji: "Maloljetnik-prestupnik - delikvent" u organizaciji Ministarstva za rad i socijalno staranje;
- Učešće na treningu: "Politika borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti" u organizaciji Centra za evropske javne politike;
- Prisustvo prezentaciji "Stipendije Turske 2015" i predlaganje srednjoškolaca i studenata romske populaciji koji bi bili nosioci tih stipendija, na poziv ambasadora Ambassade Republike Turske u Crnoj Gori;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta u radu Radne grupe za izradu Izvještaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i manjinskih zajednica u Crnoj Gori, u organizaciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava;
- Prisustvo predstavnika/predstavnica Savjeta izložbi: "Ja imam priču" umjetnika iz Turske, u organizaciji Turskog kulturnog centra, održanoj u ULUCG Galeriji;
- Prisustvo predstavnika/predstavnica Savjeta koncertu Iladija i kasida u izvodjenjuansambla "Sultan Mehmet Fatih" u organizaciji Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina, u KIC-u "Budo Tomović" u Podgorici;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta na konferenciji-naučnom skupu natemu"Ugovoreni brakovi kod Roma i Egipćana" održanom u Beogradu;
- Ostvarena saradnja sa novinarom g-dinom Bedrudinom Gušićem iz Bostona koji je napravio intervju sa predsjednikom Romskog savjeta g-dinom Isenom Gašijem o položaju Roma u Crnoj Gori;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta na okruglom stolu –prezentaciji Izvještaja o položaju, problemima i potrebama romske populacije u Crnoj Gori;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta u radu Radne grupe za izradu Nacrta zakona o izmjenama i dopuna Zakona o manjinskim pravima;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta na svim Javnim raspravama o Nacrtu zakona o izmjenama i dopuna Zakona o manjinskim pravima i slobodama održanim u nekoliko gradova Crne Gore;
- Organizovali 4 sastanka predstavnika svih savjeta manjina vezano za izmjene i dopune Zakona o ljudskim i manjinskim pravima;
- U organizaciji Romskog savjeta, a u saradnji sa predsjednicima svih manjinskih nacionalnih savjeta i direktorom Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, odražana je konferenciju za štampu o Nacrtu zakona o izmjenama i dopuna Zakona o manjinskim pravima i slobodama;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta sastanku koji je organizovala NVO Libertas o Nacrtu zakona o izmjenama i dopuna Zakona o manjinskim pravima i slobodama;
- Učestvovali na 3 sastanka koja su održana vezano za isključenje predstavnika savjeta iz Savjeta RTCG;
- Prisustvo predstavnika Savjeta sjednici Obora za rodnu ravnopravnost na temu "Nasilje u porodi";
- Imenovanje člana Savjeta Senada Sejdovića za člana radne grupe za izradu Nacrta zakona o nacionalnim simbolima;

- Učešće predstavnika Savjeta na 3 sastanka radne grupe na izradi Nacrta zakona o nacionalnim simbolima;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta na info radionicama na temu "Priprema prijedloga projekata za program prekogranične saradnje Srbije i Crne Gore" održanoj u Kolašinu 7-8.04.2015 godine;
- Učestvovali na info radionicama na temu "Priprema prijedloga projekata za program prekogranične saradnje Srbije i Crne Gore" održanoj u Novoj Varoši 31.03.2015 godine;
- Učešće predstavnika/predstavnice Savjeta u radu Radne grupe na izradi Nacrta zakona o elektronskim medijima;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta okruglom stolu na temu "Ostvarivanje politike zaštite manjinskih prava u Crnoj Gori" u organizaciji Foruma Bošnjaka;
- Učešće predstavnika/predstavnice Savjeta na konferenciji na temu: "Medijsko predstavljanje manjina u Crnoj Gori";
- Imenovanje člana savjeta Mensura Šaljaj za člana Savjeta RTCG;
- Na prijedlog Savjeta član Savjeta, Senad Sejdović zasnovao je radni odnos u RTCG na neodređeno vrijeme;
- Imenovanje člana Savjeta Senada Sejdovića za člana Radne grupe za izradu Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020;
- Učešće predstavnika Savjeta sastanku Radne grupe za Izradu nacrta Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana 2016-2020 godina;
- Učešće predstavnika Savjeta na sastanku Komisije za praćenje implementacije Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012-2016 godini;
- Prisustvo predstavnika/predstavnica Savjeta dodjeli nagrade na temu "Socijalna integracija Roma u Crnoj Gori" u organizaciji Ministarstva kulture;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta na prezentaciji programa EU "Kreativna Evropa i Evropa za građane CG 2014-2020" u Kotoru, u organizaciji Ministarstva kulture;
- Prisustvo predstavnika/predstavnica Savjeta promociji knjige romskog kniževnika Ruždije Sejdovića "Kosovo karusel" održanoj u KIC Budo Tomović u organizaciji CEKUM-a;
- Prisustvo predstavnika/predstavnica Savjeta predavanju prof. Ljatifa Demirija iz Makedonije, na temu "Osnovni istorijski pojmovi romskog jezika, kulture, i umjetnosti u Evropi" održanom u KIC "Budo Tomović" u organizaciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta na predavanjima i obukama civilnog sektora za pripremu programa IPA 2015 u organizovanju Ministarstva vanjskih poslova i EU integracija;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta na sastanku sa Balkanskom mrežom za razvoj civilnog društva, zajedno sa predstavnicima civilnog sektora Albanije, Makedonije, Bosne i hercegovine, Kosova, Srbije;
- Prisustvo predstavnika/predstavnica Savjeta izložbi slika "Trag duše" umjetnika Ivana Toskića, održanoj u KIC "Budo Tomović";
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta u izradi Finansijskog Izvještaja u okviru civilnog društva u Crnoj Gori, u organizaciji TASC0 kancelarije;
- Prisustvo predstavnika/predstavnica Savjeta promociji knjige "Ka građanskoj Crnoj Gori" autora Derviša Selhanovića, u organizaciji CEKUM-a;
- Posjeta Policijskoj akademiji u Danilogradu zajedno sa 20 mladih Roma u cilju njihovog upoznavanja sa intistucijom i predstavljanja sistema obrazovanja na istoj, u organizaciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava;

- Prisustvovali svečanom uručivanju diploma visokoškolcima na Policijskoj akademiji u Danilovgradu;
- Održan sastanak sa Delegacijom Generalnog sekretarijata konsultativnog vijeća za zajednice Kosova;
- Prisustvo predstavnika/predstavnica Savjeta prezentaciji "Tradicionalne osmanlijske kuhinje" u organizaciji Turskog kulturnog centra;
- Prisustvo predstavnika/predstavnica Savjeta sastanku sa predstavnicima civilnog sektora u cilju jačanja saradnje sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta na svečanoj konferenciji "Dani Porajmosa" u okviru koje je organizovana posjeta romskom groblju, žrtvama Jasenovačkog logora, u Hrvatskoj;
- Prisustvo predstavnika/predstavnica Savjeta koncertu "Sufijske muzike i ritual mevlvijskog derviša" u organizaciji Turskog kulturnog centra;
- Prisustvo predstavnika/predstavnica Savjeta sastanku sa predstavnicima ostalih nacionalnih savjeta i Ministarstva za ljudska i manjinska prava oko poboljšanja izvještavanja o radu;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta u izradi programa "Pripremni vrtić za djecu romske i egipćanske populacije" u organizaciji Ministarstva prosvjete i Zavoda za školstvo koji je sproveden u 8. crnogorskih opština;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta na okruglom stolu "Kulturna emancipacija i integracija romske populacije u Nikšiću" u organizaciji NVO Romski forum za integracije;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta, u svojstvu člana žirija u izboru za Mis Romkinja za 2015. godinu u organizaciji NVO Romski Forum za integracije;
- Prisustvo predstavnika/predstavnica Savjeta iftaru u organizaciji Ambasade Turske;
- Prisustvo predstavnika/predstavnica Savjeta konferenciji "Porodica - temelj društva" u organizaciji Ministarstva rada i socijalnog staranja;
- Prisustvo predstavnika/predstavnica Savjeta izložbi slika "Fermani i Berati iz Fundusa, muzeja grada Perasta" u Perastu u organizaciji Ministarstva kulture;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta na Javnoj raspravi o izmjenama i dopunama Zakona o NVO, u organizaciji Vlade Crne Gore;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta na info sesijama na temu prekogranična saradnja u okviru IPA projekata 2014-2020 u organizaciji Ministarstva vanjskih poslova i EU integracija;
- Održana 3. sastanka sa predstavnicima romske zajednice-civilnim sektorom na pristupanja Crne Gore u NATO;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta na konferenciji "Manjinski narodi u procesu NATO integracije" u organizaciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava;
- Učešće predstavnika Savjeta u kampanji za spot na temu "Poštuj različitosti odbaci diskriminaciju -poštuj čovjeka" u organizaciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava;
- Predsjednik Savjeta - Isen Gaši dao je intervju za časopis Deutsche Welle o zemljama sigurnog porijekla, odnosno o stanju i položaju romske populacije u Crnoj Gori;
- Prisustvo predstavnika/predstavnica Savjeta konferenciji "Roma genocid" održanoj u Skoplju;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta na predstavljanju "Nedelja turskog filma" u organizaciji Turskog kulturnog centra;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta u izradi Izvještaja o stavovima i potrebama romskih srednjoškolaca i studenata u Crnoj Gori, na temu "Obrazovanjem ka socijalnoj integraciji";

- Učestvovanje na okruglom stolu "Romi u Crnoj Gori, Crna Gora u Evropi" održanom u Bijelom Polju u organizaciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava;
- Prisustvo predstavnika/predstavnica Savjeta proslavi povodom dana Romskog jezika;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta u izradi Romsko-crnogorskog i Crnogorsko-romskog rječnika;
- Učešće predstavnika Savjeta prezentaciji Romsko-crnogorskog i Crnogorsko-romskog rječnika;
- Održan sastanak sa direktoricom vrtića u Ulcinju oko rješavanja problema sa upisom romske djece i imenovanja romskog asistenta koji će raditi u vrtiću u Ulcinju;
- U organizaciji Savjeta, upriličen je obilazak svih 13. opština u Crnoj Gori u kojima žive Romi radi upoznavanja sa trenutnim problemima sa kojima se suočavaju i sagledavanja mogućih rješenja za iste;
- Rješenje struje za romske porodice koje žive u Beranama, a koje su se naselile na teritoriji aerodroma;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta u predaji Dekade za inkluziju Roma 2005-2015 u Sarajevu; Posredstvom Romskog savjeta zapošljeno je 50 radnika u JP Čistoća, Deponija, Pijace;
- Donirana velika količina obuće, garderobe i igračka vrtiću na Vrelima Ribničkim;
- Prisustvo predstavnika/predstavnica Savjeta otvranju izložbe "Tragovi osmanlijske kulture u Podgorici i Tuzima" u organizaciji Turskog kulturnog centra;
- U organizaciji savjeta održan je sastanak sa predsjednikom organizacije „Baron“ koji je ujedno i ministar u Vladi BJR Makedonije;
- Prisustvo predstavnika/predstavnica Savjeta sastanku sa savjetnikom Predsjednika Crne Gore, g-dinom Veselinom Veljovićem;
- U organizaciji Savjeta, upriličen je sastanak sa predsjednikom države, g-dinom Filipom Vujanovićem, u cilju upoznavanja Predsjednika sa problemima sa kojima se romska populacija susrijeće i njenim položajem u Crnoj Gori;
- U organizaciji Savjeta, priređen je prijem delegacije iz Svjetske organizacije Roma i to: g-dina Jovana Damjanovića, g-dina Bajrama Halitija i g-dina Zlatomira Jovanovića iz Beograda;
- Učešće predstavnika/predstavnica Savjeta u pripremi i štampi dvobroja časopisa „Alav“ čija je prezentacija održana 8. aprila 2015 godine u prostorijama Romskog kulturnog centra;
- Organizovana je svečanost u čast proslave Svetskog dana Roma – 8. aprila;
- Organizovan je sastanak sa predstavnicima Ambasade Njemačke u Crnoj Gori povodom razmjene informacija o stanju romske populacije u CG;
- Organizovan je sastanak sa novim predsjednikom Opštine Kotor, u cilju upoznavanja istog sa problemima romske populacije na teritoriji te Opštine;
- Prisustvo predstavnika/predstavnica Savjeta edukaciji na temu: "Osnaživanje žena Romkinja za učestvovanje u političkom životu" održanom 23.06.2015 godine u Podgorici u organizaciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava;
- Prisustvo predstavnika/predstavnica Savjeta edukaciji na temu: "Osnaživanje žena Romkinja za učestvovanje u političkom životu" održanom 09.12.2015 godine u Ulcinju u organizaciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava;
- Učestvovanje u radnoj grupi na izradi Izvještaja o implementaciji "Manjinski narodi i Romi";
- Prisustvo predstavnika/predstavnica Savjeta edukaciji na svečanoj inauguraciji Rifata ef. Fejzića na dužnost Rejsa Islamske zajednice u hotelu „Ramada“ 28.11.2015. godine;

- Prisustvo predstavnika/predstavnic Savjeta proslavi Kurban bajrama, na poziv Rejsa ef. Fejzića 02.10.2015. godine;
- Prisustvo predstavnika/predstavnic Savjeta na svečanosti povodom proslave Dana nezavisnosti, na poziv predsjednika Vlade Crne Gore g-dina Mila Djukanovića, održanoj u vilu Gorica;
- Prisustvo predstavnika/predstavnic Savjeta proslavi Dana državnosti 13.07.2015 godine, na poziv predsjednika Crne Gore, g-dina Filipa Vujanovića, u Plavom dvoru na Cetinju;
- Prisustvo predstavnika/predstavnic Savjeta proslavi povodom obilježavanja 70. godina pobjede nad fašizmom – 9. maj, održanom na Trgu Republike na poziv Predsjednika države, g-dina Filipa Vujanovića;
- Prisustvo predstavnika/predstavnic Savjeta proslavi 43. godišnjice rada škole „21. maj“ 26.05.2015. godine u KIC-u Malesija, Tuzi;
- Prisustvo predstavnika/predstavnic Savjeta otvaranju salona “Petar Lubarda” i dodjeli državne nagrade “Petar Lubarda” na Cetinju, na poziv Ministarstva kulture i Narodnog muzeja Crne Gore;
- Prisustvo predstavnika/predstavnic Savjeta proslavi povodom svečanosti 100-godišnjice Mojkovačke bitke u Mojkovcu, na poziv predsjednika Vlade Crne Gore, g-dina Mila Djukanovića;
- Dodijeljene su jednokratne finansijske pomoći. Ukupno je u te svrhe potrošeno 5.000 eura;
- Učešće predstavnika/predstavnic Savjeta na promociji UN Konvencije o pravima djeteta koja je prevedena na Romski jezik u organizaciji NVO Udruženje za Romske afirmacije. Projekat je podržan od strane Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava.

4.6. Srpski nacionalni savjet

Na osnovu člana 34 Zakona o manjinskim pravima i slobodama (»Službeni list RCG«, br. 31/06, 51/06 i 38/07 i »Službeni list Crne Gore«, broj 02/11) i Pravilnika o obrascu i načinu vođenja evidencije savjeta (»Službeni list Crne Gore«, broj 37/08), Ministarstvo je Riješenjem br. 01-510/14. od 25. 02 .2014 godine. u Evidenciju savjeta upisalo Srpski nacionalni savjet.

Srpski nacionalno savjet je jedina organizacija u Crnoj Gori koja se konkretno bavi zaštitom nacionalnog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta srpskog naroda je Srpski nacionalni savjet, koji se formirao samoinicijativno na iznenađenje i vlasti i opozicije, koristeći jedini mogući mehanizam zaštite prava srpskog naroda.

Iako nikada nije prihvatio status manjinskog naroda iz razloga što u Crnoj Gori po zvaničnim pokazateljima ne postoji nacionalno opredijeljena većina, svojim formiranjem uspio je da značajno utiče na očuvanje srpskog identiteta. Formiranjem Savjeta Srbi u Crnoj Gori stekli su uslove da koristi ono što je u tom vremenu bilo predviđeno novodonesenim Ustavom i postojećim zakonima za manjinske narode, pa s tim u vezi i mogućnost autentične zastupljenosti srpskog naroda u parlamentu. Bio je to znak za uzbunu zvanične vlasti i navodno srpske opozicije, koja je svoj nacionalni program u potpunosti podredila ličnim i partijskim potrebama, prihvatljivim ogromnom stranom uticaju, potpuno zapostavljajući potrebe i interese sopstvenog naroda. Koristeći mogućnosti finansiranja nacionalnih projekata preko Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, Srpski nacionalni savjet sa svojim sestrinskim organizacijama, uspio je u vrlo kratkom vremenu da obezbijedi ono što politički predstavnici Srba nisu uspjeli ni da započnu u proteklom vremenu. Formiran je portal „Srpske novine CG“, časopis „Srpske novine“, Srpski radio, koji pokriva područja opština Andrijevića, Berane, Bijelo

Polje, Mojkovac, Kolašin, Nikšić, Plužine, Podgorica, gradske opštine Golubovci i Tuzi i dijelove opština Bara i Cetinja, Srpsku televiziju, koja se za sada može gledati na čitavom prostoru Crne Gore preko dva kablovska operatera – Ekstra TV i Mkabla. U okviru Srpskog nacionalnog savjeta i organizacija koje zajedno rade na očuvanju srpskog identiteta djeluje i najproduktivnija Književna zadruga u Crnoj Gori, koja je za samo nekoliko godina odštampala preko 200 naslova isključivo na srpskom jeziku i ćirilničnom pismu i više od 100.000 knjiga, najprestižnijih srpskih književnika, kako savremenih, tako i onih koji su na najbolji način obilježili književno i kulturno stvaralaštvo srpskog naroda. Izdanja Književne zadruge dobila su najprestižnije nagrade za književno stvaralaštvo, između ostalih, dvije Vukove nagrade, dvije nagrade Pečat varoši sremskokarlovačke, dvije nagrade „Jelena Balšić, nagradu „Branko Ćopić“, „Petar Kočić“, „Mihailo Lalić, „Dušan Kostić“, Zmajevu nagradu Matice srpske iz Novog Sada i Nagradu Srpske akademije nauka i umetnosti, „Marko Miljanov“ Udruženja književnika Crne Gore, Nagradu Sajma knjiga u Novom Sadu za ukupan izdavački poduhvat.

Srpska književna zadruga u prethodnom vremenu redovno izlaže na sajmovima knjiga u Podgorici, Herceg Novom, Novom Sadu i Beogradu, gdje su veoma zapaženi i nagrađivani njeni nastupi, konkretno, dobitnik je Nagrade za izdavački poduhvat na Međunarodnom sajmu knjiga u Podgorici 2014. i Specijalne nagrade za izdavački poduhvat 21. salona knjiga u Novom Sadu 2015. godine.

Osim toga, Srpski nacionalni savjet je od sredstava dobijenih za očuvanje srpskog identiteta u Crnoj Gori podijelio više od stotinu stipendija studentima i učenicima srpske nacionalnosti, više stotina pomoći srpskim organizacijama i pojedincima, svojim donacijama značajno je učestvovao u obnovi svetinja Srpske pravoslavne crkve u Crnoj Gori, uspostavio neposredne veze sa srpskim nacionalnim organizacijama u regionu i u dugom nizu prethodnih godina obilježavao nacionalne praznike i značajne manifestacije širom Crne Gore: Božićne svečanosti, učešća Crne Gore u Prvom svjetskom ratu i Mojkovačke bitke, Svetosavske svečanosti, Sretenjske svečanosti, Svetosimeonske svečanosti, obilježavanje NATO zločina na prostoru Srbije i Crne Gore, Vidovdanske svečanosti, obilježavanje Velike narodne podgoričke skupštine srpskog naroda i Dana ujedinjenja Crne Gore i Srbije i još veliki broj lokalnih proslava i manifestacija.

Srpski nacionalni savjet je u 2015. godini nagrađen jednim od najprestižnijih priznanja koje se dodjeljuje na prostoru srpskih zemalja – Specijalnom nagradom za najplemenitiji podvig godine, koju dodjeljuje Kompanija „Večernje novosti“ iz Beograda.

5. CENTAR ZA OČUVANJE I RAZVOJ KULTURE MANJINA

Centar za očuvanje i razvoj kultura manjina Crne Gore je jedinstvena ustanova koja je osnovala Vlada Crne Gore sa ciljem unapređenja manjinskih prava u oblasti kulture i afirmacije multikulturalizma – suživota kao jedne od temeljne vrijednosti savremene Crne Gore. Po tome je ovo iznimna institucija ne samo u zemlji, već i u regionu i šire. Upravo, sadržaj, projekti, aktivnosti koji predstavljaju suživot je osnovai suština cjelokupne koncepcije rada ove ustanove. CEKUM je u 2015. godini kroz svoje programe radio na tome da uzdigne unapređenje prava manjinskih naroda u oblasti kulture i kulturnog nasleđa manjinskih naroda koji žive u Crnoj Gori. Kako je kultura je najčvršća i najinspirativnija osnova za povezivanje naroda u tom smislu su kreirani i programi koje ova ustanova promovise u zemlji i regionu. Posebni akcenat se stavlja na očuvanju kulturnog nasljeđa.

➤ Međunarodni naučni skup na temu “Sevdalinka Bol koja pjeva”, gdje su se okupili stručnjaci iz ove oblasti iz Crne Gore, Srbije, Bosne i Makedonije a cilj je bio kako da se očuva izvorna folklorna pjesma. Iste večeri je u Podgorici priređen koncert izvorne pjesme na kome su bili učesnici izvođači iz regiona.

➤ U KIC-u "Budo Tomović" Podgorica, promovisana je monografija Dr Esada Bajtala, Sevdalinka – Alhemija duše. Knjiga Sarajlije prof. dr Esada Bajtala „Sevdalinka, alhemija duše” promovisana je i u sali Dodest KIC-a „Budo Tomović” u orhanizaciji CEKUM-a I KIC-a Budo Tomović. O knjizi su govorili izdavač Goran Mikulić, Esad Bajtal, autor, Mirsad Rastoder, na sazu je sevdalinke izvodio Zanin Berbić, svirajući saz i pjevajući sevdalinke.

➤ Podgorica, KIC "Budo Tomović", Koncert Ansambla Sultan Mehmed Fatih iz Sarajeva. Ansambl „Sultan Mehmet Fatih“ je skoro dva sata izvodio ilahije i kaside na bosanskom, engleskom, arapskom, turskom i urdu jeziku. Ovaj koncert ilahija i kasida organizovao je Centar za čuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore u saradnji sa Turski kulturni centar "Yunus Emre" u Podgorici.

➤ Promocija knjige dr Derviša Selhanovića „Ka građanskoj Crnoj Gori“ u Podgorici. Na promociji su Dr Ratko Božović, Prof dr Stjepan Malović i prof dr Sonja Tomović Šundić.

➤ Koncert Djulije Pelinku -sopran i Fatime Buzuku-klavir u Zagrebu, u muzeju Mimara. Koncert je održan u okviru Dana crnogorske kulture 2015. a u saradnji sa Nacionalnom zajednica Crnogoraca Hrvatske i Društvom Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb.

➤ Okrugli sto "Stara Varoš da te Bog sačuva", na okruglom stolu su arhelozii, arhitekti i znavaoi ove problematike govorili na koji način da se sačuva Stara varoš od dalje devastacije. Takođe, sastavljena je peticija koju su potpisali članovi radne grupe: dr Nela Savković Vukčević, sekretarka Sekretarijata za kulturu i sport Glavnog grada; doc.dr Rifat Alihodžić, dipl. ing. arh; Zuvdija Hodžić, akademik; doc. dr Svetislav Popović, dekan Arhitektonskog fakulteta; Igbala Šabović Kerović, arkitektica; Husein Tuzović, novinar. Apel i zaključci radne grupe proslijeđeni na mnoge relevante adrese.

➤ Povodom Dana Roma Centar za očuvanje i razvoj culture manjina Crne Gore izdao je i promovisao u Podgorici knjigu Ruzdije Rusa Sejdivica "Kosovo Karusel". Knjiga je na standardizovanom Romskom i Crnogorskom jeziku.

➤ Povodom Dana Roma CEKUM je priredio izložbu slika romskog autora Ivana Toskića u Podgorici i Tivtu. Pored organizovanja izložbe CEKUM je pomogao autoru u nabavci materijala i opremanju slika.

➤ Izložba slika Tijane Gordić i vajarskih radova Adina Rastodera održana je u Zagrebu, u galeriji Kristofora Stankovića Starogradske vijećnice, naziv izložbe "SLIKE RADOSTI i DOKUMENTOVANE MISLI I SKULPTURE". O autorima i izloženim radovima govorila je istoričarka umjetnosti Iva Körbler. CEKUM je izlobu organizovao u saradnji sa Nacionalnom zajednica Crnogoraca Hrvatske i Društvom Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb.

➤ Časopis KOD, Sedmi po redu broj časopisa za kulturu, književnost i umjetnost "Kod" koji je tematski posvećen naučnom skupu na temu "Sevdalinka, bol koja pjeva". Na skupu su govorili, a i u časopisu su objavljena izlganja Dr Derviša Selhanovića (CG), prof. dr Slobodana Jerkov etnomuzikologa (CG), prof. dr Sonja Tomović Šundić (CG), mr SuljaMustafića (CG), prof. dr Novaka Kilibarda (CG), mr Envera Sadinlije (BiH), prof. Mehmeda Bajraktarevića (BiH), Ljuba Kešelja (SRB), prof. Edmira Ballgjatija (ALB), akademika Sretena Perovića (CG), prof. Rajka Cerovića (CG), profesora Almira Martinovića (CG), Hasana Đečević koreografa (CG), Milorada Mića Miranovića (CG), Ivana Toskića (CG), Bogića Rakočevića (CG) i akademika Zuvdije Hodžića (CG).

➤ Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore u okviru svojih aktivnosti, a povodom Dana nezavisnosti Crne Gore, organizovao je u Kristalnoj dvorani predsjedničkog simfonijskog orkestra u Ankari, poetsko muzičko veče „Bogastvo različitosti". Publici u Ankari su se predstavili poznati crnogorski književnici i pjesnici Zuvdija Hodžić, Haxhi Shabani, Bogić Rakočević i Ivan Toskić. Zatim muzičari i izvođači koji su izveli

kompozicije crnogorskih autora: Vili Ferdinandi, Safet Drljan, Dina Desančić, Andrea Petrović, Angela Mijušković, Omer Đurđević, Gjulija Pelinku, Fatime Buzuku, Nedžib Delić, Dijana Hazirović.

➤ U okviru Podgoričkog kulturnog ljeta- CEKUM je organizovao koncert klasične muzike u KIC-u Budo Tomović. Riječ je o programu koji promovise kreativni potencijal umjetnika manjinskih naroda u Crnoj Gore. Učesnici programa su: klavirski duo Ana i Ida Muratagić; duo flauta Andrea Petrović i Angela Mijušković; duo Safet Drljan (harmonika) i Dina Desančić (violina); sopranistkinja Gjulija Pelingu koja je nastupila uz klavirsku saradnju profesorice Fatime Buzuku; Vili Ferdinandi (violina); Šukrija Žuti Serhatlić (harmonika) i interpretatorka sevdalinki Dijana Hazirović.

5.1. Dani multikulturalizma 2015 “CO LIFE”

CEKUM je izdao i promovisao roman “ Pasija” mr Antona Gojčaja u biblioteci Radosav Ljumović u Podgorici. O knjizi su govorili: akademik Zuvdija Hodžić, književni kritičar Vlatko Simunović i autor romana Anton Gojčaj, Knjigu je sa albanskog preveo autor Gojčaj a lektor romana je akademik Zuvdija Hodžić Izdavač je Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore.

➤ Promocija knjige dr Igbale Šabovic Kerović „Graditeljsko nasljeđe Ulcinja između teorije i prakse“ u Podgorici, na promociji su govorili: Prof. dr Aleksandar Čilikov, prof. dr Sonja Tomović- Šundić, dr Svetislav Popović i autorka dr Igbala Šabović Kerović.

➤ Promocija dokumentarnog filma „Homer sa Obrova” – Avdo Međedović o Avdu Međedoviću u Bijelom Polju u Centru za kulturu. U organizaciji Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina pred članovima porodice, rođacima, prijateljima i sugradjanima premijerno je prikazan dokumentarni film „Homer sa Obrova – Avdo Međedović”. Film je rađen u režiji Saša Terzić, scenarij Bogić Rakočević i Dr Derviš Selhanović, proizvodnja Cekum-a TV CG i 2015.

➤ Kolektivna izložba slika (15 slikara) “Co life”- Suživot Galerija "Velimir A. Leković" u Baru. Na Izložbi su predstavljene slike: Ibrahima Kurpejovića, Zuvdije Hodžić, Rudi Goge Seide Belegović, Muharema Muratovića, Abaza Dizdarevića, Ismeta Hadžića, Sabahete Beke Masličić, Suada Masličića, Bilala Nikezića, Vahide Hasanaga Nimanbegu, Tanje Matković, Adina Rastodera, Selme Đečević, Irvina Masličića; Autorka izložbe je bila Ljiljana Zeković, istoričarka umjetnosti.

➤ Koncert “Folk art” se održao se okviru manifestacije Dani multikulturalizma 2015 “CO LIFE”.

➤ Učestvovali su: Žuti Serhatlić, Zdravko Đuranović, Tanja Šeter, Bisernice Boke, Etno grupa Harmonija, Esad Merulić, Zanin Berbić, Folklorni ansambal „Budo Tomović”. FOLK ART je uz muziku i scenski nastup prezentovao etno i folklornu baštinu naroda koji žive u Crnoj Gori.

➤ Koncert klasične muzike “ Multi art” u Kotoru u sali muzičke škole Vida Matjan u Kotoru u crkvi Svetog Duha održan je koncert klasične muzike “ Multi art”. Na koncertu su nastupili: Duo Desančić (violina) – Drljan (harmonika); Duo Ana i Ida Muratagić (klavir); Vili Ferdinandi (violina) i koorepetitor Davor Novak (klavir); Duo flauta, Andrea Petrović – Angela Mijušković; Đulija Pelingu – sopran uz klavirsku pratnju Fatime Buzuku; Goran Ševaljević(harmonika); Romeo Lukšić(gitara); Aleksandra Dobriša (solo pjevanje)- korepetitor Lidija Molčanova. Voditelj programa je bila Dolores Fabijan.

➤ Časopis KOD, osmi po redu broj časopisa za kulturu, književnost i umjetnost “Kod” koji je tematski posvećen Esadu Mekuliju donosi tekstove: akademika Rexhepa Ćosje, Hasana Mekulija, Branko Jokića, Basri Čaprićija, pjesme Esada Mekulija na albanskom, crnogorskom i romskom jeziku. Pored tekstova o Mekuliju u ovom broju su

još i tekstovi: Đura Vidmarovića o Hrvatia u Crnoj Gori i Boki kotorskoj , esej Marijana Lulgiuraj, tekst Vesne Delić o Poimanju uspješnosti kod romske zajednice u Crnoj Gori; dok se u hronici nalaze tekstovi : Vlatko Simunovića i Aleksandara Radomana.

➤ CEKUM je u saradnji sa Fakultetom za crnogorski jezik i književnost - Cetinje, štampao i promovisao knjigu autora mr Ethema Mandića: “ Pripovjedna proza Huseina Bašića i Zuvdije Hodžića”. Na promociji su govorili doc. dr Jakov Sabljčić, Aleksandar Radoman, Vlatko Simunović i autor.

➤ Dokumentarni film o životu i djelu Esada Mekulija. Esad Mekuli jedan od najvećih pisaca porijeklom iz Plava gdje je i je proveo djetinjstvo i mladost, za zavičaj i Crnu Goru bio je, i kao čovjek, i kao pjesnik, trajno i najprisnije vezan. U Crnoj Gori je objavio i prve stihove. Dobitnik je i Trinaestojulske nagrade, bio član CANU . Preveo je na albanski jezik „Gorski vijenac“, Lalića, Zogovića i druge značajnije crnogorske pisce i pjesnike, pisao o Crnoj Gori. Dobitnik je nagrade AVNOJ-a i drugih naših i stranih priznanja.

Pored ovih realizovanih projekata, Centar za očuvanje i razvoj manjina Crne Gore je u toku 2015. godine podržao brojne projekte pojedinaca, grupa, Kulturno Umjetničkih Društava i NVO, koje funkcionišu na amaterskoj osnovi a pogotovo one čiji su programi zasnovani i šire multikulturalizam kroz svoje sadržaje.

Takođe, CEKUM je od 2012. godine počeo da formira bazu podataka kreativnih kulturnih potencijala potencijala manjinskih naroda i permanentno radi na svakodnevnom ažuriranju gdje se već sada nalazi preko 500 imena i kontakata umjetnika.

CEKUM ima i svoj web sajt www.cekum.me na kome se nalaze sve aktivnosti i koji se stalno ažurira radi informisanja javnosti i transparentog rada. Sajt s posebnom pažnjom prate naši iseljenici koji žive van granica Crne Gore, koji se redovno javljaju i često daju svoje sugestije, želeći da mnjoge naše programe vide kod njih.

Tokom svih naših aktivnosti postoji veliko interesovanje medija kako štampanih tako i elektronskih sa kojima smo u stalnoj komunikaciji i nastojimo da sve naše programe adekvatno najavimo putem intervju a i gostovanja kako bi tako informisali javnost o svim kulturnim događajima.

CEKUM će i dalje nastojati da kroz programe kulturnog sadržaja usmjeri ka emancipaciji crnogorskog društva na novim demokratskim osnovama ka građanskom otvorenom i multietničnom društvu.

6. FOND ZA ZAŠTITU I OSTVARIVANJE MANJINSKIH PRAVA

Zakonom o manjinskim pravima i slobodama, član 36, i Odlukom o osnivanju Fonda za manjine (“Sl.list Crne Gore” br. 13/08 od 26. 02. 2008.godine; 64/11 od 29.12.2011.god.), Skupština Crne Gore, radi podrške aktivnostima značajnim za očuvanje i razvoj nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i njihovih pripadnika u oblasti nacionalnog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta, osnovala je Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava.

Sredstva Fonda obezbjeđuju se iz Budžeta Crne Gore i iz drugih izvora, u skladu sa zakonom. Članom 2, stav 2 Odluke o osnivanju Fonda propisano je da se za ovu namjenu iz Budžeta Crne Gore opredjeljuje najmanje 0,15% od ukupnih budžetskih sredstava, umanjениh za budžet državnih fondova i kapitalni budžet.

Sredstva Fonda raspoređuju se, odlukama Upravnog odbora Fonda, na :

- Sredstva za rad (funkcionisanje) Fonda i
- Sredstva za finansijsku podršku projektima.

Sredstva Fonda za finansijsku podršku projektima raspodjeljuju se putem javnog konkursa, na osnovu sljedećih kriterijuma:

- doprinosa koji projekat daje očuvanju i razvoju nacionalnog, kulturnog, vjerskog, jezičkog i etničkog identiteta;
- kompatibilnosti projekta sa strateškim dokumentima Vlade;
- transparentnosti i mogućnosti kontrole realizacije projekta;
- kredibiliteta podnosioca projekta. (Član 2, alineja 4)

Pravo učešća na javnom konkursu za raspodjelu sredstava iz stava 3 alineja 2 ovog člana imaju nevladine organizacije i druga pravna i fizička lica čije su djelatnosti, odnosno aktivnosti usmjerene na očuvanje i razvoj nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica i njihovih pripadnika u oblasti nacionalnog, etničkog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta. (Član 2, alineja 5)

Podsticaj i podršku zaštiti, razvoju i afirmaciji posebnosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih i etničkih zajednica u Crnoj Gori, u oblasti nacionalnog, etničkog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta, kao i zaštiti i unaprjeđivanju manjinskih prava i sloboda, Fond ostvaruje putem finansiranja i sufinansiranja kvalitetnih projekata/programa značajnih za manjinske nacionalne zajednice i njihove individualne i kolektivne pripadnike.

Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava je u 2015.godini dva puta raspisivao konkurs za raspodjelu sredstava projektima.

U prvoj raspodjeli za sredstva Fonda konkurisalo je 256 projekata, sa zahtjevima za finansijsku podršku u ukupnom iznosu od 1.845.082,94€. Zbog neispunjavanja formalno- pravnih uslova eliminisano je 98 projekata. Od 158 projekata koji su ispunili konkursne uslove, finansijskom podrškom obuhvaćeno je 94 projekata, u iznosu od 500.000,00€.

Prosječan iznos finansijske podrške Fonda projektima u I raspodjeli za 2015.godinu iznosi 5.319,14€.

6. 1. I raspodjela sredstava Fonda za 2015.godinu

r/b	Naziv projekta	Naziv nosioca projekta	Bodovi	Odobreni iznos sredstava
1.	Festival priče –Zavičajne staze-Bihor 2015	NVO Centar za kulturu –Bihor, Petnjica	92	7.000€
2.	Informativni program Srpske televizije	NVO Društvo za ravnopravnost i toleranciju	91	28.000€
3.	Radio Dux i portal www.radiodux.me	NVO Hrvatska krovna zajednica Dux Croatorum Radio Dux	91	22.000€
4.	Portal Srpske novine CG	SKC Stefan Nemanja	91	18.000€
5.	Srpski radio u službi očuvanja vjerskog, jezičkog, kulturnog i nacionalnog identiteta	NVO Društvo za ravnopravnost i toleranciju	91	27.000€
6.	Islamske novine Elif	Mešihat islamske zajednice u Crnoj Gori	91	5.000€
7.	Fešta od rogača	NVO Hrvatska	90	2.900€

		krovna zajednica Dux Croatorum		
8.	Književnost, bogatstvo uma	TV Boin	90	3.000€
9.	Očuvanje i promocija nacionalnih simbola, zastave i grba Bošnjaka u Crnoj Gori	Bošnjački savjet u Crnoj Gori	90	11.000€
10.	Kretnosti i festivale kombëtare dhe datave me rëndësi historike për kombin shqiptar- Obilježavanje nacionalnih proslava i datuma istorijski značajnih za albanski narod	Këshilli Kombëtar i Shqiptarëve në Malin e Zi- Nacionalni savjet Albanaca u Crnoj Gori	90	20.000€
11.	Srpski jezik i ćirilica, osnove srpskog identiteta	SKC Stefan Nemanja	90	16.500€
12.	Djurdjevdanska proslava	NVO Romski Kulturni Centar	90	7.500€
13.	Bošnjačko- Muslimanska Divan Soba	Odbor islamske zajednice Berane	90	4.500€
14.	Srpsko stanovište	NVO Kulturna scena	90	13.000€
15.	Tryeza e rrumbullakët: Shqiptarët dhe pluralizmi në Mal të Zi 1990-2015- Okrugli sto: Albanci i pluralizam u Crnoj Gori 1990-2015	Nail Draga	89	3.200€
16.	Revija Forum	Forum Bošnjaka Crne Gore	89	8.100€
17.	Izgradnja i opremanje gasulhane (višenamjenski objekat za čuvanje i izlaganje pokojnika prema vjerskim pravilima, prostora za smještaj posjetilaca kao i mogućnost pripreme i služenja hrane nakon ukopa, a sve u skladu sa tradicijom)	Odbor islamske zajednice Bar – Džematski odbor sela Kunje	89	12.000€
18.	Muslimani u Crnoj Gori – postali i ostali narod (kratka istorija Muslimana u Crnoj Gori)	Suada Drpljanin	89	5.500€
19.	Časopis Hrvatski glasnik	Hrvatsko građansko društvo Crne Gore	89	9.000€
20.	Istaknuti Bošnjaci rožajskog kraja	Besim Agić	89	1.800€
21.	Izdavačka djelatnost	Srpski nacionalni savjet	89	27.000€
22.	Dani srpske kulture u Crnoj Gori	Srpski nacionalni savjet	89	16.700€
23.	Sačuvati od zaborava kulturu Bošnjačkog naroda	Eldin Hoti	89	2.900€
24.	Ostvarivanje Ustavom zajemčenih prava pripadnika manjinskog muslimanskog naroda Crne Gore (Matica muslimanska Crne Gore Samostalno	88	8.000€

	Član 79 Ustava)	udruženje u oblasti kulture manjinskog muslimanskog Naroda		
25.	Mediat në gjuhën shqipe në Mal të Zi (komente, opinione, arsim, kulturë, intervista)- Mediji na albanskom jeziku u Crnoj Gori (komentari, mišljenja, obrazovanje, kultura, intervjui)	Shaban Peraj	88	2.000€
26.	Kulturni indentitet i baština Muslimana u Beranama	Edina Muhović	88	4.700€
27.	Islamski Edukativni Servis	NVO Islamski Edukativni Servis	88	4.000€
28.	Katalog i botimeve të Art Club-it- Katalog izdanja Art Club-a	Shoqata e Artistëve dhe Intelektualëve Art Club- Udruženje umjetnika i intelektualaca Art Club	88	2.600€
29.	Bošnjačka kultura putem suvenira	Adis Dacić	88	1.600€
30.	Tradicionalna žena Muslimanka (književnost- odjevanje- porodica)	Emina Fetić	88	3.700€
31.	Romski-radio-radijska produkcija na romsko-crnogorskom jeziku	NVO Udruženje Roma Crne Gore	87	12.000€
32.	Promovisanje društvenog položaja Bošnjaka u Bijelom Polju kroz očuvanje etničke posebnosti	Haris Sijarić	87	2.200€
33.	Očuvanje nacionalnog identiteta Bošnjaka u vremenu globalizacije	Elvira Mekić	87	2.700€
34.	Analiza odnosa medija i medijskog predstavljanja Muslimana u Crnoj Gori	Mileta Radovanić	87	4.000€
35.	Glas Muslimana Crne Gore- informativni portal	Elmedin Kurpejović	87	3.500€
36.	Problemi u obrazovanju-Problemet në arsim	Televizija Teuta	87	5.350€
37.	Kulturna i tradicionalna baština Bošnjaka- bogatstvo je u različitosti	Begija Mehović	87	2.700€
38.	Časopis Revija Muslimana Crne Gore	NVO Revija Muslimana Crne Gore	87	4.000€
39.	Kuzhina tradicionale e Ulqinit - Pjesë e trashëgimisë shpirtërore dhe kulturore të jetës së Shqiptarëve- Tradicionalna kuhinja Ulcinja- Dio duhovnog i kulturnog nasljeđa života Albanaca	OJQ Instituti për politikë gjinore Dulcinea- NVO Institut za rodnu politiku Dulcinea	87	2.460€
40.	Tivat kroz stoljeća	Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore	87	4.000€

41.	Prevod, analiza i promocija UN konvencije o pravima djeteta na Romski jezik	NVO Udruženje za romske afirmacije	86	3.000€
42.	Pravde i slobode ima za sve ili ona ne postoji	Enis Šaljaj	86	5.000€
43.	Hulumtimi i arkivit te IP Shkollës fillore Bedri Elezaga Katerkollë-Ulqin- Istraživanje arhiva JU OŠ Bedri Elezaga Katerkola- Ulcinj	Ilir Lleshi	86	1.800€
44.	Život Bošnjakinja na selu	Deni Musić	86	2.900€
45.	Štampanje knjige o Srbima iz Boke, dobrovoljcima u Prvom svjetskom ratu na strain Srbije	Valentina Kulinović	86	1.300€
46.	Obilazak kulturnih znamenitosti Sandžaka	Aldin Muratović	86	1.200€
47.	Aktivitetët e Shoqërive Artistike ndër vite në Anë të Malit si dhe themelimi i Shoqërisë Artistike Tradita- Aktivnosti kulturno-umjetničkih društava kroz godine u Ana e Maljit, kao i osnivanje kulturno umjetničkog društva Tradita	OJQ Biznis klub Anamalit- NVO Biznis klub Anamalit	86	4.600€
48.	Kulturne manifestacije 2015	Hrvatsko građansko društvo Crne Gore	86	3.600€
49.	Botimi i projektit, vazhdim i projektit të pa mbaruar me temë: Evidentimi dhe leximi i mbishkrimëve të varrezave në Anë të Malit dhe përgatitja e tyre për botim dhe botimi- Objavljivanje projekta, nastavak nezavršenog projekta na temu: Evidentiranje i čitanje natpisa grobnica u Ana e Maljit i njihova priprema za štampu i objavljivanje	Ali Bardhi	86	4.000€
50.	Očuvanje Bošnjačke nacionalne i etničke posebnosti	Zijad Halilović	85	1.500€
51.	Svadba u mom kraju- Dasma në vendlindjen time (etno-koreo drama)	Stjepan Ujkić (Shtjefen Ujkaj)	85	1.000€
52.	Očuvanjem nacionalne posebnosti Roma Put do brže integracije u savremeno društvo	NVO E –Roma Bijelo Polje	85	2.500€
53.	Monografi: Kërkime gjeografike në territoret shqipëtare në Mal të Zi- Monografija: Geografska	Ibrahim Ahmetaj	85	2.700€

	istraživanja u teritorijama Albanaca u Crnoj Gori			
54.	Pjesmom kroz Boku	Hrvatsko kulturno društvo Tomislav-Kotor	85	1.300€
55.	Unaprjeđenje bošnjačke kulturne tradicije u Bijelom Polju	Ismet Musić	85	1.500€
56.	Nabavka instrumenata i popuna opreme	Glazbeno prosvjetno društvo Tivat	85	3.300€
57.	Bošnjačke novine - prve novine na bosanskom jeziku u Crnoj Gori	Bošnjački informativni centar D.O.O.	85	10.500€
58.	<p>Botimi i 5 librave</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Botimi i romanit te femres se pare shqiptare nga Mali i Zi Edita Nimanbegu 2. Botimi i librit me poezi te Argezton Sulejmanit 3. Botimi i librit me poezi te Juliana Jankut 4. Botimi i librit me poezi kushtuar Ulqinit nga Arjan Kallco 5. Botimi i librit me poezi nga Konkursi i Librarise ARTI per vitin 2015. <p>Objavljivanje 5 knjiga</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Objavljivanje romana prve albanske žene iz Crne Gore Edite Nimanbegu 2. Objavljivanje knjige poezije Argezona Suljejanija 3. Objavljivanje knjige poezije Juliane Janku 4. Objavljivanje knjige poezije posvećene Ulcinju od Arjana Kalca 5. Objavljivanje knjige poezije sa Konkursa knjižare Arti za 2015.godinu 	Gazmend Çitaku	85	2.400€
59.	Štampanje zbirke pjesama Žad	Mirsada Šabotić	85	1.300€
60.	Manifestimit Tradicional Letrar Ora e maleve- Rozhajë, Tradicionalna književna manifestacija Gorska vila- Rožaje	Ali Daci	85	3.500€
61.	Bajramsko veče	NVO Mladi romski pokret	85	4.500€
62.	Informativni centar žena Romkinja	NVO Romsko Vrijeme	84	3.900€

63.	Albansko umjetničko veče	Aferdita Ljaić	84	2.000€
64.	Promovimi i librit Shekulli i ri politikës shqiptare- Promocija knjige Novi vijek albanske politike	Tahir Tahiri	84	2.900€
65.	Veče sevdaha – Esad Merulić i prijatelji (Koncert)	Esad Merulić	84	3.400€
66.	Afirmacija kulturnog nasljeđa Muslimana i njihov doprinos u razvoja multikulturnog crnogorskog društva	NVO Udruženje za pomoć marginalizovanim licima i grupama	84	5.000€
67.	Identitet, Integrim dhe Modernitet (Trashëgimia kulturore - Etnografia- ritualet në këngët e dasmës shqiptare)- Identitet, integracija i modernizam (Kulturno nasljeđe- Etnografia- rituali u pjesmama albanskih svadbi)	Artan Osmanoviq	83	2.400€
68.	Književni program u kući Ive Andrića- predstavljanje srpskih pisaca	Snežana Vukićević Čvoro	83	2.000€
69.	Hrvatsko- slovački dodiri	NVO Crnogorsko- slovačko prijateljstvo	83	3.900€
70.	Štampanje knjige A vrijeme ide dalje	Dijana Tiganj	83	740,00€
71.	Kulturno- tradicionalno stvaralaštvo Muslimana	NVO Muslimani Bihora Petnjica	83	5.500€
72.	Bajram u Bošnjačkoj tradiciji	Elza Duraković	83	1.200€
73.	Takimi i artisteve Shqiptare- Susret albanskih umjetnika	OJQ Rrjeti global i gruas Shqiptare- NVO Globalna mreža albanske žene	83	4.600€
74.	Multijezičnost nastavnog predmeta crnogorski-srpski, bosanski i hrvatski jezik i književnost	NVO Udruženje Adriatic Stars	82,5	1.800€
75.	Dita e poezisë Shqipe Femra krijuese në letërsinë moderne shqiptare Ulqin 2015- Dani albanske poezije Žena stvaralac u modernoj albanskoj književnosti Ulcinj 2015	OJQ Harmonia	82	2.900€
76.	Promovisanje narodne nošnje bošnjačkog naroda Naša nošnja, naše ogledalo	NVO Udruženje mladih Alternativa	82	3.000€
77.	Digitalizacija i promocija bošnjačke kulturne baštine gusinjsko- plavskog kraja	Ifeta Rašić	82	2.000€
78.	Romski Bal 2015	Koalicija NVO	82	3.000€

		Romski Forum za Integracije		
79.	Tradicionalni kuvar crnogorskih Muslimana	Adaleta Bibezić	82	3.000€
80.	Slikom i riječju kroz staru Podgoricu	Merima Džaferadžović	82	3.000€
81.	Štampanje 3 broja časopisa Buzuku	NVO Don Gjon Buzuku	81	1.200€
82.	Turistički atlas Plava i Gusinja	Mushak Gjonbalaj	81	3.000€
83.	Ngjarje dhe ndodhi në Anë të Malit-Događaji i dešavanja u Ana e Maljit	Shevqet Dragoviq	81	1.900€
84.	Informimi në gjuhën shqipe i shqiptareve në Mal të Zi dhe diasporë përmes faqes së internetit 2015- Informisanje na albanskom jeziku Albanaca u Crnoj Gori i dijaspori putem internet stranice 2015	Valdet Kurti	81	2.450€
85.	Stazama djetinjstva	Nail Banda	81	1.500€
86.	Počeci pismenosti Bošnjaka Petnjice	Reho Ramčilović	81	2.100€
87.	Sačuvati od zaborava kulturu bošnjačkog naroda	Armin Sijarić	81	2.250€
88.	Noći Ramazana	NVO Romska duša	81	4.500€
89.	Promocija i izrada starina sa bošnjačkim kulturnim elementima	Sanela Huremović	81	2.800€
90.	Časopis Almanah	Almanah	80	8.500€
91.	Promovisanje kulturne baštine Bošnjaka Bihorskog kraja	Adžibulić Zumreta	80	1.000€
92.	Monitoring razvoja nacionalnog i kulturnog identiteta Bošnjaka	Edina Murić	80	3.000€
93.	Izložba umjetničkih radova	Ganić Darmin	80	3.200€
94.	Gasulhana u Petnjici	Almir Ramdedović	80	1.850€

r/b	Namjena podržanih projekata u I raspodjeli finansijskih sredstava za 2015. Godinu	
1	Štampanje knjiga	15
2	Časopisi i novine	7
3	Publikacije, studije, monografije	10
4	Godišnjaci, zbornici, katalozi i brošure	2

5	Drama	1
6	Nabavka nacionalnih simbola, instrumenata i druge opreme	2
7	TV emisije	4
8	Radio emisije	4
9	Izložbe starih predmeta i umjetničkih radova	3
10	Folklorne aktivnosti	2
11	Muzikološke aktivnosti	2
12	Manifestacije kulturno-zabavnog karaktera	18
13	Manifestacije vjerskog karaktera	4
14	Internet portali	8
15	Okrugli stolovi, simpozijumi, predavanja, konferencije, naučni skupovi, seminari, tribine, edukativne radionice	9
16	Sanacione i rekonstruktivne intervencije na kulturno-istorijskim objektima	3

6.2 II raspodjela sredstava Fonda za 2015.godinu

U drugoj raspodjeli za sredstva Fonda konkurisalo je 152 projekata. Zbog neispunjavanja formalno-pravnih uslova eliminisano je 59 projekata. Od 93 projekata koji su ispunili konkursne uslove, finansijskom podrškom obuhvaćeno je 54 projekata.

Upravni odbor Fonda izvršio je raspodjelu dijela sredstava Fonda za zaštitu i ostarivanje manjinskih prava, na osnovu javnog Konkursa u ukupnom iznosu od 269.030,00€.

Prosječan iznos finansijske podrške Fonda projektima u II raspodjeli za 2015.godinu iznosi 4.982,03€.

II RASPODJELA SREDSTAVA FONDA ZA 2015.GODINU

r/b	Naziv projekta	Naziv nosioca projekta	Bodovi	Odobreni iznos sredstava
1.	Geneza bošnjačke opstojnosti	Sead Šahman	95	1.500,00€
2.	Radni naslov: Josip Šilović Slade i Crna Gora	Hrvatska krovna zajednica Dux Croatorum	95	2.980,00€

3.	Zaštita srpskog identiteta	Srpski nacionalni savjet Crne Gore	95	19.000,00€
4.	Štampanje VI izdanja časopisa ALAV	NVO Romski kulturni centar	95	5.500,00€
5.	Web portal-bosnjak.me-bošnjački portal u Crnoj Gori	Bošnjački savjet u Crnoj Gori	94	6.600,00€
6.	Izdavačka djelatnost	Srpski nacionalni savjet Crne Gore	93	19.500,00€
7.	Tradicijski koncerti	Hrvatsko građansko društvo Crne Gore	93	2.100,00€
8.	Srpske novine	NVO Društvo za ravnopravnost i toleranciju	92,5	17.400,00€
9.	Zvuci mediterana	Hrvatsko građansko društvo Crne Gore	91	4.800,00€
10.	Pjesmom kroz Boku	Hrvatsko kulturno društvo Tomislav-Kotor	90	1.500,00€
11.	Radio Dux i portal www.radiodux.me	Hrvatska krovna zajednica Dux Croatorum	90	12.000,00€
12.	Produkcija Srpske radio-televizije	NVO Društvo za ravnopravnost i toleranciju	90	23.000,00€
13.	Srpske škole u pljevaljskom kraju u periodu 1847-1914	Srpski kulturni centar Patrijarh Varnava Pljevlja	90	3.400,00€
14.	Simpoziumi shkencor: Figurat emblematike gjatë historisë në trevat e Plavës dhe Gucisë Organizimi i Tubimit Tradicional Popullor Mirësevini në Alpet shqiptare Vuthaj 2015- Naučni simpozijum: Emblematične figure tokom istorije u oblasti Plava i Gusinja Organizacija tradicionalnog nacionalnog skupa Dobrodošli u Albanskim alpima Vusanje 2015	Alpet shqiptare	90	7.000,00€
15.	Kroz muziku i igru ostvariti snove	Ramo Machtolf	90	5.500,00€
16.	Proslava Svjetskog dana Roma	NVO Udruženje Roma Crne Gore	90	7.000,00€
17.	Radionica EBRU tehnike	Maja Uskoković	89	3.500,00€
18.	Revitalizacija memorijalne biblioteke Kadrija Adrović	Nermin Adrović	89	2.700,00€
19.	Nabavka bošnjačke narodne nošnje	NVU Kulturno -	89	2.850,00€

	za mladi uzrast	umjetničko društvo Bihor Petnjica		
20.	Poetska sehara Bolest trava zavičajnih	NVO Centar za kulturu Bihor-Petnjica	88	3.000,00€
21.	Hrvatsko- slovački dodiri (završna faza)	NVO Crnogorsko slovačko prijateljstvo	88	1.500,00€
22.	Promijeni sebe, promijenićeš druge	Ismail Dacić	87,5	3.000,00€
23.	Dita e mësuësit- 7 marsi- Mësimi i gjuhës shqipe për shqiptarët e diasporës- Dan učitelja- 7 mart- Učenje albanskog jezika za Albance u dijaspori	Këshilli Kombëtar i Shqiptarëve në Malin e Zi- Nacionalni savjet Albanaca u Crnoj Gori	87	16.000,00€
24.	Kultura Muslimana u Crnoj Gori	Selma Alihodžić	87	4.100,00€
25.	Program osnaživanja žena Romkinja koje žive u izbjegličkim kampovima 1 i 2 na Koniku	RAE Savjet Kampa	87	2.000,00€
26.	Bošnjačka kulturna nasljeđa	Haris Mekić	87	3.000,00€
27.	Vrijednosti tradicionalnih običaja Bošnjaka u toku vjerskih praznika	Nusret Erović	87	3.000,00€
28.	Revista Dija 14- Časopis Dija 14	Bashkimi i krijuesve shqiptarë në Mal të Zi- Savez albanskih stvaralaca u Crnoj Gori	86	1.550,00€
29.	Plavljeni i Gusinjani u anegdotama	Ibrahim Reković	86	2.500,00€
30.	Očuvanje kulturne tradicije i nasljeđa Bošnjaka- Da se ne zaboravi	Ljema Husović	86	4.000,00€
31.	Štampanje i izvođenje umjetničkih kompozicija inspirisanih muzikom Muslimana - II dio	Ida Muratagić	86	5.700,00€
32.	Za generacije Muslimana petnjičkog kraja	Eldina Agović	86	1.600,00€
33.	Mladi znaju više	Ernis Suljević	85	1.500,00€
34.	Ndermjet (film dokumentar per shqiptaret ne Malin e Zi)- Između (dokumentarni film za albance u Crnoj Gori)	Haxhi Shabani	85	3.900,00€
35.	Kriza e identitetit- Kriza identiteta	Ali Salaj	85	1.500,00€
36.	Shqiptarët në Mal të Zi nga Kongresi i Berlinit 1878 deri më 1941, pozita politiko-juridike e tyre- Albanci u Crnoj Gori od Berlinskog kongresa 1878 do 1941, njihov	Hajrullah Hajdari	85	4.000,00€

	političko-pravni položaj			
37.	Istorija, upoznavanje sa nacionalnim identitetom	TV Boin	85	3.000,00€
38.	Interaktivna intervju video forma o Muslimanima u Crnoj Gori	Ena Koljenović	85	3.700,00€
39.	Obrazovanje jednog Roma, od siromaštva do Ministarstva	Sokolj Beganaj	85	3.000,00€
40.	Sačuvati od zaborava bošnjačku tradiciju i kulturu	Selvir Mujanović	85	1.800,00€
41.	Istorija Muslimana Crne Gore – II dio	Damir Drpljanin	85	4.000,00€
42.	Tradicija i običaji Muslimana u Crnoj Gori	Senada Mulić	85	4.000,00€
43.	Džamija, katedrala i crkva će nas povezivati a ne razdvajati	Koalicija NVO Romski krug	85	4.000,00€
44.	Dom Kur'ana za Očuvanje i unaprijeđenje vjerskog identiteta- Djeca da znaju pravi put	Adis Kučević	85	6.000,00€
45.	Međureligijski razgovori, jačanje integracije vjerskog identiteta Muslimana Crne Gore i multikonfensionalnuog sklada u zajednici	Elida Adrović	85	3.500,00€
46.	Garat e Recituesve të Rinj 2015 (për shkollat shqipe në Malin e Zi)- Takmičenje mladih recitatora 2015 (za albanske škole u Crnoj Gori)	Fondacioni Studenti- Fondacija Studenti	85	2.100,00€
47.	Libri Nga kërkimet dhe hulumtimet në arkivin e bibliotekës së Ulqinit dhe Cetinës, të autorit Fadil Kroma- Knjiga Od istraživanja arhiva biblioteke Ulcinja i Cetinja, autora Fadilja Krome	Fadil Kroma	85	2.000,00€
48.	Promocija bošnjačke folklorne baštine kroz program edukativnih radionica osnovne škole "21. MAJ" u Podgorici	Jasmin Radončić	85	2.200,00€
49.	Baština	Almanah	84	6.000,00€
50.	Očuvanje kulturne tradicije Muslimana u Bijelom Polju, da se ne zaboravi	Mirsad Lukač	84	3.500,00€
51.	Od sunca ogrlica, dokumentarni film o Huseinu Bašiću	Bogić Rakočević	83	3.500,00€
52.	Kulturna riznica Bošnjaka Rožaja	Amer Škrijelj	83	2.250,00€
53.	Rrugëtimi i shqipëtarëve të Rozhajës për mbijetesë nëpër kohë	Faruk Daci, Kenan Daci	82	3.500,00€

	(Botimi dhe promovimi)- Putovanje albanaca Rožaja za preživljavanje u toku vremena (Objavljivanje i promocija)			
54.	Svijet reče svet kaže Izreke svijeta	Mandić Majda	81	1.300,00€

r/b	Namjena podržanih projekata u II raspodjeli finansijskih sredstava za 2015. Godinu	
1	Štampanje knjiga	10
2	Časopisi i novine	3
3	Publikacije, studije, monografije	2
4	Dokumentarni film	3
5	Nabavka nacionalnih simbola, instrumenata, nošnje, knjiga i opreme	2
6	TV emisije	2
7	Radio emisije	2
8	Izložbe starih predmeta i umjetničkih radova	1
9	Folklorne aktivnosti	1
10	Muzikološke aktivnosti	5
11	Manifestacije kulturno-zabavnog karaktera	8
12	Manifestacije vjerskog karaktera	3
13	Internet portali	1
14	Okrugli stolovi, simpozijumi, predavanja, konferencije, naučni skupovi, seminari, tribine, edukativne radionice	10
15	Sanacione i rekonstruktivne intervencije na kulturno- istorijskim objektima	1

Tokom 2015. godine za sredstva Fonda konkurisalo je 408 projekata. Zbog neispunjavanja formalno- pravnih uslova eliminisano je ukupno 157 projekata. Od 251 projekta koji su ispunili konkursne uslove, finansijskom podrškom obuhvaćeno je 148 projekata.

Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava je tokom 2015.godine raspodijelio ukupno 769.030,00€ za projekte koji se bave očuvanjem i razvojem nacionalne i etničke posebnosti, unaprijeđenja kulturnog identiteta i baštine, razvoja jezičkog identiteta i unaprijeđenje vjerskog identiteta manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori, kao i zaštitom i unaprjeđivanjem manjinskih prava.

Prosječan iznos finansijske podrške Fonda po podržanom projektu u 2015.god. iznosi 5.196,14€.

Stručna služba Fonda vrši monitoring i evaluaciju realizacije projekata koje je finansirao ili sufinansirao Fond, praćenje dinamike realizacije i dinamike trošenja sredstava, kao i izvještavanje o eventualnom nenamjenskom ili neracionalnom trošenju sredstava iz podrške Fonda.

Ugovorima o finansiranju /sufinansiranju finansijskom podrškom Fonda obuhvaćenih projekata, Fond je obavezao korisnike njegovih sredstava da Stručnoj službi Fonda dostavljaju izvještaje o realizaciji projekata, kako fazne, tako i konačne, koji su potkrijepljeni validnom finansijskom dokumentacijom kojom se dokazuje opravdanost trošenja sredstava. Pored toga, korisnici su obavezani da im izvještaji budu potkrijepljeni i audio-vizuelnom ili foto dokumentacijom, kao i dokazima o medijskoj praćenosti manifestacija podržanih sredstvima Fonda.

Fond je obavezao korisnike njegovih sredstava da obavještavaju Stručnu službu Fonda o datumima i mjestima održavanja manifestacija u okviru realizacije podržanih projekata, a svoju Stručnu službu da, u okviru monitoringa realizacije projekata, na takve manifestacije delegira svoje predstavnike. Stoga predstavnici Fonda redovno prisustvuju veoma raznorodnim i mnogobrojnim manifestacijama diljem Crne Gore, koje su finansirane sredstvima naše institucije. Predstavnici Fonda imali su priliku da prisustvuju prezentacijama i promocijama umjetničkih, stručnih i naučnih tvorevina pripadnika manjinskih nacionalnih zajednica, podržanih sredstvima Fonda, u susjednim državama, u njihovim veoma respektabilnim institucijama.

Pored toga, Fond je javnosti predstavio knjige, monografije i studije koje su podržane finansijskim sredstvima Fonda, na sljedećim sajmovima:

Međunarodni Salon knjiga u Novom Sadu, Srbija - 18-25 april 2015.godine

Salon knjiga na Novosadskom sajmu svake godine okuplja stvaraoce iz oblasti književnosti i izdavaštva, te promoviše najnovija izdanja domaće i međunarodne beletristike, naučne i stručne literature, školskih udžbenika i priručnika, rječnika, dječje literature i slično.

Fond je na sajmu imao svoj izložbeni prostor, na kojem je predstavio najznačajnija djela svih šest nacionalnih manjinskih zajednica u Crnoj Gori: albanske, bošnjačke, hrvatske, muslimanske, romske i srpske. Sva izdanja koja su izložena na sajmu su podržana finansijskim sredstvima Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava u periodu 2008- 2015 godina.

Izložba knjiga albanskih stvaralaca u Skadru, Albanija - 09.05.2015.godine

U Nacionalnoj biblioteci Marin Barleti u Skadru je 09.05.2015 godine održana izložba knjiga albanskih stvaralaca u Crnoj Gori, a čija su djela podržana finansijskim sredstvima Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava.

Pored izložbe knjiga, održana je promocija sedam autora, kao i časopisa Dija, kao i zbirke poezije Deti, o kojima su govorili eminentni stvaraoci iz Albanije:

- 1.Zija Vuka: Magjepsia e detit, autor Hajro Ulqinaku;
- 2.Elinda Ramadani-Dibra: Gjurmë dhe anëshkrime nga folklori i Ulqinit, autor Ruzhdi Ushaku;
- 3.Gëzim Galiqi: Historiku i shërbimit shëndetësor në Ulqin, autor Gani Karamanaga;
- 4.Nertila Larja: Ulqini në Perandorinë Osmane, autor Mustafa Canka;
- 5.Gëzim Puka: Poeti i mijëvjeçarit të tretë, autor Jaho Kollari;
6. Gjovalin Çuni- Fatmira Lekiqi: Revista Dija, organ i Bashkimit të Krijuesve Shqiptarë në Mal të Zi;
- 7.Astrit Fani: Nata me hënë, autor Ali Gjeçbritaj;
- 8.Diana Luli, Metodologji të bashkëkohore të mësimdhënies, autor Arlinda Sukaliqi;
- 9.Merita Smaja: Deti- Përmbledhje me poezi nga konkursi i librarisë ARTI.

Sajam knjiga u Podgorici, Crna Gora- 05-11 maj 2015.godine

Fond je na Podgoričkom međunarodnom sajmu knjiga imao izložbeni prostor na kojem je predstavio javnosti djela nacionalnih manjinskih zajednica u Crnoj Gori: albanske, bošnjačke, hrvatske, muslimanske, romske i srpske. Sva izdanja koja su izložena na sajmu su podržana finansijskim sredstvima Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava u period 2008- 2015 godina.

Sajam knjiga u Herceg Novom, Crna Gora- 21-28 jul 2015.godine

Fond je imao izložbeni prostor i na Međunarodnom sajmu „Trg od knjige“ koji je održan u Starom gradu, u Herceg Novom, a u kojem je predstavio javnosti djela nacionalnih manjinskih zajednica u Crnoj Gori: albanske, bošnjačke, hrvatske, muslimanske, romske i srpske. Sva izdanja koja su izložena na sajmu su podržana finansijskim sredstvima Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava u period 2008-2015 godina.

Međunarodni Sajam knjiga u Beogradu, Srbija- 25.10.2015- 01.11.2015

Pored sajma u Novom Sadu, Fond je u Srbiji predstavio svoje književno stvaralaštvo i u Glavnom gradu- Beogradu.

U toku 2015.godine Fond je upotpunio svoju riznicu priznanja dobijenih za podršku očuvanju i zaštiti manjinskih i nacionalnih zajednica, i to:

1. Zahvalnica za doprinos realizaciji projekta Karnevali Koret- Karnevali, Koret, februar 2015.godine;
2. Zahvalnica za finansijsku podršku projektu Gorska vila- Ali Daci, Rožaje, 19.09.2015.godine;
3. Zahvalnica za podršku projektima Saveza albanskih stvaralaca u Crnoj Gori- Savez albanskih stvaralaca u Crnoj Gori, Tuzi, oktobar 2015.godine;
4. Zahvalnica za podršku projektima Saveza albanskih stvaralaca u Crnoj Gori- Savez albanskih stvaralaca u Crnoj Gori, Ulcinj, oktobar 2015.godine;
5. Zahvalnica za podršku realizaciji projekata za afirmisanje mladih- Fondacija Studenti, Katerkola, novembar 2015.godine;

Na planu unaprijedjenja administrativnih kapaciteta Stručne službe, Fond je u toku 2015. godine zaposlio dva Samostalna savjetnika za evaluaciju i monitoring projekata podržanih finansijskim sredstvima Fonda.

7. DIREKTORAT ZA ZAŠTITU I UNAPREĐENJE LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA

Promocija antidiskriminatornog ponašanja i prakse odnosi na sprovođenje medijske kampanje i usmjerena je na podizanje svijesti cjelokupne crnogorske javnosti, posebno prema najranjivijim kategorijama stanovništva, s ciljem poštovanja svih ljudskih prava, stvaranja podržavajućeg i tolerantnijeg okruženja, te poštovanja različitosti drugog. Medijska kampanja o zabrani diskriminacije i afirmaciji antidiskriminatornog ponašanja, u 2015. godini, za temu je imala podizanje nivoa svijesti opšte populacije u odnosu na diskriminaciju, stvaranje tolerantnog okruženja i senzibilisanja javnosti posebno prema Romima, osobama sa invaliditetom, LGBT populaciji, zatim, diskriminaciji po osnovu rodnog identiteta i drugim najčešće diskriminiranim društvenim grupama, uključujući i pripadnike manjinskih naroda. U okviru ovih kontinuiranih aktivnosti, sprovedena je medijska kampanja (na TV i radio stanicama, dnevnim novinama i bilbordima) pod nazivom: **“Poštuj različitosti. Odbaci diskriminaciju. Prihvati čovjeka”** i to: emitovanje TV spota u trajanju od 21 sec, u periodu od 45 dana, (ukupno 31 emitovanje); radijski džingl u trajanju od 21 sec. 32 x dnevno, 90 dana; postavljanje 30 bilborda na najfrekventnijim saobraćajnicama tokom 45 dana; 15 city light površina na teritoriji CG, 45 dana; u svim dnevnim novinama u CG, jedan put nedeljno po ½ str., u koloru, u periodu od 60 dana; insertacija flajera kroz tiraž dnevnih novina.

Ove godine je flajer po prvi put štampan na formatu pristupačnom za lica sa oštećenjem vida-Brajevom pismu. U sredinama u kojima žive pripadnici manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, postavljeni su bilbordi, na kojima je poruka ispisana na manjinskim jezicima. Poseban segment medijske kampanje odnosio se na Romsku populaciju.

7.1 Edukacija i promocija antidiskriminatornog ponašanja i prakse

Edukacija i promocija antidiskriminatornog ponašanja i prakse, kao sastavni dio Plana implementacije antidiskriminatornog zakonodavstva su kontinuirane aktivnosti Ministarstva, te je nakon realizacije Plana edukacije i Plana promocije u 2011., 2012., 2013., 2014. godini, realizovan i Plan za 2015. godinu i to kroz osposobljavanje što većeg broja onih koji su posredno i/ili neposredno uključeni u sprovođenje antidiskriminatornog zakonodavstva. Obuka je namijenjena, prije svega, profesionalcima, te svima onima koji na bilo koji način dolaze u kontakt sa slučajevima diskriminacije. Planom edukacije su, u dosadašnjem periodu, bili obuhvaćeni predstavnici sudstva, kancelarije ombudsmana, nevladinih organizacija koje se bave zaštitom ljudskih prava i sloboda, zatim, predstavnici svih područnih jedinica i ispostava policije u crnogorskim gradovima i predstavnici lokalnih samouprava, predstavnici svih inspeksijskih službi u Crnoj Gori predstavnici svih sudova za prekršaje u CG. Obuke se odvijaju u okviru 5 seminara i 5 pratećih radionica i obavezna je za odabrane polaznike u toj godini. Seminarima i radionicama su obuhvaćene različite teme, koje se bave diskriminacijom različitih najranjivih društvenih grupa.

Ovogodišnjim Planom edukacije obuhvaćeni su **predstavnici svih tužilaštava u Crnoj Gori**, budući da su i oni prepoznati u Zakonu o zabrani diskriminacije kao organ koji ima mehanizme neposredne zaštite u slučajevima diskriminacije. Do kraja 2015. godine realizovano je **svih pet seminara/radionica** V ciklusa edukacije za ovu ciljnu grupu.

7.2 Istraživanje o odnosu građana prema diskriminaciji u Crnoj Gori

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava kontinuirano sprovodi istraživanje, na osnovu kojeg prati promjene u stavovima građana po pitanju diskriminacije. Tokom 2011. i 2013. godine, sprovedena su prva dva istraživanja na ovu temu. U 2015. godini je sprovedeno treće istraživanje, čiji je cilj bio utvrđivanje percepcije, stavova i iskustva o diskriminaciji u Crnoj Gori. Na osnovu ukupnih rezultata napravljeno je rangiranje društvenih grupa prema stepenu diskriminacije, pri čemu rezultati pokazuju da su **najviše diskriminirani Romi**, zatim homoseksualci, a potom lica sa invaliditetom. U srednje diskriminirane grupe spadaju oboljeli od AIDS-a, osobe zavisne od psiho-aktivnih supstanci, HIV pozitivne osobe i **nacionalne manjine**, dok su najmanje diskriminirane grupe, žene i starije osobe.

Upoređivanje dobijenih rezultata sa onima iz ranijih ciklusa, odnosno 2011. i 2013. godine, pokazuje da nema velikih promjena u redosledu diskriminiranih društvenih grupa. Položaj prve tri rangirane grupe koje trpe najveću diskriminaciju u Crnoj Gori se nije značajnije mijenjao, iako je prema rezultatima iz 2015. godini došlo do blagog smanjenja stepena diskriminacije prema svakoj od njih pojedinačno.

Procjena izraženosti **diskriminacije prema nacionalnim manjinama** posmatrana je prema polu, starosti, obrazovanju i nacionalnosti ispitanika. Rezultati pokazuju da ispitanici oba pola u gotovo jednakom stepenu ocjenjuju izraženost diskriminacije prema nacionalnim manjinama (33% i 31.4%), pri čemu više od polovine iz obje grupe smatra da takva diskriminacija uglavnom nije ili uopšte nije izražena, kako procjenjuju i sve starosne grupe, gdje se naročito ističu ispitanici od 50 do 59 godina koji ovaj stav zastupaju sa 60.3%. Posmatrano prema obrazovanju ispitanika, interesantno je da se sa povećanjem obrazovanja povećava kako stepen onih koji smatraju da je diskriminacija prema nacionalnim manjinama izražena, tako i onih koji smatraju da uglavnom nije ili nije uopšte izražena. Da je diskriminacija prema nacionalnim manjinama veoma ili uglavnom izražena u najvećem procentu smatraju Hrvati (57.2%), Muslimani (48.6%) i Albanci (38.3%), zatim slijede Srbi, Bošnjaci, Crnogorci i na kraju Romi koji mnogo više od prosjeka, odnosno u procentu od 80%, smatraju da diskriminacija nije ili nije uopšte izražena prema nacionalnim manjinama.

Odgovornost institucija za prisutnost diskriminacije mjerena je i na osnovu percepcije građana o njihovom zalaganju da poboljšaju ukupan društveni položaj marginalnih grupa, pri čemu su ispitivane četiri društvene institucije: država, politike partije, mediji i nevladine organizacije. Kada je u pitanju ocjena građana o zalaganju države za poboljšanje ukupnog društvenog položaja marginalnih grupa rezultati pokazuju da se prema mišljenju građana država najviše zalaže da poboljša ukupan položaj sledećih triju grupa: žena 60.7%, homoseksualaca 56.2% i nacionalnih manjina 54.5%. Nakon ovih manjinskih grupa građani ocjenjuju da država sprovodi pozitivne mjere da bi poboljšala društveni položaj lica sa invaliditetom, starijih osoba i Roma, preko 46%, a u najmanjoj mjeri, ali ne i zanemarljivoj, osoba oboljelih od AIDS-a, HIV pozitivnih osoba i osoba zavisnih od psiho-aktivnih supstanci, preko 36%. Posmatrano prema nacionalnoj pripadnosti, ispitanici koji se izjašnjavaju kao Srbi i Bošnjaci u najvećem procentu smatraju da su bili izloženi diskriminaciji (ukupno 42.9% i 41.5%), dok su najmanje iskustva sa diskriminacijom imali ispitanici koji se nacionalno izjašnjavaju kao Crnogorci, ukupno 24.7% i Romi, 30%.

Prema podacima koji mjere izloženost diskriminacije prema nacionalnoj pripadnosti vidi se da su različite nacionalne grupe izložene različitim vrstama diskriminacije. Ispitanici srpske nacionalnosti diskriminaciju najviše doživljavaju prilikom zapošljavanja 22.9%, u svakodnevnom životu i u vrijeme izbora 12.4%. Ispitanici koji se nacionalno izjašnjavaju kao Bošnjaci, Muslimani i Albanci

diskriminaciju osjećaju najviše u svakodnevnom životu, Bošnjaci 20%, Muslimani čak 41% a Albanci 31.8% ili po osnovu vjerske pripadnosti, Bošnjaci 28%, Muslimani 30.8% a Albanci 18.2%. Što se tiče pripadnika Romske populacije, kako oni ocjenjuju, najviše su izloženi diskriminaciji u dvijema oblastima, prilikom zapošljavanja, 66.7% i u svakodnevnom životu 33.3%. Crnogorci kao nacionalna grupa diskriminaciju su najviše doživljavali u oblasti svakodnevnog života, 22%, prilikom traženja posla 17.1% i čekanja u redu.

8. OBLAST ZAŠTITE PRAVA

8.1. Zabrana i zaštita od diskriminacije

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije izmijenjen je koncept direktne, odnosno neposredne diskriminacije i dodatno usklađen sa evropskim zakonodavstvom, a posebnim stavom je istaknuto da se ovaj zakon primjenjuje na javni i privatni sektor. Zakon sadrži nove posebne oblike diskriminacije: "uznemiravanje", "seksualno uznemiravanje" i "rasna diskriminacija". Takođe, data je i sveobuhvatna definicija "govora mržnje" i sankcionisana na odgovarajući način, u okviru ovog zakona. Obaveza vođenja evidencije o svim slučajevima diskriminacije koju su do sada vodili sudovi, organi za prekršaje i inspekcije, sada je proširena i na tužilaštvo i policiju.

Izmjene kojima je značajno unaprijeđen tekst Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda CG obezbjeđuje se transparentniji postupak izbora kandidata za Zaštitnika od strane Predsjednika države; uvedena je obaveza prijema Zaštitnika na njegov zahtjev, bez odlaganja i ta obaveza proširena je na sve starješine organa sa kojima će, od sada, Zaštitnik imati mogućnost direktnog sastajanja.

Proširena su ovlašćenja u vršenju poslova zaštite od torture u saradnji sa Potkomitetom Ujedinjenih nacija za prevenciju od torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka. U vezi sa postizanjem veće "finansijske nezavisnosti" izmjenama i dopunama značajno se unaprijedila finansijska pozicija Institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Uvrštena je i norma koja omogućava Zaštitniku da samostalno odlučuje o zasnivanju radnog odnosa, pravima, obavezama i odgovornostima zaposlenih u Službi i nije dužan da pribavlja potvrde, odobrenja ili saglasnosti od ministra nadležnog za poslove budžeta.

8.2. Obrazovanje

Sistemske zakoni u oblasti obrazovanja uvažili su koncept opšte ustavne garancije o obrazovanju manjina, na nivou opštih ciljeva i principa obrazovanja i pojedinačnih odredbi. Suštinski, sistem je usmjeren na integraciju manjina, uz očuvanje njihovog identiteta.

Učenici manjinskih zajednica imaju pravo za obrazovanje na maternjem jeziku. Akcenat je na nastavnom planu i programu koji uključuje teme iz domena maternjeg jezika i književnosti, istorije, umjetnosti i kulture manjina i druge sadržaje koji promoviše međusobnu toleranciju i suživot.

Nastava na albanskom jeziku organizovana je na svim nivoima obrazovanja, od predškolskog do visokog (Tabele 1, 2, 3, 4).

Tabela 1: Nastava na albanskom jeziku u školskoj 2014/15 godini

Nivo obrazovanja	Opština	Škola	Ukupno
Predškolsko	Plav	Dječiji vrtić	39
Predškolsko	Podgorica	Đina Vrbica	29
Predškolsko	Ulcinj	Solidarnost	208
			276
Osnovno	Bar	Đerđ Kastrioti Skenderbeg	118
Osnovno	Plav	Džafer Nikočević	170
Osnovno	Plav	Hajro Šahmanović	80
Osnovno	Podgorica	29. novembar	175
Osnovno	Podgorica	Đerđ Kastrioti - Skenderbeg	33
Osnovno	Podgorica	Jedinstvo	75
Osnovno	Podgorica	Mahmut Lekić	607
Osnovno	Rožaje	Daciće	25
Osnovno	Ulcinj	Bedri Elezaga	472
Osnovno	Ulcinj	Boško Strugar	260
Osnovno	Ulcinj	Marko Nuculović	40
Osnovno	Ulcinj	Maršal Tito	731
			2786
Srednje	Plav	Srednja mješovita škola "Bećo Bašić"	89
Srednje	Podgorica	Gimnazija "25. maj"	381
Srednje	Ulcinj	Gimnazija "Drita"	81
Srednje	Ulcinj	Srednja mješovita škola "Bratstvo jedinstvo"	669
			1220

Tabela 2: nastava na albanskom jeziku/predškolske ustanove

Opština	Ustanova	Broj dece
Bar	Vukosava Ivanović-Mašanović	18
Plav	Dječiji vrtić	37
Podgorica	Đina Vrbica	27
Ulcinj	Solidarnost	209

Tabela 3: Nastava na albanskom jeziku/osnovne škole

Opština	škola	broj učenika
Bar	Đerđ Kastrioti Skenderbeg	113
Gusinje	Džafer Nikočević	153
Plav	Hajro Šahmanović	88
Podgorica	29. novembar	181
Podgorica	Đerđ Kastrioti - Skenderbeg	33
Podgorica	Jedinstvo	70
Podgorica	Mahmut Lekić	605
Rožaje	Daciće	24
Ulcinj	Bedri Elezaga	459
Ulcinj	Boško Strugar	246
Ulcinj	Marko Nuculović	47
Ulcinj	Maršal Tito	751

Tabela 4: Nastava na albanskoj jeziku/srednje škole

Opština	Škola	broj učenika
Plav	Srednja mješovita škola "Bećo Bašić"	82
Podgorica	Gimnazija "25. maj"	329
Ulcinj	Srednja mješovita škola "Bratstvo jedinstvo"	647
Ulcinj	Gimnazija "Drita"	65

Pored sadržaja uključenih u redovne predmetne programe, na raspolaganju je mogućnost da kroz 20% otvorenog sadržaja prepoznaju specifičnosti u smislu nacionalne kulture, istorije, umjetnosti...

Nastavni predmet Građansko vaspitanje uveden je kao obavezni predmet u osnovnoj školi, dok je izborni predmet u gimnaziji. Osim toga, elementi multikulturalnosti i specifičnosti naroda su potencirani i kroz reviziju predmetnog programa istorija. Osim toga revizija predmetnih programa Likovna kultura/Likovna Umjetnost i Muzička kultura/Muzička umjetnost podstiče interkulturalnu razmjenu i bogatstvo različitosti. Potom, definisane su međupredmetne oblasti u osnovnoj školi: Obrazovanje za i o ljudskim pravima ima cilj da učenici: razumiju kako se u grupi raspravlja i donose pravila ponašanja; kako se dijele zaduženja i preuzima odgovornost; kako se odlučuje i donosi zajednički cilj, i u grupi odgovorno postupaju; kako se u grupi obezbjeđuje ravnopravnost i bori protiv diskriminacije i sl.

Zavod za školstvo radi na profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju nastavnika. Nudi se niz programa koji se u cjelini ili kroz teme odnose na ljudska prava i interkulturalnost.

Tabela 5: Realizovani programi obuke Zavoda za školstvo (2015)

Program obuke	Broj učesnika	Broj seminara
Kreativno rješavanje konflikata u učionici	35	1
Borba protiv diskriminacije u fizičkom vaspitanju i sportu	19	1
Osnovni koncepti nastavnog programa Građansko vaspitanje	28	1
Obrazovanjem protiv predrasuda	35	1
Inkluzivno obrazovanje: Vrtić po mjeri djeteta	32	1
Komunikacijske vještine u nastavi	36	1
Razvoj kritičkog mišljenja	60	2
Metode rada u nastavi Građanskog vaspitanja	33	1
Kooperativno učenje u cilju ostvarivanja pozitivne konstruktivne klime u školi	31	1
Osnovi koncepti nastavnog predmeta Građansko vaspitanje	28	1
Metode rada u nastavi Građanskog vaspitanja	33	1
Integrisanje principa rodne ravnopravnosti u obrazovnim institucijama	27	1

Tabela 5: Realizovani forumi za nastavnike, broj učesnika i foruma (2015)

Predmet i tema foruma	Broj učesnika	Broj foruma
Učenje demokratije (prezentacija Zbirke modela za obrazovanje za demokratsko građanstvo i ljudska prava)	33	1
Nastavnici i stručni saradnici u osnovnoj školi: Učiti kako živjeti zajedno – prevencija nasilja u školama	38	1
Istorija: Nekad smo živjeli zajedno	30	1

U okviru projekta Savjeta Evrope i Evropske unije "Regionalna podrška inkluzivnom obrazovanju" cilj je socijalna inkluzija i kohezija u najširem značenju. Sprovodi se u sedam osnovnih i srednjih škola: OŠ „Vuk Karadžić“ Podgorica, OŠ „Mileva Lajović - Lalatović“ Nikšić, OŠ „Mustafa Pećanin“ Rožaje, Srednja mješovita škola "Bećo Bašić" Plav, Srednja mješovita škola "Ivan Goran Kovačić" Herceg Novi, Gimnazija "Tanasije Pejatović" Pljevlja i Srednja stručna škola "Sergije Stanić" Podgorica u kojima se zastupa različitost među svim učenicima. Škole su realizovale projekte u ukupnim iznosima od 15.000 eura koji su bili orijentisani ka nabavci didaktike, opremanju škola, promovisanju inkluzivne kulture. Nastavnici su kroz tzv. "teacher-net" imali priliku da prođu obuke na osnovu kreiranog paketa obuka za inkluzivno obrazovanje i da učestvuju u studijskim pošetama. Održan je inkluzivni dan na glavnom gradskom Trgu u Podgorici, Konferencija za vršnjačko učenje 12-15 oktobra 2015 u Baru. Pet škola dodatno je uključeno u projekat i predstavnici prošli obuku koja je bila orijentisana ka razvoju školskih inkluzivnih akcionih planova: JU OŠ „Sutjeska“, Podgorica, JU OŠ „Luka Simonović“, Nikšić, JU OŠ „Pavle Žižić“, Bijelo Polje, JU OŠ „Orjenski bataljon“, Herceg Novi i JU Gimnazija „Slobodan Škerović“, Podgorica.

Na Univerzitetu Crne Gore pri Filozofskom fakultetu u Nikšiću realizuje se studijski program Obrazovanje učitelja na albanskom jeziku. Studijske 2015/2016 godine u prvu godinu studija upisano je 11, a 64 studenta je regulisalo svoj status.

U oblasti obrazovanja Roma i Egipćana fokus je na punoj integraciji.

Predškolsko vaspitanje i obrazovanje od presudnog su značaja za sveukupan rast, razvoj i formiranje ličnosti deteta. Za školsku 2014/15. godinu su Pripremni vrtići upriličeni za ukupan broj 108 dece Romske i Egipćanske populacije koja su stekla pravo na upis u osnovnu školu, školske 2015/16. godine, a koja do sada nijesu bila obuhvaćena niti jednim sistemskim oblikom ili programom vaspitanja i obrazovanja. Program se samostalno realizuje već četvrtu godinu i bilježi porast broja uključenih predškolskih ustanova. Sada sje to 8 javnih predškolskih ustanova: JPU „Đina Vrbica“, Podgorica, „Dragan Kovačević“, Nikšić, JPU „Radmila Nedić“ - Berane, „Bambi“ – Tivat, „Naša radost“ - Herceg Novi, JPU „Solidarnost“, Ulcinj, „Vukosava Ivanović-Mašanović“, Bar i „Dušo Basekić“, Bijelo Polje. Cilj je podsticanje jezičkih znanja i vještina komunikacije, povećanje stepena socijalizacije među decom, sve u svrhu pripreme za redovno školovanje. U tu svrhu je osim predškolskih aktivnosti propisanih nastavnim programom, upriličen i niz priredbi otvorenog tipa, izleta i sl. Aktivnosti koje su pratile i podržale konkretan program su podrazumijevale kontakt sa porodicama, RE zajednicom, lokalnom samoupravom, opštinskim organizacijama Crvenog krsta, centrima za socijalni rad, školama u koje su sve sva deca upisala. Zavod za školstvo je sproveo obuku i podržao angažman RE medijatora. Za decu je obezbijeđena ishrana tokom boravka, prevoz, higijenski paketići, garderoba.

Desegregisano obrazovanje RE dece iz kampova Konik 1 i 2 počelo je školske 2008/09 godine. Aktivnosti predstavljaju postepeno zatvaranje Područne ustanove Škole „Božidar Vuković Podgoričanin“. Danas se odvija u 6 podgoričkih osnovnih škola:

“Božidar Vuković Podgoričanin”, “Marko Miljanov”, “21. maj”, “Savo Pejanović”, “Vladimir Nazor” i “Vuk Karadžić”. Nastava u područnom odjeljenju odvija se jedino u okviru III i IV razreda, a sva ostala đeca su integrisana u 6 gradskih škola. Od školske 2015/16 biće uključena i JU OŠ „Oktoih“. Oko 300 učenika se svakodnevno prevozi do škola kombijem kapacitet 15+1 iz donacije HELP (od prošle godine) I autobusom kapaciteta 62 mjesta (donacija ambasade Japana). Redovno se prate đeca u riziku od napuštanja školovanja, predlažu mjere za prevazilaženje problema, porodice obilaze i ostvaruje neposredan kontakt sa njima (učiteljice, stručni saradnici gradskih škola u saradnji sa šest medijatora). Obezbijedeno je 839 besplatna kompleta udžbenika za I, II i III razred kroz projekat sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, a za ostale udžbenike Ministarstvo prosvjete samostalno obezbijedilo udžbenike.

Redovno se prate đeca u riziku od napuštanja školovanja, predlažu mjere za prevazilaženje problema, porodice obilaze i ostvaruje neposredan kontakt sa njima (učiteljice, stručni saradnici gradskih škola). Vodi se formular o deci u riziku od napuštanja školovanja i samim tim i evidencija od strane odjeljenjskih starješina, a sumiraju ih školski koordinatori za obrazovanje RE učenika (pedagozi/psiholozi). Na redovnim mjesečnim sastancima školskih koordinatora, predstavnika Ministarstva prosvjete, Zavoda za školstvo, lokalnih partnera (centra za socijalni rad, CKCG) se analiziraju unutarškolske aktivnosti u ovom pravcu, i/ili predlažu mjere u saradnji sa partnerima. Šest RE medijatora vodi računa da đeca redovno pohađaju nastavu, saraduju sa nastavnicima i stručnim službama škola u cilju njihove uspješnosti.

Uz podršku REF-a sprovodi se Projekat „Stipendiranje i mentorska podrška za RE studente i učenike srednjih škola u Crnoj Gori“. Formirani su mentorski timovi, čije je zaduženje da prati uspjeh učenika, sprovodi tutorske časove, komunicira sa roditeljima.

8. 3. Kultura

Ministarstvo kulture je u skladu sa članom 128 Zakona o zaštiti kulturnih dobara, Nacionalnim programom razvoja kulture 2011-2015. godine, Programom rada Vlade Crne Gore za 2015. godinu, i rezultatima implementacije projekta Revalorizacija kulturnih dobara Crne Gore, donijelo Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2015. godinu, kojim se kroz ravnomjeran regionalni razvoj pospješuje ravnopravno očuvanje kulturnog identiteta svih manjinskih zajednica u Crnoj Gori. Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara u 2015. godini, kojim je planirano 115 projekata (arheološka i konzervatorska istraživanja 8, integralna zaštita, valorizacija i revalorizacija 2 projekta, konzervatorski projekti i sprovođenje konzervatorskih mjera 69 projekata, edukacija i doedukacija stručnog kadra 1 projekat, popularizacija i prezentacija kulturne baštine 22 projekta, otkup muzejskih predmeta, knjiga, filmske građe za popunjavanje kinotečkog fonda i muzejskih i bibliotečkih zbirki 3 projekata, tehničko-tehnološko osavremenjivanje 10 projekata), obezbijeduje uslove za sveobuhvatno tretiranje kulturnih dobara na teritoriji cijele države. Kao posebno značajni projekti, koji svjedoče o raznolikosti kulturnih izraza manjinskih naroda Crne Gore, u Programu se ističu sljedeći: Izrada konzervatorskog projekta i sprovođenje konzervatorskih mjera na kulturnom dobru „Dvoje vrata Selmanovića“ u Pljevljima; „Sprovođenje konzervatorskih mjera i tehničko-tehnološko osavremenjivanje najstarijih televizijskih zbirki, medijska prezentacija nematerijalne kulturne baštine i popunjavanje kinotečkih fondova; Izrada konzervatorskog projekta i sprovođenje konzervatorskih mjera na kulturnom dobru, „Etnografska zbirka iz Zavičajnog muzeja Bijelo Polje“; Izrada konzervatorskog projekta i sprovođenje konzervatorskih mjera na kulturnom dobru „Careva Džamija, Plav“; Izrada konzervatorskog projekta za kulturno dobro „Ganića kula, Rožaje“, Izrada konzervatorskog projekta i primjena konzervatorskih mjera na kulturnom dobru „Crkva

Sv. Antuna Padovanskog, Cetinje“; Izrada konzervatorskog projekta i sprovođenje konzervatorskih mjera na kulturnom dobru „Sahat – kula, Ulcinj“; Izrada konzervatorskog projekta i sprovođenje konzervatorskih mjera za kulturnom dobru „Kuća Balića, Gusinje“; Dokumentarna TV serija “Izvori blaga – legende, kazivanja, mitovi“; „Artefakti materijalne kulture orijentalno-islamskog segmenta u Crnoj Gori“; Izložba „Turski fermari i berati“; Objavljivanje naučne publikacije „Benediktanci na području Barske nadbiskupije i Kotorske biskupije (9. stoljeće – 1571)“; „Otkup muzejskih predmeta na teritoriji Opštine Berane“;

Programom je obezbijedeno očuvanje kulturnog identiteta svih manjinskih zajednica u Crnoj Gori, te se kroz projekte čiji su realizatori nacionalne i opštinske ustanove klture i druga pravna i fizička lica, koja ispunjavaju uslove, štite i čuvaju kulturna dobra koja odražavaju i ukazuju na multikulturalnost, multikonfesionalnost i multietničnost Crne Gore.

U oblasti kulturno-umjetničkog stvaralaštva i u 2015. godini realizovan je javni konkurs na osnovu kojeg je obezbijedena podrška za produkciju ukupno 162 projekta iz svih oblasti kulture i umjetnosti (likovna umjetnost, muzičko-scenska djelatnost, književnost i književno prevođenje, manifestacije i festivali, pozorišna i filmska produkcija) u ukupnom iznosu od 1.145.795 eura. Među odabranim projektima, uz poštovanje kriterijuma kvaliteta umjetničke produkcije, za sufinansiranje je selektovano ukupno 17 autorskih projekata pripadnika manjinskih naroda i to. 8 autorskih projekata iz oblasti likovne umjetnosti: izložbe Dina Karaila, Abaza Dizdarevića, Zlatka Glamočaka, Irvina Masličića, Ismeta Hadžića, Ibrahima Kurpejovića, Mirsada Koljenovića, Suada Masličića i 9 autorskih projekata iz oblasti književnosti: Adnana Čirgića, Ivana Toskića, Aslana Biše, Braha Adrovića, Edina Smailovića, Kemala Musića, Salka Lubodera, Mirsade Šabotić i Halila Markišića. Pored toga, podržane su i programske aktivnosti centara za kulturu Ulcinj, Berane, Bijelo Polje, Mojkovac, Pljevlja, Plužine, Rožaje, Šavnik, Tivat, Žabljak, kojima se promovišu i predstavljaju multikulturalne vrijednosti Crne Gore.

Ministarstvo kulture nastavlja sa implementacijom medijske regulative kroz različite mjere za ostvarivanje i unapređenje prava na informisanje pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih zajednica na svom jeziku. U okviru informisanja pripadnika manjinskih naroda putem štampanih medija u Crnoj Gori najveći broj se izdaje na albanskom jeziku, a zastupljeni su srpski, hrvatski, romski i bosanski jezik.

Televizija i Radio Crne Gore, shodno zakonskim obavezama, u okviru svojih programa u 2015. godini emitovali su 177 televizijskih i 247 radijskih emisija, posvećenih afirmaciji manjinskih prava u Crnoj Gori.

Medijsko izvještavanje doprinosi upoznavanju tradicije, kulture i uslova u kojima živi romska populacija, što naravno, utiče na njihovu integraciju u sve tokove crnogorskog društva i snaži toleranciju i razumijevanje između različitih kultura, vjera i entiteta.

Zakonom o kulturi (Službeni list Crne Gore broj 49/08) utvrđen je model ostvarivanja kulture na principima slobode stvaralaštva i poštovanja prava na kulturu, uz ravnopravno očuvanje svih kulturnih identiteta i poštovanje kulturne različitosti. Podršku i podsticaj razvoja kulture Ministarstvo kulture obezbjeđuje na nekoliko načina.

8.3.1. Konkurs za najbolji istraživački prilog objavljen u medijima na temu "Socijalna integracija Roma u Crnoj Gori"

U cilju snaženja javne svijesti o integraciji romske populacije u crnogorsko društvo, kao i podsticanja istraživačkog izvještavanja u medijima o inkluziji ove i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori, Ministarstvo kulture je raspisalo Konkurs

za najbolji istraživački prilog objavljen u medijima u 2015. godini, na temu "Socijalna integracija Roma u Crnoj Gori". Pravo prijavljivanja na konkurs imaju štampani tekstovi, radio ili TV emisije, tekstovi na portalima koji unapređuju opštu informisanost građana o socijalnoj integraciji Roma u Crnoj Gori.

8.3.2. Kulturna baština

Zakon o zaštiti kulturnih dobara ("Sl.list Crne Gore" br. 49/10, 40/11), kao jedan od osnovnih mehanizama zaštite, propisuje očuvanje kulturne raznolikosti kroz unapređenje stanja i vrijednosti svih vrsta kulturnih dobara, njegovanje kreativnosti i razumijevanja različitih kultura i kulturnih slojeva, unapređenje dijaloga među kulturama i religijama. Istim Zakonom propisano je da svako ima pravo da, pod jednakim uslovima, individualno ili kolektivno, koristi kulturna dobra, radi učešća u kulturnom životu, uživanja, naučnog napretka ili druge dobrobiti koja iz njega proističe, kao i da doprinosi njegovom obogaćivanju i očuvanju, te da je svako fizičko i pravno lice, uključujući i vjerske zajednice, dužno da poštuje kulturna dobra drugih, na isti način kao i svoja. Cijeneci da je kulturna baština, prepoznata kao važan faktor nacionalne identifikacije, koja predstavlja prioritet svih savremenih državnih politika, Programom zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2015. godinu, planirana je podrška, finansiranje i sufinansiranje programa i projekata od značaja za ostvarivanje javnog interesa u oblasti kulturne baštine Crne Gore, tj. realizaciju projekata i programa iz oblasti konzervatorske, muzejske, bibliotečke, arhivske i kinotečke djelatnosti. Programom za 2015. godinu podržani su projekti iz oblasti konzervatorske, muzejske, bibliotečke, arhivske i kinotečke djelatnosti, a koje su realizovale nacionalne i lokalne javne ustanove i organi državne uprave iz oblasti kulturne baštine, i druga pravna i fizička lica koja ispunjavaju uslove u ukupnom iznosu od **1.125.780,00 €**.

Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara u 2015. godini, kojim je planirano 115 projekta (arheološka i konzervatorska istraživanja 8, integralna zaštita, valorizacija i revalorizacija 2 projekta, konzervatorski projekti i sprovođenje konzervatorskih mjera 69 projekta, edukacija i doedukacija stručnog kadra 1 projekat, popularizacija i prezentacija kulturne baštine 22 projekta, otkup muzejskih predmeta, knjiga, filmske građe za popunjavanje kinotečkog fonda i muzejskih i bibliotečkih zbirki 3 projekata, tehničko-tehnološko osavremenjivanje 10 projekata), obezbjeđuje uslove za sveobuhvatno tretiranje kulturnih dobara na teritoriji cijele države. Kao posebno značajni projekti, koji svjedoče o raznolikosti kulturnih izraza manjinskih naroda Crne Gore, u Programu se ističu sljedeći:

–Izrada konzervatorskog projekta i sprovođenje konzervatorskih mjera na kulturnom dobru „Dvoje vrata Selmanovića“;

–„Sprovođenje konzervatorskih mjera i tehničko-tehnološko osavremenjivanje najstarijih televizijskih zbirki, medijska prezentacija nematerijalne kulturne baštine i popunjavanje kinotečkih fondova;

–Izrada konzervatorskog projekta i sprovođenje konzervatorskih mjera na kulturnom dobru „Etnografska zbirka iz Zavičajnog muzeja Bijelo Polje“;

–Izrada konzervatorskog projekta i sprovođenje konzervatorskih mjera na kulturnom dobru „Careva Džamija, Plav;

–Izrada konzervatorskog projekta za kulturno dobro „Ganića kula, Rožaje;

–Izrada konzervatorskog projekta i primjena konzervatorskih mjera na kulturnom dobru „Crkva Sv. Antuna Padovanskog, Cetinje“;

- Izrada konzervatorskog projekta i sprovođenje konzervatorskih mjera na kulturnom dobru „Sahat – kula, Ulcinj“;
- Izrada konzervatorskog projekta i sprovođenje konzervatorskih mjera za kulturnom dobru „Kuća Balića, Gusinje“;
- Dokumentarna TV serija “Izvori blaga – legende, kazivanja, mitovi”;
- „Artefakti materijalne kulture orijentalno-islamskog segmenta u Crnoj Gori – dinamika i način popunjavanja fondova i njihovog siromašenja prema muzejskim evidencijama i raspoloživoj naučnoj literaturi“;
- Izložba „Turski fermani i berati“;
- Objavljivanje naučne publikacije „Benediktanci na području Barske nadbiskupije i Kotorske biskupije (9. stoljeće – 1571)“ ;
- „Otkup muzejskih predmeta na teritoriji Opštine Berane;

8.3.3. Kulturno-umjetničko stvaralaštvo

Jedan od prioritetnih vidova podrške u kulturi, obezbjeđuje se putem sufinansiranja kulturno-umjetničkog stvaralaštva po osnovu javnog konkursa. Konkursi se objavljuju na godišnjem nivou. Pravo učešća u skladu sa zakonskim kriterijumima otvoreno je za sve učesnike na kulturnoj sceni Crne Gore, kao i pripadnike manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Selekciju projekata za sufinansiranje opredjeljuje kvalitet umjetničke produkcije, inovativnost u programskim sadržajima, reference realizatora kao i promocija multikulturalnih vrijednosti, doprinos očuvanju tradicije i sl.

Značajan vid podrške obezbjeđuje se realizacijom posebnog Vladinog programa „Razvoj kulture na sjeveru“, koji se odnosi na 12 opština sjevernog dijela Crne Gore, gdje većinski dio populacije čine pripadnici manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Po ovom osnovu sufinansirano je 66 projekata opštinskih ustanova kulture sa sjevera i autorskih projekata.

U oblasti kulturno-umjetničkog stvaralaštva i u 2015. godini realizovan je javni konkurs na osnovu kojeg je obezbijedena podrška za produkciju ukupno 162 projekata iz svih oblasti kulture i umjetnosti (likovna umjetnost, muzičko-scenska djelatnost, književnost i književno prevođenje, manifestacije i festivali, pozorišna i filmska produkcija) u ukupnom iznosu od 1.145.795 eura. Među odabranim projektima, uz poštovanje kriterijuma kvaliteta umjetničke produkcije, za sufinansiranje je selektovano ukupno 17 autorskih projekata pripadnika manjinskih naroda i to. 8 autorskih projekata iz oblasti likovne umjetnosti: izložbe Dina Karaila, Abaza Dizdarevića, Zlatka Glamočaka, Irvina Masličića, Ismeta Hadžića, Ibrahima Kurpejovića, Mirsada Koljenovića, Suada Masličića i 9 autorskih projekata iz oblasti književnosti: Adnana Čirgića, Ivana Toskića, Aslana Biše, Braha Adrovića, Edina Smailovića, Kemala Musića, Salka Lubodera, Mirsade Šabotić i Halila Markišića. Pored toga, podržane su i programske aktivnosti centara za kulturu Ulcinj, Berane, Bijelo Polje, Mojkovac, Pljevlja, Plužine, Rožaje, Šavnik, Tivat, Žabljak, kojima se promovišu i predstavljaju multikulturalne vrijednosti Crne Gore.

Ministarstvo kulture na promociji i prezentaciji kulturnih aktivnosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica obezbjeđuje i realizacijom projekata međunarodne saradnje. U tom kontekstu, u okviru međunarodne fondacije Ana Lind, organizovana je panel diskusija pod nazivom “Kulturni izrazi manjinskih identiteta”. Njome su bila obuhvaćena pitanja društvenog, kulturološkog i estetskog pozicioniranja manjinskih izraza u širem prostoru kulture i umjetnosti, kroz sljedeće tematske cjeline: “Ključne socio-kulturološke pojave u procesu emancipacije drugosti”, “Aktivizam i

umjetnost - partikularno ili univerzalno" i "Značaj QUEER kulture i aktivizma u Crnoj Gori".

9. INFORMISANJE

U okviru informisanja pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica putem štampanih medija u Crnoj Gori najveći broj se izdaje na albanskom jeziku, hrvatsko, romskom i bosanskom jeziku. Štampani mediji se uglavnom finansiraju iz sredstava Fonda za manjine, izuzev nedjeljnika „Koha Javore“ i časopisa „Alav“ (finansiran od strane Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina). Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore i člana 3 stav 2 Zakona o medijima, Skupština Crne Gore je na sedmoj sjednici drugog redovnog (jesenjeg) zasjedanja, dana 27. decembra. 2014.godine donijela je Odluku o izdavanju i finansiranju javnog glasila nedeljnika na albanskom jeziku „Koha Javore,,. Godišnji budžet nedeljnika „Koha Javore je 100.000 eura. Nacionalni savjet albancaca u Crnoj Gori na Sastanku održanom Ulcinju 19. 12. 2015 godine je izabrao programski odbor koji čine ; Ilirjana Resulbegović, Albert Camaj, Đek Đonaj, Bekim Čobović, i Ismet Đonbalaj.

Televizija Crne Gore i Radio Crne Gore shodno zakonskim obavezama u svoje programe emituju emisije posvećene afirmaciji manjinskih prava u Crnoj Gori. S ovim ciljem tokom 2015. godine Javni servis RTV Crne Gore je emitovalo sledeće programe:

9.1. Javni servis, Televizija Crne Gore

Emisija: MOSTOVI

(bavi se kulturom, tradicijom i istorijom manjinskih naroda u Crnoj Gori)

Žanr: dokumentarni program, sopstvena produkcija **Trajanje:** oko 25'

Ukupan broj premijerno emitovanih emisija u 2015.godini: 48

Ukupna minutaža emitovanih emisija u 2015.godini: oko 1200'

JANUAR 2015.

4.01. "Tambura i prijatelji"

(emisija o tamburašu Rasku Mustafiću)

11.01. "Sahat kulo ostala bez sata"

(emisija o Neziru i Hamzi Haverić, izvođačima sevdalinki)

17.01. "Vučje doba"

(emisija o albanskom piscu Ridvanu Dibri)

25.01. "Od Plava do Izmira"

(O KUD-u Plavsko jezero)

FEBRUAR 2015.

1.02. "Sevdalinka, bol koja pjeva", I dio

(emisija rađena u saradnji s CEKUM-om)

7.02. "Sevdalinka, bol koja pjeva", II dio

(emisija rađena u saradnji s CEKUM-om)

15.02. "Muzej u Plavu"

(dokumentarna emisija)

22.02. "Sevdalinke u Podgorici" (okrugli sto o sevdalinkama, emisija rađena u saradnji s CEKUM-om)

MART 2015.

- 1.03. "Pjesnici Boke"
(hrvatski pjesnici Miroslav Sindik i Desanka Matijević)
- 8.03. "Aida"
(emisija o koreografu iz Rožaja Aidi Omeranović)
15. 03 "Jevrejska zajednica u Crnoj Gori"
(dokumentarna emisija)
- 22.03. "Veče ilahija i kasida"
(emisija rađena u saradnji s CEKUM-om)
- 29.03. "Priroda čovjeka"
(emisija o slikaru Mirsadu Đurđeviću)

APRIL 2015.

- 5.04. "Stara varoš da te Bog sačuva"
(okrugli sto o staroj varoši u Podgorici, emisija rađena u saradnji s CEKUM-om)
- 12.04. "Hrvatsko nacionalno vijeće u Crnoj Gori"
(dokumentarna emisija)
- 19.04. "Fond za ostvarivanje i zaštitu manjinskih prava Crne Gore"
(dokumentarna emisija)
- 26.04. "Pisac različitih žanrova"
(albanski pisac Anton Gojčaj)

MAJ 2015.

- 3.05. "Od Kuča do Kelna" (romski pisac Ruždija Sejdović)
- 10.05. "Pjesnici Boke" (reprizno)
- 17.05. "Aldemar Ibrahimović, slikar"
(dokumentarna emisija)
- 24.05. "Slavuj iz Ulcinja"
(albanska operna pjevačica Đulije Pelingu)
- 31.05. "Bogatstvo različitosti u Ankari"
(emisija realizovana u saradnji s CEKUM-om)

JUN 2015.

- 7.06. "Rožajska heroina"
(pjesnikinja Mirsada Šabotić)
- 14.06. "Slikar koji pjeva"
(pljevaljski slikar Belis Pojatić)
- 21.06. "Život posvećen muzeju"
(Šučo Redžepagić iz Plava, sakupljač starina)
- 28.06. "Pjesmom da ti kažem"
(pljevaljski izvođač sevdalinki Nedžib Delić)

JUL 2015.

- 5.07. Simboli davnog vremena
(arheološka nalazišta kod Pljevalja)
- 12.07. Pisac i prevodilac
(albanski pisac Nikola Berišaj)
- 19.07. Teferidž
(rožajska etno grupa)

26.07. Vrbički
(pisac Safet Hadrović Vrbički)

AVGUST 2015.

- 2.08. Bogato umjetničko djelo
(hrvatska umjetnost u Boki)
- 9.08. Duh predaka u malom muzeju
(muzeji u Malesiji)
- 16.08. Život na dar Malesiji
(albanski kulturni stvaraoci)
- 23. 08. Običaji Hrvata u Boki
- 30.08. Sevdalinke u Podgorici

SEPTEMBAR 2015.

- 6.09. Čuvar izvorne muzike
- 15. 09. Sjećanje na Zaima Azemovića
- 20.09. Pjesnik stvarnih slika
(pjesnik Ibrahim Hadžić)
- 27.09. Likovna kolonija u Pljevljima
oktobar 2015.
- 4.10. Pisac i prevodilac
- 11.10. Slikar prirode
(beranski slikar Irvin Masličić)
- 18.10. Josip Slade, graditelj
- 25.10. Čuvar bivšeg vremena
(Ibrahim Reković, pisac i slikar)

NOVEMBAR 2015.

- 1.11. Zavičaj u slici
(Mirsad Šabotić, slikar)
- 8.11. Svijet u slici (Hana Skavolini, slikarka)
- 15.11. Multietnička info kuća
- 22.11. Dani kulture manjina 2015. godine
- 29.11. Dani kulture manjina 2015. godine

Emisija Mostovi emitovana je reprizno na drugom programu TVCG i na Satelitskom programu.

Lajmet-(Vijesti): (228x 10')

Žanr: informativni program, sopstvena produkcija

Dinamika emitovanja: radnim danima u 15sati

Trajanje: 10'

Ukupan broj emitovanih emisija u 2015.godini: 228

Ukupna minutaža emitovanih emisija u 2015.godini: 2280'

Dnevna emisija emituje se svakog dana od ponedjeljka do petka, što znači pet dana nedeljno. Emisija traje oko 10 minuta i obuhvata dnevne događaje u zemlji i inostranstvu sa posebnim akcentom na područja gdje žive Albanci u Crnoj Gori.

Mozaiku: (37 x 45')

Žanr: dokumentarno-zabavni program, sopstvena produkcija

Dinamika emitovanja: subotom u 14sati i 10 minuta

Trajanje: 45'

Ukupan broj emitovanih emisija u 2015.godini: 37

Ukupna minutaža emitovanih emisija u 2015.godini: 1665'

Emisija obuhvata uglavnom sporovodne priloge koje pripremaju novinari i saradnici redakcije sa terena, uglavnom sa područja gdje žive Albanci u CG. Obuhvataju razne priloge iz obrazovanja, kulture, stvaralaštva, turizma, poljoprivrede, politike, ekologije i sl. Emituju se i četiri do šest pjesama u svakoj emisiji.

Emisija o Romima: (24 emisije x 30 min.)

Žanr: informativni program

Dinamika emitovanja: petadnevno

Termin emitovanja: ponedjeljak u 19.30

Minutaža: 30'

Ukupan broj realizovanih u 2015.godini: 24

Ukupna minutaža realizovanih emisija u 2015.godini: 720'

Emisije predstavljaju sopstvenu produkciju i dio su plana za 2015.godinu.

Emisije i prilozi koji su emitovani dvojezično sa prevodom na romsko-crnogorski jezik

Govorno-muzička emisija o aktelnim pitanjima života, obrazovanja i integracije romskog stanovništva u Crnoj Gori u društvene tokove. U najvećem dijelu emisije koristi se romski jezik, a govorni sadržaj ilustrovan je romskom muzikom.

RTCG 1

- April - prilog na romskom jeziku dnevnik 2
- Maj - prilog na romskom jeziku dnevnik 2
- Jun - prilog na romskom jeziku dnevnik 2
- Jul - prilog na romskom jeziku dnevnik 2
- Avgust - prilog na romskom jeziku dnevnik 2
- Septembar - prilog na romskom jeziku dnevnik 2
- Oktobar - prilog na romskom jeziku dnevnik 2, emisija „Savore“, polučasovna emisija na romskom jeziku.
- Novembar - prilog na romskom jeziku dnevnik 2, emisija „Savore“, polučasovna emisija na romskom jeziku.
- Decembar - emisija „Savore“, polučasovna emisija na romskom

9.2. IZVJEŠTAJ O PROGRAMU RADIJA CRNE GORE ZA 2015.GODINU

Program na albanskom jeziku i jezicima etničkih grupa

Lajmet (Vijesti): (365 emisija x 3 min.)

Žanr: informativni program

Dinamika emitovanja: svakodnevno

Termin emitovanja: svakodnevno u 8.05 h

Minutaža: 3' (prosječno)

Ukupna broj realizovanih emisija u 2015.godini: 365

Ukupna minutaža realizovanih emisija u 2015.godini : 1095'

Ditari (Dnevnik): (312 emisija x 30 min.)

Žanr: informativni program

Dinamika emitovanja: svakodnevno

Termin emitovanja: radnim danima u 17.30 h

Minutaža: 30'

Ukupan broj realizovanih emisija u 2015.godini: 312

Ukupan minutaža realizovanih emisija u 2015.godini: 9360'

Emisiju čine informacije i izvještaji o dnevnim, domaćim i inostranim aktuelnostima, u prvom redu aktuelnosti od značaja za Albance u Crnoj Gori.

Ne fund te javes (Na kraju nedelje): (52 emisije x 30 min.)

Žanr: informativni program

Dinamika emitovanja: nedeljno

Termin emitovanja: subota 17.30 h

Ukupan broj realizovanih emisija u 2015.godini: 52

Ukupna minutaža realizovanih emisija u 2015.godini: 1560'

Informativno-muzička emisija posvećena tradiciji, kulturi, obrazovanju, poljoprivredi, turizmu i drugim aktuelnim temama za albansko stanovništvo u Crnoj Gori.

Od 13. jula 2011.godine Redakcija na albanskom jeziku priprema i Vijesti dana za Web stranicu RTCG na Internetu. U godini jubileja - pola vijeka programa na albanskom jeziku Radio Crne Gore je proširio emisiju „ Na kraju nedjelje" sa 30 na 50minuta.Emisija je mozaičnog, govorno-muzičkog sadržaja i realizuje se od 17:05 do 18 sati.

Radio emisije o životu, kulturi, običajima, tradiciji i dr. ostalih manjinskih zajednica su realizovane u sklopu redovnih emisija radija „Crne Gore“.

Lokalni javni radio-difuzni servis Radio Bar (redakcija na albanskom jeziku) emituje programske sadržaje na albanskom jeziku kroz informativno-zabavni program pet puta nedjeljno, u trajanju po 45 minuta. Lokani javni radio-difuzni servis - Radio Ulcinj emituje program dvojezično: 70% na albanskom , a 30% na crnogorskom jeziku. Radio Rožaje, Radio Kotor, Radio Tivat, Radio Nikšić, Radio Bar emituju emisije o lokalnim temama i temama o manjinskim narodima. Takođe, krajem 2009. godine je počeo sa emitovanjem programa »Dux-radio«, osnovan "u interesu očuvanja identiteta promoviranja povijesne kulturne baštine te zaštite prava Hrvata kao manjinskog i autohtonog naroda u Crnoj Gori", a osnivač je NVO Hrvatska krovna zajednica "DUX Croatorum". Od 2009. Godine program emituje i srpski radio »Kul«, finansiran od strane Fonda za manjine. Od 08. aprila 2011. godine program emituje i »Romski radio«, finansiran iz sredstava namjenjenih za sprovođenje Strategije za poboljšanje položaja RAE populacije u Crnoj Gori 2008-2012.

Govorno- muzička emisija o aktelnim pitanjima života, obrazovanja i integracije romskog stanovništva u Crnoj Gori u društvene tokove. U najvećem dijelu emisije koristi se romski jezik, a govorni sadržaj ilustrovan je romskom muzikom.

U minulom kvartalu dominirale su teme iz svakodnevnog života, stambeni problemi, problemi zapošljavanja, komunikacije, obrazovanja, kulture, kao i informacije o radu nevladinih organizacija koje se bave integracijom Roma u društvene tokove.

U periodu od 21.09.2015. do 04.10.2015, emitovano je 28 emisija dvojezično sa reprizama u pet ciklusa.

PRVI CIKLUS: ISTORIJA ROMA – ISTORIJA RROMANI

- Prva legenda o dolasku Roma na Balkan
- Druga legenda dolaska Roma u Crnu Goru
- Mapa puta dolaska Roma iz Indije do Balkana
- Jezik, pisana i govorna reč kod Roma

DRUGI CIKLUS: ROMSKI JEZIK – RROMANI ČHIB (u periodu od 05.10.2015 do 18.10.2015)

- Romski jezik i sličnost sa hindu i urdu jezikom
- Primena afrikata i supstitucije u romskom jeziku
- Dijalektološke razlike u romskom jeziku
- Primeše tuđjih reči u romskom jeziku

TREĆI CIKLUS : ROMSKA MITOLOGIJA – RROMANI MITOLOGIJA (u periodu od 19.10.2015. do 01.11.2015)

- Pojam mita, kulta i religije kod Roma
- Religija, magija i običaji
- Smisao žrtvenog obreda u ritualima
- Mit i folklora

ČETVRTI CIKLUS: MITSKO U ZAGONETKAMA – MITSKO ANDE GARADINE ALAVA (u periodu od 02.11.2015 do 15.11.2015.)

- Vjetar, noć, vatra
- Bog, čekić, mjesec, zvijezde
- Jabuka, kruška, oblak
- Sjekira, čekić, nakovanj

PETI CIKLUS: ANTROPOLŠKI CIKLUS KOD ROMA- ANTROPOLUTNO CIKLUSO KE ROMA (od 16.11.2015 do 16.12.2015.)

- Rodjenje djeteta
- Krštenje, (sunset) ili (strižba djeteta)
- Svadbeni običaji kod parvoslavnih Roma
- Svadbeni običaji kod Roma muslimanske vjeroispovesti
- Svadbeni običaji kod Roma Čergara
- Svadbeni običaji kod Roma Tamara i Dasikane
- Vjeridba kod Roma i obredi
- Smrt i pogrebni običaji kod Roma pravoslavaca
- Smrt i pogrebni običaji kod Roma muslimanske vjeroispovesti
- Romski sud i politički simboli kod Roma
- Slave, svetkovine i simbolička struktura kod Roma
- Solidarnost kod Roma.

Redakcija Hronike Podgorice o Romima I manjinskim grupama emitovala je 10 rubrika.

10. UPOTREBA JEZIKA I PISMA

Ljudska prava u Crnoj Gori garantovana su i zaštićena Ustavom Crne Gore, zakonima i ostalim propisima donijetim u skladu sa Ustavom, uz obezbijedenje najvećeg stepena poštovanja međunarodnih standarda u oblasti sprovođenja i zaštite ljudskih prava i sloboda.

Ustav posvećuje veliku pažnju zaštiti identiteta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica kojima se jemče prava i slobode koje mogu koristiti pojedinačno i u zajednici sa drugima.

Ministarstvo unutrašnjih poslova – Uprava policije obezbjeđuje poštovanje i zaštitu ljudskih prava, kao i zaštitu posebnih manjinskih prava i sloboda, prilikom

izvršavanja svojih poslova i zadataka, u skladu sa nadležnostima i ovlaštenjima, poštujući Ustav, zakone i druge propise, kao i Kodeks policijske etike.

Takođe, Ministarstvo unutrašnjih poslova, u skladu sa administrativnim i kadrovskim kapacitetima, posebnu pažnju posvećuje zaštiti prava službenika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, u skladu sa Ustavom Crne Gore, Zakonom o državnim službenicima i namještenicima i Zakonom o manjinskim pravima i slobodama.

Pri izradi rješenja kojim se priznaju različita prava državnih službenika i namještenika, upotrebljava se službeni jezik, jer trenutno ne postoje administrativni kapaciteti da se rješenja, kao i drugi pravni akti, izrađuju na maternjem jeziku službenika koji pripadaju manjinskim narodima.

11. RASELJENA/INTERNO RASELJENA LICA

Trajno rješavanje pravnog statusa raseljenih lica iz bivših jugoslovenskih republika i interno raseljenih lica sa Kosova koja borave u Crnoj Gori omogućeno je priznavanjem prava na stalno nastanjenje ili privremeni boravak, kroz donošenje Zakona o dopunama Zakona o strancima, koji je stupio na snagu 7. novembra 2009. godine. Podsjećanja radi, rok za podnošenje zahtjeva za regulisanje statusa, propisan ovim zakonom, bio je dvije godine, tj. do 7. novembra 2011. godine. Nakon toga, rok za podnošenje zahtjeva za regulisanje statusa ovih lica je produžavan još tri puta, tako da je donošenjem Zakona o izmjenama Zakona o strancima („Službeni list CG“, broj 61/13), krajnji rok u kojem raseljena i interno raseljena lica mogu podnositi zahtjev za odobravanje stalnog nastanjenja i privremenog boravka do tri godine, produžen do 31.12.2014. godine.

Takođe, rješavanje statusa ovih lica u proteklom periodu bilo je moguće i kroz prijem u crnogorsko državljanstvo, shodno postojećoj zakonskoj regulativi, što je jedan broj njih i iskoristio.

11.1. Sprovedene aktivnosti

Vlada Crne Gore donijela je Strategiju za trajno rješavanje pitanja koja se tiču raseljenih i interno raseljenih lica, sa posebnim osvrtom na područje Konik, sa godišnjim akcionim planovima za njenu implementaciju, koji sadrže čitav set konkretnih aktivnosti i mjera u cilju regulisanja statusa ovih lica.

Još jedan primjer posvećenosti Vlade Crne Gore, odnosno Ministarstva unutrašnjih poslova da pruži pomoć interno raseljenim licima sa Kosova u pogledu pribavljanja potrebne dokumentacije, predstavlja i iniciranje i zaključivanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Kosova o naknadnom upisu interno raseljenih lica sa Kosova koja borave u Crnoj Gori u osnovne registre i registar državljana Republike Kosova, koji je potpisan u junu 2011. godine.

Takođe, podsjećamo da je 6. marta 2014. godine, u Podgorici, potpisan Memorandum o saradnji između Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva rada i socijalnog staranja i Visokog komesarijata Ujedinjenih nacija za izbjeglice (UNHCR), u cilju konačnog rješavanja pravnog statusa raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori. Memorandum sadrži jasan prikaz aktivnosti koje će se sprovesti u 2014. godini, sa ciljem konačnog rješavanja pravnog statusa raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori. U cilju realizacije mjera i aktivnosti iz Memoranduma, formiran je operativni tim u čijem sastavu su, pored predstavnika državnih organa i predstavnici UNHCR-a.

Dopunom Memoranduma o saradnji, koji je potpisan početkom 2015. godine, produžen je rok njegove važnosti do 31. XII 2015. godine, čime su se stvorili uslovi za nastavak aktivnosti Operativnog tima i mobilnih timova Kosova, kako bi se pružila pomoć u pribavljanu neophodnih dokumenata svim interno raseljenim licima koja su podnijela zahtjev do 31.12.2014. godine.

Kombinovani mobilni biometrijski timovi MUP-a Crne Gore, MUP-a-Agencije za civilnu registraciju Kosova, UNHCR i NVO "Pravni centar" su intezivno pružali pravnu i praktičnu pomoć IRL sa Kosova koja od kraja 90-tih borave u Crnoj Gori. Tokom druge polovine 2014. godine i u 2015. godini realizovano je ukupno 7 radnih posjeta, po 5 radnih dana, u Kampu na Koniku i svim drugim kampovima, smještajima i privatnim kućama na jugu i sjeveru Crne Gore. Tokom svih pomenutih posjeta pružene su za ukupno 1268 IRL sljedeće konkretne administrativne vrste pomoći i podrške:

- 508 lica dobilo pasoše Kosova,
- 307 lica dobilo birth extract ili ličnu kartu Kosova,
- 325 ostalo u fazi intervjuja i otvorenih procedura,
- 99 lica se vratili na Kosovo, umrlo ili otišlo za Njemačku,
- 29 lica trebaju pribavljanje dokumentacije u Crnoj Gori, da bi se izvršili

upisi na Kosovu.

Tokom maja i septembra 2015. godine, u izbjegličkim kampovima i smještajima u Crnoj Gori pružena je pravna pomoć oko pribavljanja osnovne dokumentacije ili podnošenja zahtjeva za regulisanje statusa u Crnoj Gori.

Sem navedenog MUP CG, MUP KS, OSCE i UNHCR su, krajem 2015. godine, pripremili radnu verziju zaključaka povodom nastavka rada u 2016. godini, koji mogu biti korisni za šire sagledavanje problematike:

Sva buduća zvanična komunikacija oko organizacija posjeta Crnoj Gori će se odvijati između ovlašćenih predstavnika Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore i Ministarstva unutrašnjih poslova Kosova kako bi se osiguralo da svi učesnici u procesu imaju poslednje informacije vezane za posjete;

1. S obzirom da je ostalo još 600-650 lica kojima treba pomoći sa dokumentima dogovoreno je da se u 2016. godini organizuju 4 posjete mobilnog tima MUP-a Kosova Crnoj Gori, i to: u poslednjoj sedmici februara, u poslednjoj sedmici maja, u poslednjoj sedmici septembra, i u poslednjoj sedmici novembra 2016. godine;

2. U roku od dvije nedjelje od završetka VII posjete Crnoj Gori (održane od 30. novembra do 5. decembra 2015. godine) MUP Kosova će MUP-u Crne Gore uputiti zvaničan izvještaj sa posjete (navodeći broj podijeljenih dokumenata tokom posjete i imena lica kojima dokumenta nisu podijeljena). Isti izvještaji će biti poslani MUP-u Crne Gore i nakon svih budućih posjeta, u istom roku.

Kao novina, od VII posjete, MUP Kosova će, uz navedeni izvještaj, MUP-u Crne Gore slati i ukupan spisak lica koja su do sada razmijenjena između Crne Gore i Kosova sa navođenjem u kojoj fazi rada se nalaze predmeti na listi. MUP Crne Gore će, kroz komentarisane liste dobijene od MUP-a Kosova, informisati MUP Kosova o licima koja ne žive više u Crnoj Gori, koja su preminula, ili koja su na drugi način regulisala svoja dokumenta. Na ovaj način će se obezbijediti ažurnost informacija između dva MUP-a i zajedničko planiranje budućih posjeta. Posebno će se voditi računa da se uz predmete koji do sada nisu intervjuisani, ili za koje se nije otišlo dalje od faze intervjuja, navede detaljan opis aktivnosti koje treba preduzeti, na Kosovu ili u Crnoj Gori, kako bi se pomoglo tim licima da dobiju potrebna dokumenta;

3. Odmah nakon primanja izvještaja navedenog pod tačkom 3 MUP Kosova i MUP Crne Gore će zajednički raditi na listi korisnika koje treba obići tokom sljedeće posjete. Vodiće se računa o tome da ukupan broj lica koje treba obići ne prelazi 400 lica, da ukupan broj članova mobilnog tima MUP-a Kosova ne prelazi 5 ili 6 lica, i da period rada

u Crnoj Gori ne prelazi period nedjelja (kao dan dolaska) - petak do ručka (kao dan povratka na Kosovo nakon ručka);

4. Ukoliko se neko lice kojem je kosovski tim donio dokumenta ne odazove na dva poziva za posjetu, smatraće se da lice nije pokazalo interes za pribavljanje dokumenata, i taj predmet će se obustaviti;

5. Kako bi se obezbjedila finansijska i terenska podrška sprovođenju Sporazuma iz 2011. godine, na osnovu koga se i održavaju posjete mobilnog tima MUP-a Kosova Crnoj Gori, MUP Crne Gore i MUP Kosova ce se zajedničkim pismom obratiti UNHCR-u Kosovo, UNHCR-u Crna Gora i OSCE-u Crna Gora sa molbom za nastavak podrške u sprovođenju planiranih aktivnosti u 2016. godini. Nacrt pisma će pripremiti MUP Kosova i poslati MUP-u Crne Gore na komentar, kako bi se pismo uputilo navedenim organizacijama najkasnije do 24. decembra 2015. godine;

6. U slučaju potrebe za intenzivnijom komunikacijom, prvenstveno u vezi sa slučajevima koji nisu otišli dalje od faze intervjua, oba MUP-a su izrazila spremnost da se sastaju između dvije posjete, na Kosovu ili u Crnoj Gori, kako bi dogovarali modele za naknadni upis u građanske registre Kosova lica koja do sada nisu upisana.

11.2. Statistika

U periodu od 7. 11.2009. godine (datum stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona o strancima), zaključno sa 31.12.2015. godine, raseljena lica i interno raseljena lica su podnijela ukupno 14.037 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja i privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je 12.188 zahtjeva, dok je po 1.849 zahtjeva postupak u toku. Razvrstano po kategorijama, ova statistika izgleda na sljedeći način:

➤ Raseljena lica

U periodu od 07.11.2009. godine, zaključno sa 31.12.2015. godine, raseljena lica su podnijela ukupno 4.678 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja, riješeno je 4.547 zahtjeva, dok je po 131 zahtjeva postupak u toku.

➤ Interno raseljena lica

U periodu od 07.11.2009. godine, zaključno sa 31.12.2015. godine, interno raseljena lica su podnijela ukupno 7.916 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja riješeno je 7.039 zahtjeva, dok je po 877 zahtjeva postupak u toku.

➤ Privremeni boravak do tri godine - raseljena lica

U periodu od 07.11.2009. godine, zaključno sa 31.12.2015. godine, raseljena lica su podnijela ukupno 300 zahtjeva za odobravanje privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je 241 zahtjeva, dok je po 59 zahtjeva postupak u toku.

➤ Privremeni boravak do tri godine - interno raseljena lica

U periodu od 07.11.2009. godine, zaključno sa 31.12.2015. godine, interno raseljena lica su podnijela ukupno 1.144 zahtjeva za odobravanje privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je 361 zahtjeva, dok je po 783 zahtjeva postupak u toku.

12. AKTIVNOSTI UPRAVE POLICIJE KROZ KOJE JE REALIZOVANA JEZIČKA RAVNOPRAVNOST

Preventivne aktivnosti

– Prevencija narkomanije, vršnjačkog nasilja i alkoholizma kod školske omladine:

- U cilju sprečavanja vršenja prekršaja i krivičnih djela od strane pojedinih učenika, pogotovo završnih razreda, svim stanicama policije centara i odjeljenja bezbjednosti dostavljen je instruktivni telegram od strane direktora Uprave policije, br. 45/14, od 20. aprila 2015. godine, po kojem su dužni pristupiti izradi preventivnih planova u vezi sa sprečavanjem i eliminisanjem uzroka, a samim tim i posledica vezanim za devijantno i problematično ponašanje pojedinih učenika pred završetak školske godine. Preventivnim planovima obuhvaćene su škole i školska dvorišta, kao i druga mjesta u blizini školskih objekata i mjesta gde se okuplja veći broj učenika ili održavaju polumaturske i maturske svečanosti.

Aktivnosti su realizovane u saradnji sa službenicima kriminalističke policije, upravama škola, inspeksijskim službama i drugim subjektima zajednice.

- U saradnji sa školama i subjektima lokalnih zajednica organizovana je izrada prigodnih promotivno - edukativnih materijala sa ciljem edukacije učenika i poboljšanju njihove bezbjedonosne kulture. U okviru edukativno-obrazovnih aktivnosti težište je dato na prevenciji vršnjačkog nasilja, prevenciji upotrebe opojnih droga i konzumiranja alkohola. Edukativne sadržaji izvođeni su isključivo uz potpuno učešće i saglasnost uprava škola.

U sklopu prevencije vršnjačkog nasilja, Uprava policije je u saradnji sa misijom OEBS-a obezbijedila 1300 edukativno-promotivnih postera, štampani na crnogorskom i albanskom jeziku, koji su distribuirani svim stanicama policije. Stanice policije su u okviru prevencije vršnjačkog nasilja i sprovođenja akcije «STOP nasilju» izvršili postavljanje postera na pogodnim javnim mjestima i javnim ustanovama, kao što su vaspitno -obrazovne, zdravstvene, kulturne, sportske i slično.

– Prevencija učešća u saobraćaju:

- U stanicama policije, u toku mjeseca septembra i oktobra 2015. godine, realizovana je planska aktivnost »Čas bezbjednosti u saobraćaju«. Čas bezbjednosti je održan u okviru prevencije i rada policije u zajednici kroz saradnju stanica policija i uprava škola. Planirana aktivnost realizovana je u gradskim osnovnim školama kao i u pojedinim isturenim odjeljenjima koja se nalaze na seoskom području. Prilikom održavanja »Časa bezbjednosti u saobraćaju« učenici su upoznati sa osnovnim mjerama bezbjednosti u saobraćaju, kao i sa dijelom opreme i tehničkih sredstava sa kojima raspolaže saobraćajna policija. U saradnji sa misijom OEBS-a odštampano je 10.000 rasporeda časova na crnogorskom i albanskom jeziku, sa edukativnim porukama koji su od strane službenika policije podijeljeni svim učenicima I razreda. Navedena aktivnost je medijski praćena od dijela medija u Crnoj Gori.

- U saradnji sa dijelom stanica policije, posebno u Ulcinju, zbog čestih saobraćajnih nezgoda čiji su uzročnici domaće životinje na putu, organizovana je planska preventivna akcija bezbjednosti u saobraćaju. Akcija se odnosila na upotrebu zaprežnih vozila i gonjenje životinja na putevima, sa ciljem eliminisanja uzroka ugrožavanja javnog saobraćaja. U sklopu preventivne akcije izvršeno je štampanje edukativno-promotivnog materijala, na crnogorskom i albanskom jeziku, koji se dostavljao vlasnicima domaćih životinja koji su nastanjeni u blizini saobraćajnica. Preventivna aktivnost je usmjerena i na zaštitu domaćih životinja koje se bez nadzora vlasnika mogu naći na putnim pravcima.

- Službenici Sektora granične policije koji vrše nadzor, kontrolu prelaženja državne granice i operativne poslove prema granici Albanije i Kosova, pohađaju osnovni kurs albanskog jezika.

- U cilju boljeg informisanja turista tokom prošle ljetnje turističke sezone, na svim graničnim prelazima pripadnici Uprave policije, Sektora granične policije dijelili su brošure (Osnovne informacije za strance koji dolaze u Crnu Goru), prevedene na 5 jezika (između ostalog i na albanskom jeziku), sa osnovnim informacijama za strance koji dolaze u Crnu Goru, kako bi se turisti bolje upoznali sa obavezama koje imaju prilikom prelaska državne granice Crne Gore.

- U cilju transparentnosti i poštovanja ljudskih prava zadržanih lica MUP-UP, svakom zadržanom licu uručuje se tzv. "Informativni list za zadržano lice", čiji prijem potvrđuju sva zadržana lica svojeručnim potpisom. Informativni list je korigovan, shodno izmjenama Zakona o unutrašnjim poslovima i Zakonika o krivičnom postupku, i štampan na više jezika (crnogorki, engleski, njemački, ruski, albanski, romski) na kojem su navedena prava zadržanog lica.

- Diskriminacija je u pravnom poretku Crne Gore inkriminisana krivičnim zakonodavstvom, kao i posebnim zakonom (Zakon o zabrani diskriminacije).

- Član 443 KZ propisao je krivično djelo rasna i druga diskriminacija koje se odnosi na lice koje na osnovu razlike u rasi, boji kože, nacionalnosti, etničkom porijeklu ili nekom drugom ličnom svojstvu krši osnovna ljudska prava i slobode zajamčena opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i ratifikovanim međunarodnim ugovorima od strane Crne Gore, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina. Uprava policije je, u 2015. godini, registrovala dva krivična djela iz člana 443 Krivičnog zakonika „rasna i druga diskriminacija" i podnijela dvije krivične prijave kojima su oštećena tri lica, od kojih su dva ženskog pola a jedno muškog pola.

- Zakonom o javnom redu i miru, u članu 19, propisano je da ko na javnom mjestu govorom, natpisom, znakom ili na drugi način vrijeđa drugog po osnovu nacionalne, rasne ili vjerske pripadnosti, etničkog porijekla ili drugog ličnog svojstva, kazniće se novčanom kaznom od 250 eura do 1.500 eura ili kaznom zatvora do 60 dana. Prema podacima iz Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova, u 2015. godini, registrovan je 21 prekršaj koji se odnosi na vrijeđanje nacionalnih osjećanja.

- Takođe, shodno odredbama Zakona o zabrani diskriminacije potrebno je unijeti i statističke podatke o evidentiranim slučajevima diskriminacije koji su prijavljeni Upravi policije MUP-a, za period od 1. januara do 31. decembra 2015. godine.

- Uprava policije je registrovala 19 slučajeva u vezi diskriminacije (tri po osnovu nacionalne pripadnosti) od kojih 13 po nepoznatom izvršiocu kojima je prijavljeno 22 lica. Zamjenik osnovnog državnog tužioca je tri prijave prekvalifikovao u krivično djelo -dvije u čl.433 KZCG.(rasna i druga diskriminacija) i jednu u čl.168 KZ CG (ugrožavanje sigurnosti), a u četiri slučaja ZODT se izjasnio da nema elemenata krivičnog djela i prekršaja. Procesuirano je 15 slučajeva.

Ministarstvo unutrašnjih poslova - Uprava policije će nastaviti aktivnosti na ispunjavanju nacionalnih i međunarodnih obaveza u promociji i zaštiti ljudskih prava i primjeni standarda u pojedinačnim oblastima.

13. RAZVOJNA I EKONOMSKA POLITIKA

Jedan od ekonomskih imperativa Crne Gore je ujednačen regionalni razvoj. Ova činjenica je veoma značajna i sa aspekta zaštite i unapređenja manjinskih prava, s obzirom na činjenicu da je veliki broj manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih

zajednica skoncentrisan na manje razvijenim sjevernim područjima. Strategijom manjinske politike je ekonomski razvoj sredina sa znatnim učešćem manjinske populacije prepoznat kao oblast kojoj se treba posvetiti još veća pažnja, zbog toga je ovim Izvještajem dat kratak prikaz aktivnosti i na tom polju.

13.1. Izrada planskih dokumenata

U toku 2015. godine, donijeti su sljedeći državni planski dokumenti: Državna studija lokacije "Virpazar", Izmjene i dopune Državne studije lokacije "Sektor 38 - Bigova" i Izmjene i dopune Lokalne studije lokacije "Trašte".

U postupku izrade je više značajnih planskih dokumenta, a za namjenu ovog Izvještaja treba izdvojiti: Prostorni plan posebne namjene za Durmitorsko područje koji je utvrđen na sjednici Vlade Crne Gore održanoj 17.12.2015.g. i proslijeđen Skupštini Crne Gore na donošenje (ugovorena vrijednost 950.000€); Prostorni plan posebne namjene za obalno područje Crne Gore (ugovorena vrijednost 1.395.777 €); Prostorni plan posebne namjene Nacionalnog parka "Prokletije" (ugovorena vrijednost 319.515 €); Prostorni plan posebne namjene Nacionalnog parka "Skadarsko jezero" (ugovorena vrijednost 314.160 €); Detaljni prostorni plan za Jadransko-jonski autoput (ugovorena vrijednost 275.000€); Detaljni prostorni plan za prostor višenamjenskih akumulacija na rijeci Morači (ugovorena vrijednost 330.000€); Detaljni prostorni plan za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici (ugovorena vrijednost 170.000€); Detaljni prostorni plan za Termoelektranu Pljevlja (ugovorena vrijednost 14.000€); Državna studija lokacije "Sektor 1" - Rt Kobila - Njivice - ušće Sutorine (ugovorena vrijednost 11.900€); Državna studija lokacije "Dio sektora 43 - Luka Budva" (ugovorena vrijednost 64.700€); Državna studija lokacije "Sektor 20 i sektor 21" (ugovorena vrijednost 3.570€); Državna studija lokacije "Dio sektora 22" (ugovorena vrijednost 5.000€); Državna studija lokacije "Sektor 10" - Spila – Risan – Rt Banja (ugovorena vrijednost 35.000€); Izmjena i dopuna Državne studije lokacije "Sektor 16" (ugovorena vrijednost 34.510€); dok Ministratsvo održivog razvoja i turizma, u skladu sa Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata, radi dva lokalna planska dokumenta: Prostorno-urbanistički plan Opštine Ulcinj (ugovorena vrijednost 795.000 €) i Lokalnu studiju lokacije „Dubovica I“ (ugovorena vrijednost 24.000 €).

U toku je izrada strateških procjena uticaja na životnu sredinu i studija zaštite kulturnih dobara za predmetne planove.

Planira se izrada: baznih studija za planska dokumenta, kao i državnih studija lokacije u okviru Prostornog plana posebne namjene.

Takođe, pristupiće se izradi izmjena i dopuna prostorno planske dokumentacije po skraćenom postupku, izradi prostorno planske dokumentacije kojoj je istekao rok, određivanju lokacije za objekte od opšteg interesa u skladu s namjenom prostora šire teritorijalne cjeline i pristupiće se izradi konkursa.

13.2. Prioritetni infrastrukturni objekti iz oblasti upravljanja otpadom, otpadnim vodama i vodosnabdijevanja

U toku je realizacija više infrastrukturnih projekata iz oblasti upravljanja otpadom, otpadnim vodama i vodosnabdijevanja.

Za realizaciju projekta iz oblasti vodosnabdijevanja i upravljanja otpadnim vodama u Crnoj Gori, sa Evropskom investicionom bankom (EIB) zaključen je Finansijski ugovor o dugoročnom kreditu, u ukupnom iznosu od 57 miliona €. Iz pretpristupnih fondova Evropske unije za realizaciju ovih projekata obezbijedena su bespovratna sredstva u iznosu od 19,8 miliona €. Pored toga, u finansiranju infrastrukturnih projekata u

opštinama na Crnogorskom primorju učestvuju i sredstva obezbijedena iz kredita KfW banke koja je do sada učestvovala sa 99 miliona € kreditnih sredstava obezbijedenih kroz nekoliko faza (faze II - V) i preko 17 miliona € bespovratnih sredstava, za konsultantske usluge, projektnu dokumentaciju i investicije.

U dijelu infrastrukture za oblast upravljanja otpadom izgrađene su: regionalne deponije neopasnog otpada u Podgorici i Baru; reciklažni centri u Podgorici i Herceg Novom; postrojenje za obradu otpadnih vozila u Podgorici (2), Beranama, Cetinju i Nikšiću (3); transfer stanica u Kotoru i Herceg Novom; reciklažna dvorišta u Podgorici (3), Herceg Novom (1) i Kotoru (1). U opštini Berane instalirano je postrojenje za obradu medicinskog otpada sakupljenog sa teritorije opština: Kolašin, Mojkovac, Bijelo Polje, Pljevlja, Berane, Rožaje, Andrijevića i Plav i u Glavnom gradu Podgorici. U toku je izgradnja postrojenja za tretman ocjednih voda na deponiji u Podgorici. U završnoj je fazi izgradnja transfer stanice i reciklažnog dvorišta u opštini Žabljak, a dobijena je građevinska dozvola za izgradnju deponije u Herceg Novom.

Za oblast upravljanja otpadom tokom 2015. godine donešena je Strategija upravljanja otpadom Crne Gore do 2030. godine i Državni plan upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015-2020. godina. U cilju definisanja optimalnog načina upravljanja otpadom u Crnoj Gori novim Državnim planom predviđena je izrada Studije izvodljivosti za iskorišćenje energije iz otpada na nivou Crne Gore. Izradom Studije izvodljivosti za iskorišćenje energije iz otpada na nivou Crne Gore u slučaju opravdanosti pomenute opcije 3, odnosno formiranja jedinstvenog regiona upravljanja otpadom definisaće se tačan broj infrastrukturnih objekata u Crnoj Gori (reciklažna dvorišta, transfer stanice, reciklažni centri, postrojenja za kompostiranje, skladišta građevinskog otpada i dr.). U toku su aktivnosti i na realizaciji sljedećih projekata:

- Izgradnja reciklažnog centra na lokaciji "Možura" u Baru,
- Izgradnja transfer stanica u opštinama Plužine, Šavnik, Andrijevića i Mojkovac,
- Sanacija neuređenih odlagališta: Vasove vode u Beranama, Ćafe u opštini Bar, Vrtijeljka u Prijestonici Cetinje, Ćarkovo polje u opštini Žabljak.

U 2015. godini u oblast upravljanja otpadom nije bilo velikih investicija. Međutim, u završnoj fazi je izgradnja sortirnice otpada (reciklažno dvorište sa transfer stanicom) u Žabljaku i u toku je izgradnja postrojenja za tretman ocjednih voda na deponiji Livade u Podgorici. Ukupna vrijednost ovih investicija iznosi 4.600.000 eura.

U 2016. godini najvažnije aktivnosti koje se odnose na realizaciju značajnih infrastrukturnih projekata u oblast upravljanja otpadom su:

- Izgradnja postrojenja za tretman ocjednih voda na deponiji Livade u Podgorici - 2.400.000 eura,
- Izgradnja sortirnice otpada u Žabljaku - 2.200.000 eura.

13.3. Projekat upravljanja otpadnim vodama u opštini Pljevlja

Projekat upravljanja otpadnim vodama u opštini Pljevlja obuhvata tri segmenta: izgradnju glavnog kolektora, izgradnju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV) na obali rijeke Ćehotine na lokaciji „Židovići“ i uređenje korita rijeke Ćehotine, čime se sprečava plavljenje rijeke i obezbjeđuju uslovi za postavljanje trase glavnog kolektora. Prema podacima o ugovorenim radovima i iz izrađene tehničke dokumentacije, ukupna vrijednost Projekta iznosi 14,80 miliona. Na bazi urađene projektne dokumentacije zaključeni su: Ugovor za projektovanje i izvođenje radova na PPOV, Ugovor za izgradnju glavnog kolektora i Ugovor za nadzor nad izvođenjem radova. Radovi na izgradnji glavnog gradskog kolektora su realizovani u decembru 2015.god. Glavni projekat za izgradnju PPOV je izrađen i revidovan, a građevinska dozvola izdata u decembru 2015.god. Radovi na izgradnji PPOV su u toku.

13.4. Projekat vodosnabdijevanja i upravljanja otpadnim vodama u opštini Berane

Projekat upravljanja otpadnim vodama u opštini Berane obuhvata izgradnju PPOV kapaciteta 20.000 ES na lokaciji Donji Talum, 20,7 km kanalizacione mreže i 1,4 km atmosferske kanalizacije. Projekat unapređenja vodosnabdijevanja obuhvata: izgradnju rezervoara zapremine 2400 m³, rekonstrukciju pumpne stanice, sistem automatskog hlorisanja i nabavku opreme za detekciju gubitaka vode. Vrijednost projekta iznosi 13,20 miliona € - cca 6,55 miliona € za izgradnju PPOV sa pristupnim putem, 5,72 miliona € za izgradnju kanlizacione mreže i cca 0,93 miliona € za unapređenje vodosnabdijevanja. Ovim iznosom je obuhvaćena i izrada dokumentacije i troškovi nadzora. Pretpostavljeni izvori finansiranja: IPA 2012-2013 u iznosu od cca 8,35 miliona €, budžet cca 1,45 miliona €, cca 3,40 miliona € kredit EIB. U cilju obezbjeđivanja sredstava iz IPA fonda pripremljena je aplikacija za velike projekte, i ista je odobrena od strane Evropske komisije, čime je finansijska konstrukcija projekta definisana. U toku su tenderske procedure za ugovaranje izvođača radova za kanalizacionu mrežu i postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda, kao i za nadzor nad izvođenjem radova.

13.5. Projekat upravljanja otpadnim vodama u opštini Bijelo Polje

Saglasno Idejnom projektu, pitanje upravljanja otpadnim vodama u opštini Bijelo Polje treba da se riješi izgradnjom PPOV i odgovarajuće kanalizacione mreže, koji će se realizovati fazno. U I fazi predviđena je izgradnja PPOV kapaciteta 20.000 ES i izgradnja 13,04 km nove mreže (cca 9 km u centru grada i 4,06 km u industrijskoj zoni) i rekonstrukcija oko 680 m postojeće. Prema revidovanom Idejnom projektu, ukupna vrijednost prve faze ovog projekta iznosi 18,28 miliona € i to cca 6 miliona € za izgradnju PPOV i 12,28 miliona € za izgradnju kanalizacione mreže. Projekat će se finansirati iz kredita EIB, sredstava obezbijeđenih iz IPA 2011 u iznosu od 3,6 miliona € (izgradnja kanalizacione mreže) i budžeta jedinice lokalne samouprave. Ugovoren je projektant i izvođač radova za dio trase kanalizacione mreže koji se finansira iz IPA 2011 sredstava. Na osnovu Idejnog projekta izrađena je tenderska dokumentacija za izbor projektanta i izvođača radova (Žuta knjiga FIDIC) za PPOV. Ugovoren je revident glavnih projekata i nadzor nad izvođenjem radova na kanalizacionoj mreži i postrojenju za prečišćavanje otpadnih voda.

13.6. Izgradnja PPOV i segmenta vodovodne i kanalizacione infrastrukture u opštini Ulcinj

Projekat obuhvata unapređenje vodovodnog i kanalizacionog sistema i izgradnju PPOV. Lokacija PPOV predviđena je na području Ulcinjskog polja. Zbog potrebe da se hitno zaštiti kanal Port Milena od otpadnih voda iz naselja Kodra, Totoši, Bijela Gora, Donja Bratica, aktivnosti vezane za izgradnju kanalizacione mreže za ova četiri naselja, realizuju se kao poseban projekat, koji obuhvata izgradnju 14,45 km kanalizacione mreže. Vrijednost ovog projekta procijenjena je na 6,4 miliona €. Sredstva za realizaciju I faze izgradnje kanalizacione mreže za ova četiri naselja obezbijeđena su iz finansijskog kreditnog aranžmana sa EIB (4,2 miliona €). Projektna dokumentacija je izrađena iz sredstava kapitalnog budžeta. Glavni projekat je izrađen i revidovan u martu 2015.god.

Takođe, pripremljen je nacrt tenderske dokumentacije za izbor izvođača radova i nadzora nad radovima.

Za realizaciju preostalog dijela Projekta unapređenja vodovodne i kanalizacione infrastrukture u Ulcinju - faza I, potrebna su sredstva u iznosu od oko 20 miliona € i planirano je da se obezbijede iz kredita KfW banke. Prva faza obuhvata poboljšanje mreže za vodosnabdijevanje i odvođenje otpadnih voda. U toku je implementacija ugovora o pružanju konsultantskih usluga za razvoj kapaciteta vodovodnog preduzeća u Ulcinju, kao i tenderski postupak za izbor konsultanta za implementaciju investicionog projekta. Pored toga, odabran je dobavljač za hitnu nabavku vodomjera, reparacionog materijala i opreme za hitne intervencije na vodovodnom sistemu ViK-a Ulcinj - firma CMC iz Herceg Novog sa kojom je zaključen ugovor čija realizacija je u toku.

13.7. Izgradnja PPOV i segmenta vodovodne i kanalizacione infrastrukture u opštini Rožaje

Studijom izvodljivosti predviđena je izgradnja PPOV, kapaciteta 13.600 ES i kanalizacione mreže i unapređenje stanja u oblasti vodosnabdijevanja. Ukupna vrijednost dijela projekta koji se odnosi na otpane vode iznosi 5,13 miliona € i to: izgradnja PPOV 2,81 miliona € i izgradnja kanalizacione mreže 2,32 miliona €. Ovim iznosima obuhvaćena je izrada dokumentacije, nadzor nad izgradnjom i troškovi PDV. U okviru WBIF-a obezbijedena je tehnička podrška za izradu studije izvodljivosti u iznosu od 200.000 €, a iz kapitalnog budžeta finansirala se izrada Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu (20.000 €) i Idejnog projekta (128.700 €). Idejni projekat je izrađen i revidovan u februaru 2015.godine. U skladu sa zahtjevom Opštine Rožaje da se izmjeni lokacija predviđena za izgradnju PPOV, koju su prvobitno predložili i koja je predviđena Idejnim projektom, izrađen je projektni zadatak za izmjene i dopune Idejnog projekta, međutim na javnom pozivu nije bilo zainteresovanih ponuđača. Predstoji izrada projektne dokumentacije koja će tretirati novu lokaciju za izgradnju PPOV. Izrada Glavnog projekta za izgradnju kanalizacione mreže je u toku. U dijelu projekta koji se odnosi na vodosnabdijevanje, izgrađen je novi rezervoar zapremine 2000m³ i dovodni cjevovod od vodoizvorišta do rezervoara u dužini od 7,4 km. Ukupna vrijednost ovog dijela projekta iznosi 2,0 miliona € (1,21 milion € kredit EIB, 0,44 miliona € TIKa i 0,35 miliona € iz državnog/lokalnog budžeta).

13.8. Izgradnja PPOV i kanalizacione infrastrukture u opštini Plav

Projekat predviđa izgradnju centralnog PPOV na lokaciji „Pjeskovi“, ukupnog kapaciteta 18.000 ES (I faza 2x6.000 ES, II faza 6.000 ES) i izgradnju kanalizacione mreže u ukupnoj dužini oko 14 km. Shodno projektnoj dokumentaciji, vrijednost izgradnje PPOV i kanalizacione mreže iznosi cca 9,15 miliona € (5,44 miliona € za izgradnju PPOV i 3,71 milion € za izgradnju kanalizacione mreže). Ovim iznosom obuhvaćena su sredstva za izradu projektne dokumentacije, nadzor i PDV). Projekat je bio uvršten u IPA OPRR 2012-13 kojim je bio planiran grant u iznosu od 3,06 miliona €. Zbog nedovoljne pripremljenosti za realizaciju, projekat je brisan iz OPRR, tako da će biti kandidovan za naredni ciklus obezbjeđenja bespovratnih sredstava iz IPA programa. Završen je i revidovan Idejni projekat čija izrada je finansirana iz grant aranžmana IPA PPF 2010 u iznosu od 0,33 miliona €. Preostali dio sredstava obezbijediće se iz kredita EIB. Ugovorena je i izrada Glavnog projekta za kanalizacionu mrežu.

13.9. Regionalni razvoj

Koordiniranje politike ravnomjernog regionalnog razvoja je u nadležnosti Direktorata za razvoj Ministarstva ekonomije, a ima za cilj smanjenje socio-ekonomskih razlika između regiona i jedinica lokalne samouprave. Obzirom na ulogu koordinacije, aktivnosti koje sprovodi Direktorat nijesu direktno vezane za predmet ovog Izvještaja, ali svakako da podsticanje sveukupnog razvoja ima pozitivne efekte i na građane pripadnike manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica koji u značajnom broju žive u manje razvijenim jedinicama lokalne samouprave.

13.10. Program podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori do kraja 2016. godine

Cilj ovog Programa je finansijska podrška za preduzetnike, mikro, mala i srednja preduzeća koji su dio klastera, radi prevazilaženja „uskih grla“ u poslovanju kroz nabavku proizvodne opreme, a zasnovana je na principu refundacije (povraćaja dijela troškova). Odobrena pomoć od strane Ministarstva ekonomije je do 70% nabavne vrijednosti opreme, odnosno maksimalno 10.000 EUR po aplikantu/ klasteru.

U okviru ovog Programa u toku 2015. godine objavljen je jedan Javni poziv, a uslove Programa zadovoljila je jedna aplikacija, odnosno klaster.

13.10.1. Program podsticanja razvoja konkurentnosti preduzetnika, mikro, malih i srednjih preduzeća u Sjevernom regionu Crne Gore i manje razvijenim opštinama

Odnosi se na obezbjeđivanje povoljnijih uslova finansiranja kroz subvencionisanje kamatne stope na direktne kredite Investiciono-razvojnog fonda iz sredstava obezbijeđenih budžetom Crne Gore. Subvencioniranja kamatne stope od 1%, vrši se na direktne kredite Fonda preduzetnicima, mikro, malim i srednjim preduzećima, sa prioritetom za preduzeća koja su dio klastera. Sredstva se dodjeljuju u cilju podsticanja razvoja manje razvijenih opština.

13.10.2. Program povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja za period 2014-2016.

Ministarstvo ekonomije je 2014. godine započelo realizaciju Programa povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja za period 2014-2016. Cilj Programa je finansijska podrška preduzetnicima, malim i srednjim privrednim društvima, naročito iz manje razvijenih opština i Sjevernog regiona, da u što većoj mjeri povećaju svoju konkurentnost, prvenstveno kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda za proizvode i podršku za dobijanje akreditacije za ocjenjivanje usaglašenosti. Predmet refundacije su opravdani troškovi uvođenja, implementacije Programom definisanih standarda, kao i resertifikacija. Maksimalan iznos državne pomoći u okviru ovog Programa je 5.000 EUR.

U toku 2015. godine raspisan je jedan Javni poziv za učeće u Programu, uslove Programa zadovoljilo je 37 aplikacija, ali je zbog ograničenih finansijskih sredstava podržano njih 12.

13.10.3. IPA projekat - Jačanje konkurentnosti malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori kroz razvoj klastera

U cilju implementacije Strategije za održivi ekonomski rast Crne Gore kroz uvođenje klastera, 2012-2016, Ministarstvo ekonomije je od 2014. godine korisnik

projekta Jačanje konkurentnosti malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori kroz razvoj klastera, koji se finansira iz IPA fondova, a implementira preko UNIDO-a. Cilj projekta je jačanje konkurentnosti privrednih subjekata kroz unapređenje saradnje u okviru klastera, samim tim i jačanje njihove pozicije na tržištu. Projektom se tehnički podržavaju 4 klastera (izrada akcionih planova sa akcentom na marketinške aktivnosti i brendiranje proizvoda).

U okviru ovog Projekta u 2015. godini realizovano je niz aktivnosti među kojima su: studijske posjete Mađarskoj i Češkoj Republici za predstavnike jedinica lokalne samouprave i Ministarstva ekonomije, seminar „Priprema projekata prekogranične saradnje i COSME projekata“ u Kolašinu, treninzi za postojeće i nove klaster brokere, klasterima je obezbijeđeno učešće na Sajmu hrane u Budvi, a za iste je organizovano par prodajnih događaja u šoping molovima, izrađen je promotivni materijal za klastere, web stranice, organizovane su obuke za klastere u oblasti unapređenja marketinga, razvijeni marketing planovi, pružena im je podrška u izradi projektnih prijedloga i druge aktivnosti.

14. ZDRASTVENA ZAŠTITA

Normativni okvir u sistemu zdravstva koncipiran je na osnovu jednakosti svih građana u sistemu zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja bez obzira na različitosti po bilo kom osnovu. U tom smislu, sistemski se vode aktivnosti na pružanju što adekvatnijih zdravstvenih usluga u javnom zdravstvenom sistemu na svim nivoima zdravstvene zaštite, pa i kada je u pitanju i zdravstvena zaštita i zdravstveno osiguranje manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Uvidom u Dnevne evidencije rada izabranih doktora, centara i jedinica za podršku je evidentno da pripadnici romske i egipćanske populacije (koji imaju status interno raseljenih lica ili izbjeglih lica, ili lica koja traže azil imaju posebnu zaštitu) dobijaju zdravstvene usluge koje dobijaju i ostali korisnici zdravstvene zaštite. Vakcinacija djece, posebno djece romske i egipćanske populacije, koji nemaju svog izabranog pedijatra i koji ne pohađaju školu sprovodi se u naseljima u kojima je obezbijeđen kolektivni smještaj za pripadnike ove populacije. U tom smislu Institut za javno zdravlje Crne Gore organizuje povremene kampanje za vakcinaciju romske i egipćanske djece na Koniku, što rezultira visokim procentom pokrivenosti i to do 98 %. U kampu se kontinuirano sprovode radionice na temu zdravlja žena, HIV/AIDS sa aspekta kolektivnog smještaja i rizika po zdravlje. U cilju informisanosti distribuirane su brošure o značaju samopregleda i pregleda dojki kao vid preventivne mjere. U JZU Dom zdravlja Podgorica gdje je najviše korisnika usluga zdravstvene zaštite u postupku je definisanje radnih mjesta medijatora i to dva stalno zaposlena od ukupno pet edukovanih medijatora. Isto tako u skladu sa zakonom prilikom dobijanja zdravstvene usluge obezbijeđen je tumač za slučaj jezičke barijere.

Aktivnosti Ministarstva zdravlja, a u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava odnosno, Vladinom Komisijom za saradnju sa Islamskom zajednicom bile su usmjerene na obezbjeđivanju odgovarajuće opreme za Halal ishranu pacijenata na bolničkom, odnosno kliničkom liječenju. U tom smislu iz donacija od strane Islamske zajednice obezbijeđeni su Halal kotlovi za 14 javnih zdravstvenih ustanova u Crnoj Gori koje aktivnosti će biti ubuduće nastavljene.

15. UNAPREĐENJE POLOŽAJA ROMSKE POPULACIJE

Vlada Crne Gorejena sjednici od 26. februara 2015. godine usvojila Izvještaj o sprovođenju Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012 – 2016. za 2014. godinu kao i Akcioni plan za sprovođenje Strategije za poboljšanje

položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012 – 2016. za 2015 godinu. Ovim dokumentom su definisane konkretne mjere i aktivnosti, nosioci, sredstva i indikatori za mjerenje uspješnosti u svih deset oblasti društvenog života, koje su definisane Strategijom.

Integracija romske zajednice u crnogorsko društvo predstavlja složen i dugoročan proces koji zahtijeva multidisciplinarni pristup. Najvažniji korak u tom procesu svakako je obrazovanje pripadnika/pripadnica ove populacije u cilju njihove potpune uključenosti u sve društvene tokove crnogorskog društva. Mjere i aktivnosti koje su do sada preduzete u cilju unaprijeđenja položaja Roma i Egipćana, rezultirale su veoma značajnim i vidnim promjenama. Shodno tome, Vlada Crne Gore, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, pristupilo je izradi nove Strategije za unapređenje Roma i Egipćana u Crnoj Gori koja će obuhvatiti period 2016-2020, a koja će doprinijeti još većem smanjenju razlika koje postoje između pripadnika ove populacije i većinskog stanovništva.

Povodom 8. aprila - Svjetskog dana Roma, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je organizovalo javno predavanje prof. dr sc Ljatifa Demirija na temu: "Osnovni historijski pojmovi romskog jezika, kulture i umjetnost u Evropi" u multimedijalnoj sali KIC-a "Budo Tomović" u Podgorici.

Jedna od prioritarnih oblasti djelovanja svakako je obrazovanje. Mladi/mlade i obrazovani/obrazovane Romi/Romkinje predstavljaju pokretačku snagu za integraciju cjelokupne romske zajednice, zbog čega se u budžetu države izdavaju zavidna finansijska sredstva u cilju postizanja potpune integracije pripadnika ove populacije u društvene tokove crnogorskog društva.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u okviru svojih kontinuiranih aktivnosti, svake godine opredjeljuje sredstva za obezbjeđivanje besplatnih udžbenika za učenike/učenice romske i egipćanske populacije I, II i III razreda osnovnih škola. Na osnovu Ugovora o finansiranju/sufinansiranju programa/projekata koji je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava potpisalo sa Ministarstvom prosvjete, za školsku 2015-16. godinu, Ministarstvo je opredjelilo sredstva za 765. kompleta udžbenika.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, svake godine obezbjeđuje sredstva za stipendiranje srednjoškolaca i studenata, pripadnika romske i egipćanske populacije, kako bi iste motivisali da dosegnu što veći obrazovni nivo, samim tim, integraciju u društvo i smanjenje začaranog kruga siromaštva koji ovu populaciju karakteriše. Aktivnost se realizuje u saradnji sa Romskim Obrazovnim Fondom (REF) i Zavodom za školstvo. Srednjoškolcima se isplaćuju stipendije u iznosu od 70eura a studentima 150eura na mjesečnom nivou. Godišnje se za ovu namjenu u budžetu opredijeli blizu 80.000 eura.

Da su promjene primjetne govori i činjenica da je broj djevojaka iz romske i egipćanske populacije iz godine u godinu veći i da je gotovo jednak broju muškaraca. To je značajan pokazatelj da se tradicionalni obrasci ponašanja mijenjaju i da žene postaju sve više zastupljene u obrazovanju.

Za školsku 2014/15. godinu u Pripremnim vrtićima uključeno je 108- moro romske i egipćanske djece. U osnovnim školama 1438 učenika. U školskoj 2015/16. godini uključeno je 1438 učenika romske i egipćanske populacije. Od toga 772 dječaka i 666 djevojčica. U školskoj 2015/16. godini uključeno je 99 učenika/učenica romske i egipćanske populacije, od toga 50 djevojčica i 49 djevojčica. Srednjoškolaca je uključeno 99 učenika/učenica romske i egipćanske populacije. Od toga 50 djevojčica i 49 djevojčica. U akademskoj 2015-16. godini na fakultetima u Crnoj Gori nastavu pohađa ukupno 20 studenata.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, svake godine obezbjeđuje sredstva za stipendiranje srednjoškolaca i studenata, pripadnika romske i egipćanske populacije, kako bi iste motivisali da dosegnu što veći obrazovni nivo, samim tim, integraciju u

društvo i smanjenje začaranog kruga siromaštva koji ovu populaciju karakteriše. Aktivnost se realizuje u saradnji sa Romskim Obrazovnim Fondom (REF) i Zavodom za školstvo. Srednjoškolcima se isplaćuju stipendije u iznosu od 70eura a studentima 150 eura na mjesečnom nivou. Godišnje se za ovu namjenu u budžetu opredijeli blizu 80.000 eura.

U cilju sto brže integracije učenika/učenica romske i egipćanske populacije u sve tokove društvenog života crnogorskog društva te stimulisanja da nastave školovanje, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je kontinuirano sprovodi još jednu aktivnost – organizuje sedmodnevna ljetovanja/zimovanja za najbolje učenike romske i egipćanske populacije VII, VIII i IX razreda iz Crne Gore. Na ljetovanja odlaze učenici iz gradova sjeverne regije, dok na zimovanja odvodimo mališanje iz gradova južne regije. U toku sedmodnevnog boravka u odmaralištu, pored veoma kvalitetnih uslova smještaja i hrane, djeci je obezbjeđena medicinska zaštita, instruktori skijanja, animatori, a od prošle godine stvoreni su uslovi da uče i obnavljaju znanje u vezi sa romskim jezikom i kulturom kroz radionice za neformalno učenje jezika, praksu koju je Ministarstvo uvelo u okviru svoje podrške uspješnijoj integraciji romske populacije.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je, u skladu sa Akcionim planom za Poglavlje 23 i Akcionim planom za implementaciju Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012 -2016 za 2015. godinu, organizovalo je u skoro svim crnogorskim gradovima u kojima žive pripadnici RE populacije edukacije roditelja, djece, RE aktivistkinja, službenika/ca državne uprave o zaštiti od nasilja u porodici i maloljetničkih prisilnih brakova među romskom populacijom. Ove aktivnosti su realizovane u saradnji sa MUP-om, odnosno Upravom policije i NVO sektorom, konkretno „Centrom za romske inicijative“ iz Nikšića i to u sljedećim gradovima: Berane, Podgorica, Bar, Ulcinj, Kotor, Nikšić, Tivat, Budva, Herceg Novi i Bijelo Polje. Tom prilikom, u romskom naselju „Lovanje“ u Kotoru, službenicima MLJMP, MUPa i predstavnici NVO prijavljen je slučaj ugovorenog dječijeg braka, koji je brzom reakcijom službenika MLJMP i MUPa spriječen.

U skladu sa obavezama predviđenim već pomenutim akcionim planovima, Ministarstvo je u saradnji sa MUPom i CRI organizovalo kampanje u romskim naseljima o problemu nasilja nad ženama i prisilnim brakovima RE djevojčica takođe u ovih devet gradova: Berane, Podgorica, Bar, Ulcinj, Kotor, Nikšić, Tivat, Budva, Herceg Novi i Bijelo Polje. Učesnici su tom prilikom upoznati sa štetnim efektima dječijih ugovorenih i prisilnih brakova i posledicama koje isti imaju po tu djecu, kao i sa zakonskom regulativom u ovoj oblasti. Tom prilikom, stanovnicima tim romskih naselja podijeljeni su informativni flajeri koji, pored ostalog, sadrže brojeve svih nadležnih službi kojima se mogu obratiti u slučaju potrebe. Distribuirani su flajeri na crnogorskom i albanskom jeziku.

Jedna od redovnih aktivnosti Ministarstva za ljudska i manjinska prava je organizovanje okruglih stolova u saradnji sa nadležnim institucijama i civilnim sektorom. Shodno tome, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, kontinuirano radi edukacije državnih službenika/službenica, predstavnika/predstavnica nacionalnih savjeta manjinskih naroda, te NVO organizacija na temu: „Osnaživanje pripadnica manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica za bavljenje politikom“ 23. 06. 2015. godine organizovana je edukacija u Podgorici, dok je 09.12.2015. godine ista organizovana u Ulcinju. Ove edukativne aktivnosti izuzetno su važne s obzirom da podaci pokazuju da se pripadnice manjinskih naroda, prije svega, romske i egipćanske suočavaju sa višestrukom diskriminacijom, što je posledica rodne pripadnosti i pripadnosti manjinskom narodu, odnosno manjinskoj nacionalnoj zajednici.

Prvi Crnogorsko-romski/Romsko – crnogorski rječnik objavljen je 2. septembra 2015. godine u izdanju Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica. Finansijska

sredstva za izradu Rječnika obezbijedena su u budžetu Ministarstva za ljudska i manjinska prava. Autori Rječnika su Ljatif Demir, profesor romskog jezika, kulture i književnosti na univerzitetima u Skoplju i Zagrebu, Nevsija Durmiš, profesorica romskog jezika u osnovnoj školi i prof. Fatime Demir. Rječnik spada u male jednotomne opisne i normativne rječnike i sadrži oko 12000 riječi. Štampan je u tiražu od 500 primjeraka od kojih je 350 primjeraka mekog, a 150 primjeraka tvrdog poveza. Promocija Rječnika organizovana je 19.11.2015. godine u Podgorici i 11.12.2015. godine u Bijelom Polju. Na promociji u Podgorici tim povodom govorili su ministar za ljudska i manjinska prava - Dr Suad Numanović, direktorica Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva- Zoja Bojanić-Lalović, urednica Riječnika - Lida Vukmanović- Tabaš, kao i potpredsjednik Romskog savjeta u Crnoj Gori - Muhamed Uković, dok je na istom događaju u Bijelom Polju govorio jedan od autora Rječnika, Ljatif Demir koji je govorio o značaju romskog jezika i urednica Rječnika, Lida Vukmanović-Tabaš.

Na 28. međunarodnom sastanku Upravnog odbora Dekade inkluzije Roma 2005-2015” održanom 14-15. septembra 2015. godine u Sarajevu i zvanično je okončan program “Dekade” a pokrenut novi projekat pod nazivom 'Integracija Roma 2020”, osmišljen kao mehanizam regionalne saradnje s ciljem jačanja institucionalnih struktura, procesa, politika i aktivnosti koje se sprovode na nacionalnom i lokalnom nivou. Crna Gora je potpisnica inicijative za nastavak “Dekade” samim tim, biće jedna od šest država zapadnog Balkana (Crna Gora, Bosna i Hercegovina, Republika Srbija, Hrvatska, BJR Makedonija, Albanija) i Turska u kojim će se inicijativa sprovoditi. Predviđeno je da Incicijativa počne krajem 2015. godine a da traje tri godine. Evropska komisija, Savjet za regionalnu saradnju odgovoran je za upravljanje ovim procesom.

SMJERNICE

Ljudska prava i slobode u Crnoj Gori garantovani su Ustavom Crne Gore, brojnim potvrđenim međunarodnim ugovorima, kao i nacionalnim propisima koji su na snazi u Crnoj Gori. Ustav Crne Gore garantuje multietnički sklad, štiti osnovna načela ljudskih prava i sloboda, takođe garantuje zaštitu političkih, ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava. Ustav garantuje i zaštitu seta posebnih manjinskih prava. Pored osnovnih ljudskih prava i sloboda, u cilju zaštite ukupnog nacionalnog identiteta, Ustav i zakoni Crne Gore manjinskim narodima daju i set dodatnih prava.

Pripadnicima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica jemče se prava i slobode, koja mogu koristiti pojedinačno i u zajednici sa drugima i država je dužna da zaštiti pripadnike manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica od svih oblika nasilne asimilacije.

U pojedinim oblastima društvenog života značajnim za očuvanje identiteta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica preduzete mjere rezultiraju punim poštovanjem međunarodnih standarda i dostignuća modernih demokratija.

Težnja je da se i u onim oblastima u kojima nijesu postignuti željeni ciljevi dosegnu nivoi koji će legitimisati Crnu Goru i njenu posvećenost daljem unapređenju tradicionalno dobrih međunacionalnih, međukonfesionalnih i međukulturalnih odnosa.

Shodno tome, neophodno je da radimo na efikasnijoj implementaciji Ustavnih i zakonskih normi u dijelu srazmjerne zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, te primjene zakonske obaveze da, starješina organa, treba da vodi računa o ostvarivanju navedenog sa ciljem da se pripadnicima manjinskog naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica obezbijedi da uživaju princip afirmativne akcije kako bi se došlo srazmjerne zastupljenosti u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave.

Svi zajedno treba da radimo na izgradnji svijesti gdje različite kulture, etničke, vjerske zajednice i dr. koji žive na jednoj teritoriji, održavati otvorene odnose interakcije, razmjene i međusobnog priznanja svojih i drugih vrijednosti i načina života. Neophodno je da postoji stalan proces aktivne tolerancije i održavanja jednakosti odnosa, gdje svi imaju istu važnost, gdje nema superiornijih i inferiornijih i to treba da se gradi počev od porodice, škole, medija, kao i kroz edukacije i kampanje državnih institucija i nevladinih organizacija.

Jedan od osnovnih ciljeva Ministarstva za ljudska i manjinska prava je puna integracija manjinskih naroda u društveni život uz dalje očuvanje i razvijanje njihove nacionalne i kulturne posebnosti, te unapređenje njihovih zakonskih prava i sloboda kroz jačanje postojećih institucija, kakve su Savjeti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina i Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava.

Takođe, neophodno je da se obezbijedi dosledno sprovođenje člana 25 Zakona o državnim službenicima i namještenicima ("Starješina državnog organa, prilikom donošenja odluke o izboru, mora voditi računa o ostvarivanju prava na srazmjernu zastupljenost pripadnika manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica").

S obzirom na buduće aktivnosti u dijelu reforme javne uprave, obavezati starješine organa da, prilikom izrada planova potrebnog broja zaposlenih, pored stručnosti i referentnosti, moraju voditi računa o ustavnim i zakonskim garancijama o srazmjernoj zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave.

Sprovesti dugoročne aktivnosti u cilju školovanja i osposobljavanja određenog broja kadrova iz redova pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, uz finansijsku podršku države.

Suštinski, sistemski zakoni u oblasti obrazovanja usmjereni su na integraciju manjina, uz očuvanje njihovog identiteta. Akcenat i u narednom periodu treba da bude na nastavnom planu i programu koji uključuje teme iz domena maternjeg jezika i književnosti, istorije, umjetnosti i kulture manjina i druge sadržaje koji promoviše međusobnu toleranciju i suživot.

Neophodno je takodje broj emisija koje će biti titlovene sa jezika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica na službeni jezik i obratno.

U periodu pred nama potrebno je intenzivirati aktivnosti u cilju praćenja realizovanih mjera iz potpisanih Memoranduma Ministarstva za ljudska i manjinska prava sa državnim Institucijama. Podsjećanja radi, tokom 2014. potpisani su Memorandum o saradnji u ostvarivanju prava pripadnika/ca manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica između Ministarstva i različitih institucija (savjeti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, Univerzitet Crne Gore, Unija poslodavaca, Uprava za kadrove), dok tokom 2015. godine potpisan je i Memorandum o saradnji sa Policijskom akademijom.

Jedan od ekonomskih imperativa Crne Gore je ujednačen regionalni razvoj. Ova činjenica je veoma značajna i sa aspekta zaštite i unapređenja manjinskih prava, s obzirom na činjenicu da je veliki broj manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica skoncentrisan na manje razvijenim sjevernim područjima. Strategijom manjinske politike je ekonomski razvoj sredina sa znatnim učešćem manjinske populacije prepoznat kao oblast kojoj se treba posvetiti još veća pažnja, te s toga u narednom periodu trebaju se intenzivirati naponi u cilju ujednačenog regionalnog razvoja.

U normativnom smislu kada je riječ o zaštiti i unapređenju prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u narednom periodu neophodno je da se intenzivira rad Radne grupe koja ima za zadatak da kreira novi Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima postavljaju se osnovni pravci reforme Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava koji su fokusirani na sprečavanje objektivno mogućeg konflikta interesa, kao i rad Radne grupe čiji je radni zadatak izrada "novog" Nacrta zakona o izboru, upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola, a koja je formirana u decembru 2015. godine, posebno imajući u vidu značaj i potrebu zakonskog definisanja (uređenja) ovog pitanja.

SADRŽAJ:

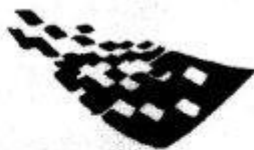
REZIME	3
IZVJEŠTAJ O RAZVOJU I ZAŠTITI MANJINSKIH PRAVA I DRUGIH MANJINSKIH NACIONALNIH ZAJEDNICA ZA 2015. GODINU	8
1 PRAVNI OKVIR ZAŠTITE MANJINSKIH NARODA I DRUGIH MANJINSKIH NACIONALNIH ZAJEDNICA U CRNOJ GORI	8
2. INSTITUCIONALNI OKVIR ZAŠTITE MANJINSKIH NARODA I DRUGIH MANJINSKIH NACIONALNIH ZAJEDNICA	10
3. MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA	10
3.1. Direktorat za unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica	11
3.1.1. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama	11
3.1.2. Predlog zakona o izboru, upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola	12
3.1.3. Informacija o zastupljenosti manjina u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave	13
3.1.4. Memorandum o saradnji sa Policijskom akademijom	14
3.1.5. Izvještaji o sprovođenju međunarodnih dokumenata	15
3.1.6. Rekonstrukcija spomen-obeležja svim civilnim žrtvama ratova na prostoru ex-Jugoslavije	15
3.1.7. Prevod i štampanje pravnih propisa na albanski jezik i romski jezik	15
3.1.8. Aktivnosti u okviru radnih grupa za pregovaračka Poglavlja 23 i 19	16
3.1.10. Saradnja na projektima	16
3.1.11. Okrugli stolovi, konferencije i predavanja	16
3.1.12. Saradnja sa nevladinim organizacijama	17
4. SAVJETI MANJINSKIH NARODA I DRUGIH MANJINSKIH NACIONALNIH ZAJEDNICA U CRNOJ GORI	17
4.1. Nacionalni savjet Albanaca u Crnoj Gori	18
4.2. Bošnjački savjet u Crnoj Gori	22
4.3. Hrvatski savjet u Crnoj Gori	24
4.4. Savjet Muslimanskog naroda u Crnoj Gori	26
4.5. Romski savjet u Crnoj Gori	27
4.6. Srpski nacionalni savjet	32
5. CENTAR ZA OČUVANJE I RAZVOJ KULTURE MANJINA	33
5.1. Dani multikulturalizma 2015 "CO LIFE"	35
6. FOND ZA ZAŠTITU I OSTVARIVANJE MANJINSKIH PRAVA	36
6.1. I Raspodjela sredstava fonda za 2015.	37
6.2. II Raspodjela sredstava Fonda za 2015.	44
7. DIREKTORAT ZA ZAŠTITU I UNAPREĐENJE LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA	51
7.1. Edukacija i promocija antidiskriminatornog ponašanja i prakse	51
7.2. Istraživanje o odnosu građana prema diskriminaciji u Crnoj Gori	52

8. OBLAST ZAŠTITE PRAVA	53
8.1. Zabrana i zaštita od diskriminacije	53
8.2. Obrazovanje	53
8.3. Kultura	57
8.3.1. Konkurs za najbolji istraživački prilog objavljen u medijima na temu "Socijalna integracija Roma u Crnoj Gori"	58
8.3.2. Kulturna baština	59
8.3.3. Kulturno-umjetničko stvaralaštvo	60
9. INFORMISANJE	60
9.1. Javni servis, Televizija Crne Gore	61
9.2. Izvještaj o programu Radija Crne Gore za 2015.godinu	64
10. UPOTREBA JEZIKA I PISMA	66
11. Raseljena/interno raseljena lica	67
11.1. Sprovedene aktivnosti	67
11.2. Statistika	69
12. AKTIVNOSTI UPRAVE POLICIJE KROZ KOJE JE REALIZOVANA JEZIČKA RAVNOPRAVNOST	69
13. RAZVOJNA I EKONOMSKA POLITIKA	71
13.1. Izrada planskih dokumenata	72
13.2. Prioritetni infrastrukturni objekti iz oblasti upravljanja otpadom, otpadnim vodama i vodosnabdijevanja	72
13.3. Projekat upravljanja otpadnim vodama u opštini Pljevlja	73
13.4. Projekat vodosnabdijevanja i upravljanja otpadnim vodama u opštini Berane	74
13.5. Projekat upravljanja otpadnim vodama u opštini Bijelo Polje	74
13.6. Izgradnja PPOV i segmenta vodovodne i kanalizacione infrastrukture u opštini Ulcinj	74
13.7. Izgradnja PPOV i segmenta vodovodne i kanalizacione infrastrukture u opštini Rožaje	75
13.8. Izgradnja PPOV i kanalizacione infrastrukture u opštini Plav	75
13.9. Regionalni razvoj	75
13.10. Program podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori do kraja 2016. godine	76
13.10.1. Program podsticanja razvoja konkurentnosti preduzetnika, mikro, malih i srednjih preduzeća u Sjevernom regionu Crne Gore i manje razvijenim opštinama	76
13.10.2. Program povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja za period 2014-2016.	76
13.10.3. IPA projekat - Jačanje konkurentnosti malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori kroz razvoj klastera	76
14. ZDRASTVENA ZAŠTITA	77
15. UNAPREĐENJE POLOŽAJA ROMSKE POPULACIJE	77
16. SMJERNICE	81

PREDLOG ZAKLJUČAKA:

1. Vlada Crne Gore, na sjednici od _____ 2016. godine je usvojila Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica za 2015. godinu.
2. Za predstavnike Vlade koji će učestvovati u radu Skupštine Crne Gore i njenih radnih tijela, prilikom razmatranja ovog Izvještaja, određeni su Dr Suad Numanović, ministar za ljudska i manjinska prava i Leon Gjokaj, generalni direktor Direktorata za unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

**HRVATSKO
NACIONALNO
VIJEĆE CRNE GORE**

HRVATSKO NACIONALNO VIJEĆE

Broj 14/16

Obala b.b. Donja Lastva
85320 TIVAT Crna Gora

Web: hrv.me

E-mail: hrv@hrv.me

Donja Lastva, 24. 2. 2016.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Crne Gore

n/ r Kabineta Ministra

Broj	Prilog	Vrijednost
01-013-225	1/6	9

**Odgovor Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore na Izvještaj o razvoju i zaštiti
prava manjina i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2015. godini**

HNV je generalno zadovoljan postignutim na polju ostvarivanja i zaštite prava pripadnika hrvatske nacionalne manjine, što se očituje kroz participaciju u izvršnoj i zakonodavnoj vlasti, rad nacionalnog savjeta i nevladinog sektora i u suradnji sa svim institucijama u državi, a iz čega proizilazi da je situacija u ostvarivanju prava manjinskih naroda, u ovom slučaju hrvatskoga, iz godine u godinu sve bolja.

Međutim, unatoč angažmanu i suradnji s resornim ministarstvom i drugim relevantnim institucijama iz područja očuvanja i zaštite manjinskih prava u Crnoj Gori, pojava koja nam svakako daje razloga za brigu je etnička distanca prema pripadnicima manjinskih naroda u Crnoj Gori, u ovom konkretnom slučaju prema pripadnicima hrvatskoga naroda.

Analiza sprovedene ankete o etničkoj distanci imputira zaključak da se etnička distanca smanjuje povećanjem broja obrazovanih u strukturi ispitanika, odnosno društva. Sukladno tome, a vodeći se najboljim europskim primjerima, želimo s Ministarstvom za ljudska i manjinska prava potaknuti da se kroz obrazovni sustav utječe na smanjivanje etničke distance.

S poštovanjem,

Zvonimir Deković, predsjednik HNV-a

Zvonimir Deković

Kontakt: +382 67 249 591
+382 69 607 993

"ROMSKI SAVJET"
Broj: 78/116
Podgorica: 22.02.2016

Romski Savjet – Romano Savjeto

Podgorica, ul. Kralja Nikole br.41

Tel.020/623-807, 063/210-144

e-mejl: romski-savjet@t-com.me

MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA

Poštovani,

Vezano za Vaš dopis br.01-023-225/16-1 od dana 16.02.2016. godine obavještavamo Vas da smo saglasni sa Prijedlogom Izvještaja o razvoju i zaštiti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2015 godini.

S poštovanjem,

Podgorica:
22.02.2016 god.

Predsjednik Savjeta:

Isen Gaš

Isen Gaš

VLADA CRNE GORE

Ministartstvo za ljudska i manjinska prava Crne Gore

Podgorica

Predmet: Saglasnost

Poštovani,

Savjet Muslimanskog naroda Crne Gore saglasan je sa dostavljenim Izveštajem o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2015 godini.

Podgorica 22.02.2016.g.

Predsjednik

Samir Mulić

MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA

Predmet: Odgovor na Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2015 godini.

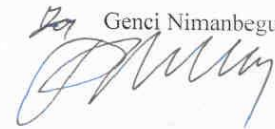
Poštovani,

Nakon razmatranja Vašeg izvještaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2015. Godini", Nacionalni Savjet Albanaca se slaže za predstavljanje izvještaja o aktivnostima NSA za 2015 godine.

S, poštovanjem,

PREDSJEDNIK,

Genci Nimanbegu

Crna Gora
Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava
Broj: 179/16
Podgorica, 23.02.2016.god.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	
MANJINSKI PRAVA	
Podgorica, 23.02.2016.god.	
Broj:	01-023-225/16-1

MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA
g-din, Dr Suad Numanović, Ministar

Predmet: Izjašnjenje na Dopis br.01-023-225/16-1, u vezi sa Prijedlogom izvještaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2015. godini

Poštovani,
U vezi sa izjašnjenjem na *Prijedlog Izvještaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2015. godini*, obavještavamo Vas da nemamo značajnijih primjedbi na dio teksta koji se odnosi na Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava.

U nadi da će dobra saradnja naših institucija biti nastavljena, srdačno Vas pozdravljamo.

S poštovanjem,

Direktor Fonda
Safet Kurtagić

S. Kurtagić

Crna Gora
**MINISTARSTVO ZA Ljudska
I MANJINSKA PRAVA**

22. Feb 2016. god.			
Org. od	Br.	Pril.	Vrijednost
	01-025-225		1/16-5

Podgorica, 19. 02. 2016.
Broj: 66.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava
N/R ministru, dr Suadu Numanoviću

Uvaženi ministre,

Ovim potvrđujemo da smo saglasni sa Izvještajem (o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2015. godini) koji je pripremio Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Crne Gore, u djelu gdje se opisuje rad Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore u 2015. godini.

S poštovanjem,

DIREKTOR:
Dr Derviš Selhanović

CRNA GORA

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA
I TURIZMA

MINISTARSTVO ZA Ljudska i Manjinska Prava	
Podgorica, 22. Feb. 2016. god.	
101-023-225/16-1	1/16-0

Broj:101-21/2
Podgorica, 22.02.2016. godine

MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA
-n/r dr Suada Numanovića, ministra-

Podgorica

U vezi Vašeg dopisa br:01-023-225/16-1 od 16.02.2016. godine, obavještavamo Vas da nemamo primjedbi na Predlog izvještaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2015. godini.

S poštovanjem,

MINISTAR

Branimir Gvozdenović

Crna Gora
MINISTARSTVO ZA LJUDSKA
I MANJINSKA PRAVA
Podgorica

18. Feb. 2016. god.			
Org. loc.	Broj	Prig.	Vrijednos.
	01-023	-	225/16-1

Crna Gora
Ministarstvo ekonomije

Broj:01-17/3
Podgorica, 18.02.2016. godine

MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA
g-din, Dr Suad Numanović, ministar

Veza: Vaš akt Br. 01-023-225/16-1 od 16. februara 2016. godine

Poštovani,

U vezi sa Vašim aktom od 16. februara 2016.godine obavještavamo Vas sljedeće:

Ministarstvo ekonomije je saglasno sa utvrđenim tekstom **Predloga Izvještaja o razvoju i zaštiti prava naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2015. godini** i na i na isti nema primjedbi niti sugestija.

S poštovanjem,

MINISTAR
dr Vladimir Kavarić

Rimski trg 46, 81000 Podgorica
Tel: (+382) 20 482 163; 234 676 Fax: (+382) 20 234 027
Web: www.me.gov.me

Crna Gora

Ministarstvo zdravlja

Broj: 51-6/2016
Podgorica, 18.02.2016.godine

MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA			
PODGORICA			
NO	Broj	Prilog	Vrijednost
	01-023-225/16-1		

18. Feb. 2016. god.

01-023-225/16-3

MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA
g-din, dr Suad Numanović, Ministar -

PODGORICA

Predmet: Saglasnost na Prijedlog Izvještaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2015.godini.

Veza: Vaš akt br. 01-023-225/16-1 od 16.02.2016.godine

Poštovani,

U skladu sa Vašim aktom br. 01-023-225/16-1 od 16.02.2016.godine, a u vezi Prijedloga Izvještaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2015.godini, **Ministarstvo zdravlja daje saglasnost.**

S uvažavanjem,

Dostavljeno:
- Naslovu
- a/a

 MINISTAR,
Pril. Budimir Šegrt

Crna Gora
Ministarstvo kulture

MINISTARSTVO ZA Ljudska I MANJINSKA PRAVA			
Priloga broj			
24. februar 2016 god			
Broj	Str.	Priloga	Priloga
101-025-22.5/16-8			

Br. 01-966
Datum: 25.02.2016g

MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA

dr Suad Numanović, ministar

Poštovani gospodine Numanoviću,

Ministarstvo kulture je saglasno sa dostavljenim tekstom Izvještaja.

S poštovanjem,

MINISTAR

Pavle GORANOVIĆ

CRNA GORA
VLADA CRNE GORE
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA

Broj: 01-050/16-9724/2
Podgorica, 23.02. 2016. godine

HITNO

MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA
- Ministru, gospodinu dr Suadu Numanoviću -

PODGORICA
Rimski trg bb

Veza: Vaš akt broj 01-023-225/16-1, od 16. februara 2016. godine

Poštovani gospodine Numanoviću,

Povodom Vašeg dopisa u vezi dostavljanja mišljenja na **Predlog Izvještaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2015. godini**, Ministarstvo unutrašnjih poslova dostavlja Vam sugestije vezane za tačku 11. Raseljena/interno raseljena lica, kao i podatke koje je potrebno unijeti u izvještaj, a odnose se na evidentirane slučajeve diskriminacije.

Korekcije su osjenčene u tekstu, i to:

- 11.1. - Sprovedene aktivnosti, stranica 7: »U cilju realizacije mjera i aktivnosti iz Memoranduma, formiran je **Operativni** tim u čijem sastavu su, pored predstavnika državnih organa i predstavnici UNHCR-a.

Dopunom Memoranduma o saradnji, koja je **potpisana** početkom 2015. godine, produžen je rok njegove važnosti do 31. XII 2015. godine, čime su se stvorili uslovi za nastavak aktivnosti Operativnog tima i mobilnih timova Kosova, kako bi se pružila pomoć u pribavljanju neophodnih dokumenata svim interno raseljenim licima koja su podnijela zahtjev do 31.12.2014. godine.

CRNA GORA
Bul. Sv.Petra Cetinjskog 22, 81000 Podgorica
Tel.+382 20 241 590, fax:+382 20 246 779, e-mail: kabinet@mup.gov.me
www.mup.gov.me

Kombinovani mobilni biometrijski timovi MUP-a Crne Gore, MUP-a-Agencije za civilnu registraciju Kosova, UNHCR i NVO "Pravni centar" su intenzivno pružali pravnu i praktičnu pomoć IRL sa Kosova koja od kraja 90-tih borave u Crnoj Gori. Tokom druge polovine 2014. godine i u 2015. godini realizovano je ukupno 7 radnih posjeta, po 5 radnih dana, u Kampu na Koniku i svim drugim kampovima, smještajima i privatnim kućama na jugu i sjeveru Crne Gore. Tokom svih pomenutih posjeta pružene su za ukupno 1268 IRL sljedeće vrste konkretne **administrativne** pomoći i podrške.

- Takođe, shodno odredbama Zakona o zabrani diskriminacije potrebno je **unijeti i statističke podatke o evidentiranim slučajevima diskriminacije koji su prijavljeni Upravi policije MUP-a**, za period od 1. januara do 31. decembra 2015. godine.

Uprava policije registrovala je 19 slučajeva, u vezi diskriminacije (tri po osnovu nacionalne pripadnosti), od kojih je 13 po nepoznatom izvršiocu kojima je prijavljeno 22 lica.

Zamjenik osnovnog državnog tužioca (ZODT) je tri prijave prekvalifikovao u krivično djelo-dvije u član 433 Krivičnog zakonika CG (rasna i druga diskriminacija) i jednu u član 168 KZ CG (ugrožavanje sigurnosti), a u četiri slučaja ZODT se izjasnio da nema elemenata krivičnog djela i prekršaja. Ukupno je procesuirano 15 slučajeva.

S poštovanjem,

Obradivač:

SEKRETAR

Pejanović
mr Dragan Pejanović

Crna Gora

Ministarstvo rada i socijalnog staranja

Crna Gora
MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNOG STARANJA
22. febr. 2016. god.
01-023-225/16-1

Broj: 023-6/16-3

Podgorica, 19. februar 2016. godine

MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA

n/r Ministru dr Suadu Numanoviću

PODGORICA

Uvaženi ministre Numanović,

Shodo vašem dopisu broj 01-023-225/16-1 od 16. februara 2016. godine kojim ste nam se obratili sa zahtjevom za davanje mišljenja na prijedlog teksta Izvještaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2015. godini, želimo da Vas informišemo o sljedećem:

Ministarstvo rada i socijalnog staranja je saglasno sa priloženim prijedlogom teksta a koji se odnosi na djelokrug rada Ministarstva rada i socijalnog staranja.

S poštovanjem,

Rimski trg br. 46, PC Vektra 81000 Podgorica
Tel (+382) 20 482-148; Fax (+382) 20 234-227
www.minsrdia.gov.me

Crna Gora
Ministarstvo prosvjete

MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA CERNA GORA			
Dokument broj: <i>20. februar 2016. god.</i>			
Uređba	Broj	Prilog	Vrijednost
	<i>01-023</i>	<i>-025</i>	<i>/16-12</i>

Br: *023-23/2016-3*
Podgorica, 24. februar 2016. godine

MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA
Dr Suad Numanović, ministar

Poštovani gospodine Numanoviću,

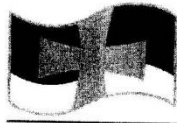
Povodom Vašeg obraćanja u vezi sa davanjem mišljenja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2015. Godini., obavještavamo Vas da je Ministarstvo prosvjete saglasno sa tekstom predmetnog dokumenta.

Srdačan pozdrav,

GENERALNI DIREKTOR
Direktorata za obrazovanje
manjinskih naroda i drugih
nacionalnih zajednica

Mr. Marash DUKAJ

СРПСКИ НАЦИОНАЛНИ САВЈЕТ

МИНИСТАРСТВО ЗА ЉУДСКА И МАЊИНСКА ПРАВА
ЦРНЕ ГОРЕ

- Директорату Министарства
н/р господину Леону Ђокају, директору

Црна Гора
МИНИСТАРСТВО ЗА ЉУДСКА
И МАЊИНСКА ПРАВА
ПОДГОРИЦА

3. лист 2016. год.

Prilog	Vrijednost
01-023-2016/16-13	

Предмет: Реаговање на извјештај о раду и заштити права мањинских народа и других мањинских националних заједница

Поштовани,

Српски национални савјет доставио је Министарству за људска и мањинска права Информацију о положају српског народа у Црној Гори за 2015. годину, коју сте искористили у формирању Вашег Извјештаја о развоју и заштити права мањинских народа и других мањинских националних заједница.

У Вашем извјештају наш текст је скраћен и није интегрално пренесен, па Вас стога молимо да га допуните са ставкама које су од изузетног значаја за очување српског идентитета на простору Црне Горе, а тичу се Уставом зајамчених посебних права:

- да у срединама са значајним учешћем становништва традиционални локални називи, имена улица и насеља, као и топографске ознаке буду исписани и на језику мањинских народа и других мањинских националних заједница;
- на аутентичну заступљеност у Скупштини Црне Горе и скупштинама јединица локалне самоуправе у којима чине значајан дио становништва, сходно принципу афирмативне акције;
- на сразмјерну заступљеност у јавним службама, органима државне власти и локалне самоуправе.

Посебно незадовољство исказујемо односом Управе за кадрове која у претходном времену, и поред потписаног споразума, није урадила ништа на законом предвиђеној обавези о равномјерној заступљености у јавним службама, органима државне власти и локалној самоуправи представника других националних заједница, у нашем случају српског народа.

Стога Вас молимо да Ваш извјештај допуните нашим примједбама и да као такав буде презентован најширој јавности.

С поштовањем,

ПРЕДСЈЕДНИК
Др Момчило Вуксановић

Радосава Поповића 66, Подгорица ■ тел/факс: 020/611-099, 612-100 ■ e-mail: srpakisavjet01@t-com.me; srpakisavjet02@gmail.com
ж.р. 520-2744-88, ПИБ: 02739976